ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീപരാശരമഹർഷിപ്രണീതേ ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ

॥ പഞ്ചമോംശഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

വിഷയസൂചീ

1	പ്രഥമോഽധ്യായഃ	**3**
2	ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ	**13**
3	തൃതീയോഽധ്യായഃ	**16**
4	ചതുർഥോഽധ്യായഃ	**20**
5	പഞ്ചമോഽധ്യായഃ	**22**
6	ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ	**25**
7	സപ്തമോഽധ്യായഃ	**30**
8	അഷ്ടമോഽധ്യായഃ	**39**
9	നവമോഽധ്യായഃ	**41**
10	ദശമോഽധ്യായഃ	**46**
11	ഏകാദശോഽധ്യായഃ	**52**
12	ദ്വാദശോഽധ്യായഃ	**55**
13	ത്രയോദശോഽധ്യായഃ	**58**
14	ചതുർദശോഽധ്യായഃ	**65**
15	പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ	**67**
16	ഷോഡശോഽധ്യായഃ	**70**
17	സപ്തദശോഽധ്യായഃ	**74**
18	അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ	**79**
19	ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ	**86**

20 വിംശോഽധ്യായഃ **90**

21 ഏകവിംശോഽധ്യായഃ **101**

22 ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ **105**

23 ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ **108**

24 ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ **113**

25 പഞ്ചവിംശോഽധ്യായഃ **116**

26 ഷഡ്വിംശോഽധ്യായഃ **119**

27 സപ്തവിംശോഽധ്യായഃ **121**

28 അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ **125**

29 ഏകോനത്രിംശോഽധ്യായഃ **128**

30 ത്രിംശോഽധ്യായഃ **133**

31 ഏകത്രിംശോഽധ്യായഃ **142**

32 ദ്വാത്രിംശോഽധ്യായഃ **145**

33 ത്രയസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ **149**

34 ചതുസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ **155**

35 പഞ്ചത്രിംശോഽധ്യായഃ **160**

36 ഷട്ത്രിംശോഽധ്യായഃ **165**

37 സപ്തത്രിംശോഽധ്യായഃ **168**

38 അഷ്ടാത്രിംശോഽധ്യായഃ **176**

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

നൃപാണാം കഥിതസ്സർവോ ഭവതാ വംശവിസ്തരഃ।
വംശാനുചരിതം ചൈവ യഥാവദനുവർണിതം ॥ **1** ॥ 1

അംശാവതാരോ ബ്രഹ്മർഷേ
യോഽയം യദുകുലോദ്ഭവഃ।
വിഷ്ണോസ്തം വിസ്തരേണാഹം
ശ്രോതുമിച്ഛാമി തത്ത്വതഃ ॥ **2** ॥ 2

ചകാര യാനി കർമാണി ഭഗവാൻപുരുഷോത്തമഃ।
അംശാംശേനാവതീർയോർവ്യാം തത്ര താനി മുനേ വദ ॥ **3** ॥ 3

ശ്രീപരാശര ഉവാച

മൈത്രേയ ശ്രൂയതാമേതദ്യത്പൃഷ്ടോഽഹമിഹ ത്വയാ।
വിഷ്ണോരംശാംശസംഭൂതിചരിതം ജഗതോ ഹിതം ॥ **4** ॥ 4

ദേവകസ്യ സുതാം പൂർവം വസുദേവോ മഹാമുനേ।
ഉപയേമേ മഹാഭാഗാം ദേവകീം ദേവതോപമാം ॥ **5** ॥ 5

കംസസ്തയോർവരരഥം ചോദയാമാസ സാരഥിഃ।
വസുദേവസ്യ ദേവക്യാഃ സംയോഗേ ഭോജനന്ദനഃ ॥ **6** ॥ 6

അഥാന്തരിക്ഷേ വാഗുച്ചൈഃ കംസമാഭാഷ്യ സാദരം।
മേഘഗംഭീരനിർഘോഷം സമാഭാഷ്യേദമബ്രവീത് ॥ **7** ॥ 7

യാമേതാം വഹസേ മൂഢ സഹ ഭർത്രാ രഥേ സ്ഥിതാം।
അസ്യാസ്തവാഷ്ടമോ ഗർഭഃ പ്രാണാനപഹരിഷ്യതി ॥ **8** ॥ 8

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യാകർണ്യ സമുത്പാട്യ ഖഡ്ഗം കംസോ മഹാബലഃ।
ദേവകീം ഹന്തുമാരബ്ധോ വസുദേവോഽബ്രവീദിദം ॥ **9** ॥ 9

ന ഹന്തവ്യാ മഹാഭാഗ ദേവകീ ഭവതാനഘ।
സമർപയിഷ്യേ സകലാൻഗർഭാനസ്യോദരോദ്ഭവാൻ ॥ **10** ॥ 10

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തഥേത്യാഹ തതഃ കംസോ വസുദേവം ദ്വിജോത്തമ।
ന ഘാതയാമാസ ച താം ദേവകീം സത്യഗൗരവാത് ॥ **11** ॥ 11

ഏതസ്മിന്നേവ കാലേ തു ഭൂരിഭാരാവപീഡിതാ।
ജഗാമ ധരണീ മേരൗ സമാജം ത്രിദിവൗകസാം ॥ **12** ॥ 12

സബ്രഹ്മകാൻസുരാൻസർവാൻപ്രണിപത്യാഥ മേദിനീ।
കഥയാമാസ തത്സർവം ഖേദാത്കരുണഭാഷിണീ ॥ **13** ॥ 13

ഭൂമിരുവാച

അഗ്നിസ്സുവർണസ്യ ഗുരുർഗവാം സൂർയഃ പരോ ഗുരുഃ।
മമാപ്യഖിലലോകാനാം ഗുരുർനാരായണോ ഗുരുഃ ॥ **14** ॥ 14

പ്രജാപതിപതിർബ്രഹ്മാ പൂർവേഷാമപി പൂർവജഃ।
കലാകാഷ്ഠാനിമേഷാത്മാ കാലശ്ചാവ്യക്തമൂർത്തിമാൻ ॥ **15** ॥ 15

തദംശഭൂതസ്സുർവേഷാം സമൂഹോ വസ്സുരോത്തമാഃ ॥ **16** ॥ 16

ആദിത്യാ മരുതസ്സാധ്യാ രുദ്രാ വസ്വശ്വിവഹ്നയഃ।
പിതരോ യേ ച ലോകാനാം സ്രഷ്ടാരോ ഽത്രിപുരോഗമാഃ ॥ **17** ॥ 17

ഏതേ തസ്യാപ്രമേയസ്യ വിഷ്ണോ രൂപം മഹാത്മനഃ ॥ **18** ॥ 18

യക്ഷരാക്ഷസദൈതേയപിശാചോരഗദാനവാഃ ।
ഗന്ധർവാപ്സരസശ്ചൈവ രൂപം വിഷ്ണോർമഹാത്മനഃ ॥ **19** ॥ 19

ഗ്രഹർക്ഷതാരകാചിത്രഗഗനാഗ്നിജലാനിലാഃ ।
അഹം ച വിഷയാശ്ചൈവ സർവം വിഷ്ണുമയം ജഗത് ॥ **20** ॥ 20

തഥാപ്യനേകരൂപസ്യ തസ്യ രൂപാൺയഹർനിശം ।
ബാധ്യബാധകതാം യാന്തി കൽലോലാ ഇവ സാഗരേ ॥ **21** ॥ 21

തത്സാമ്പ്രതമമീ ദൈത്യാഃ കാലനേമിപുരോഗമാഃ ।
മർത്യലോകം സമാക്രമ്യ ബാധന്തേ ഽഹർനിശം പ്രജാഃ ॥ **22** ॥ 22

കാലനേമിർഹതോ യോഽസൗ വിഷ്ണുനാ പ്രഭവിഷ്ണുനാ ।
ഉഗ്രസേനസുതഃ കംസസ്സംഭൂതസ്സ മഹാസുരഃ ॥ **23** ॥ 23

അരിഷ്ടോ ധേനുകഃ കേശീ പ്രലംബോ നരകസ്തഥാ ।
സുന്ദോഽസുരസ്തഥാത്യുഗ്രോ ബാണശ്ചാപി ബലേസ്സുതഃ ॥ **24** ॥ 24

തഥാൻയേ ച മഹാവീർയാ നൃപാണാം ഭവനേഷു യേ ।
സമുത്പന്നാ ദുരാത്മാനസ്താന്ന സംഖ്യാതുമുത്സഹേ ॥ **25** ॥ 25

അക്ഷൗഹിൺയോഽത്ര ബഹുലാ ദിവ്യമൂർത്തിധരാസ്സുരാഃ ।
മഹാബലാനാം ദൃപ്താനാം ദൈത്യേന്ദ്രാണാം മമോപരി ॥ **26** ॥ 26

തദ്ഭൂരിഭാരപീഡാർത്താ ന ശക്നോമ്യമരേശ്വരാഃ ।
വിഭർത്തുമാത്മാനമഹമിതി വിജ്ഞാപയാമി വഃ ॥ **27** ॥ 27

ക്രിയതാം തൻമഹാഭാഗാ മമ ഭാരാവതാരണം ।
യഥാ രസാതലം നാഹം ഗച്ഛേയമതിവിഹ്വലാ ॥ **28** ॥ 28

ഇത്യാകർണ്യ ധരാവാക്യമശേഷൈസ്ത്രിദശേശ്വരൈഃ।
ഭുവോ ഭാരാവതാരാർഥം ബ്രഹ്മാ പ്രാഹ പ്രചോദിതഃ ॥ **29** ॥ 29

ബ്രഹ്മോവാച

യഥാഹ വസുധാ സർവം സത്യമേവ ദിവൗകസഃ।
അഹം ഭവോ ഭവന്തശ്ച സർവേ നാരായണാത്മകാഃ ॥ **30** ॥ 30

വിഭൂതയശ്ച യാസ്തസ്യ താസാമേവ പരസ്പരം।
ആധിക്യം ൻയൂനതാ ബാധ്യബാധകത്വേന വർതതേ ॥ **31** ॥ 31

തദാഗച്ഛത ഗച്ഛാമ ക്ഷീരാബ്ധേസ്തടമുത്തമം।
തത്രാരാധ്യ ഹരിം തസ്മൈ സർവം വിജ്ഞാപയാമ വൈ ॥ **32** ॥ 32

സർവഥൈവ ജഗത്യർഥേ സ സർവാത്മാ ജഗൻമയഃ।
സത്ത്വാംശേനാവതീർയോർവ്യാം ധർമസ്യ കുരുതേ സ്ഥിതിം ॥ **33** ॥ 33

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാ പ്രയയൗ തത്ര സഹ ദേവൈഃ പിതാമഹഃ।
സമാഹിതമനാശ്ചൈവം തുഷ്ടാവ ഗരുഡധ്വജം ॥ **34** ॥ 34

ബ്രഹ്മോവാച

ദ്വേ വിദ്യേ ത്വമനാമ്നായ പരാ ചൈവാപരാ തഥാ।
ത ഏവ ഭവതോ രൂപേ മൂർതാമൂർതാത്മികേ പ്രഭോ ॥ **35** ॥ 35

ദ്വേ ബ്രഹ്മണീ ത്വണീയോഽതിസ്ഥൂലാത്മൻസർവ സർവവിത്।
ശബ്ദബ്രഹ്മ പരം ചൈവ ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മമയസ്യ യത് ॥ **36** ॥ 36

ഋഗ്വേദസ്ത്വം യജുർവേദസ്സാമവേദസ്ത്വഥർവണഃ।
ശിക്ഷാ കൽപോ നിരുക്തം ച ച്ഛന്ദോ ജ്യൗതിഷമേവ ച ॥ **37** ॥ 37

ഇതിഹാസപുരാണേ ച
തഥാ വ്യാകരണം പ്രഭോ।
മീമാംസാ ൻയായശാസ്ത്രം ച
ധർമശാസ്ത്രാൺയധോക്ഷജ ॥ **38** ॥ 38

ആത്മാത്മദേഹഗുണവദ്വിചാരാചാരി യദ്വചഃ।
തദപ്യാദ്യപതേ നാൻയദധ്യാത്മാത്മസ്വരൂപവത് ॥ **39** ॥ 39

ത്വമവ്യക്തമനിർദേശ്യമചിന്ത്യാനാമവർണവത്।
അപാണിപാദരൂപം ച ശുദ്ധം നിത്യം പരാത്പരം ॥ **40** ॥ 40

ശൃണോഷ്യകർണഃ പരിപശ്യസി ത്വ -
മചക്ഷുരേകോ ബഹുരൂപരൂപഃ।
അപാദഹസ്തോ ജവനോ ഗ്രഹീതാ
ത്വം വേത്സി സർവം ന ച സർവവേദ്യഃ ॥ **41** ॥ 41

അണോരണീയാംസമസത്സ്വരൂപം
ത്വാം പശ്യതോഽജ്ഞാനനിവൃത്തിരഗ്ര്യാ।
ധീരസ്യ ധീരസ്യ ബിഭർത്തി നാൻയ -
ദ്വരേൺയരൂപാത്പരതഃ പരാത്മൻ ॥ **42** ॥ 42

ത്വം വിശ്വനാഭിർഭുവനസ്യ ഗോപ്താ
സർവാണി ഭൂതാനി തവാന്തരാണി।
യദ്ഭൂതഭവ്യം യദണോരണീയഃ
പുമാംസ്ത്വമേകഃ പ്രകൃതേഃ പരസ്താത് ॥ **43** ॥ 43

ഏകശ്ചതുർദ്ധാ ഭഗവാൻഹുതാശോ
വർചോവിഭൂതിം ജഗതോ ദദാസി।
ത്വം വിശ്വതശ്ചക്ഷുരനന്തമൂർതേ
ത്രേധാ പദം ത്വം നിദധാസി ധാതഃ ॥ **44** ॥ 44

യഥാഗ്നിരേകോ ബഹുധാ സമിധ്യതേ
വികാരഭേദൈരവികാരരൂപഃ।
തഥാ ഭവാൻസർവഗതൈകരൂപീ
രൂപാൺയശേഷാൺയനുപുഷ്യതീശ ॥ **45** ॥ 45

ഏകം ത്വമഗ്ര്യം പരമം പദം യ -
ത്പശ്യന്തി ത്വാം സൂരയോ ജ്ഞാനദൃശ്യം।
ത്വത്തോ നാൻയത്കിഞ്ചിദസ്തി സ്വരൂപം
യദ്വാ ഭൂതം യച്ച ഭവ്യം പരാത്മൻ ॥ **46** ॥ 46

വ്യക്താവ്യക്തസ്വരൂപസ്ത്വം സമഷ്ടിവ്യഷ്ടിരൂപവാൻ।
സർവജ്ഞസ്സർവവിത്സർവശക്തിജ്ഞാനബലദ്ധിമാൻ ॥ **47** ॥ 47

അൻയൂനശ്ചാപ്യവൃദ്ധിശ്ച സ്വാധീനോ നാദിമാൻവശീ।
ക്ലമതന്ദ്രാഭയക്രോധകാമാദിഭിരസംയുതഃ ॥ **48** ॥ 48

നിരവദ്യഃ പരഃ പ്രാപ്തേർനിരധിഷ്ഠോഽക്ഷരഃ ക്രമഃ।
സർവേശ്വരഃ പരാധാരോ ധാമ്നാം ധാമാത്മകോഽക്ഷയഃ ॥ **49** ॥ 49

സകലാവരണാതീത നിരാലംബനഭാവന।
മഹാവിഭൂതിസംസ്ഥാന നമസ്തേ പുരുഷോത്തമ ॥ **50** ॥ 50

നാകാരണാത്കാരണാദ്വാ കാരണാകാരണാന്ന ച।
ശരീരഗ്രഹണം വാപി ധർമത്രാണായ കേവലം ॥ **51** ॥ 51

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യേവം സംസ്തവം ശ്രുത്വാ മനസാ ഭഗവാനജഃ।
ബ്രഹ്മാണമാഹ പ്രീതേന വിശ്വരൂപം പ്രകാശയൻ ॥ **52** ॥ 52

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഭോ ഭോ ബ്രഹ്മംസ്ത്വയാ മത്തസ്സഹ ദേവൈർയദിഷ്യതേ।
തദുച്യതാമശേഷം ച സിദ്ധമേവാവധാർയതാം ॥ **53** ॥ 53

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തതോ ബ്രഹ്മാ ഹരേർദിവ്യം വിശ്വരൂപമവേക്ഷ്യ തത്।
തുഷ്ടാവ ഭൂയോ ദേവേഷു സാധ്വസാവനതാത്മസു ॥ **54** ॥ 54

ബ്രഹ്മോവാച

നമോ നമസ്തേഽസ്തു സഹസ്രകൃത്വഃ
സഹസ്രബാഹോ ബഹുവക്ത്രപാദ।
നമോ നമസ്തേ ജഗതഃ പ്രവൃത്തി -
വിനാശസംസ്ഥാനകരാപ്രമേയ ॥ **55** ॥ 55

സൂക്ഷ്മാതിസൂക്ഷ്മാതിബൃഹത്പ്രമാണ
ഗരീയസാമപ്യതിഗൗരവാത്മൻ।
പ്രധാനബുദ്ധീന്ദ്രിയവത്പ്രധാന -
മൂലാത്പരാത്മൻഭഗവൻപ്രസീദ ॥ **56** ॥ 56

ഏഷാ മഹീ ദേവ മഹീപ്രസൂതൈ -
ർമഹാസുരൈഃ പീഡിതശൈലബന്ധാ।
പരായണാം ത്വാം ജഗതാമുപൈതി
ഭാരാവതാരാർഥമപാരസാര ॥ **57** ॥ 57

ഏതേ വയം വൃത്രരിപുസ്തഥായം
നാസത്യദസ്രൗ വരുണസ്തഥൈവ।
ഇമേ ച രുദ്രാ വസവസ്സസൂർയാ -
സ്സമീരണാഗ്നിപ്രമുഖാസ്തഥാൻയേ ॥ **58** ॥ 58

സുരാസ്സമസ്താസ്സുരനാഥ കാർയ -
മേഭിർമയാ യച്ച തദീശ സർവം।
ആജ്ഞാപയാജ്ഞാം പരിപാലയന്ത -
സ്തവൈവ തിഷ്ഠാമ സദാസ്തദോഷാഃ ॥ **59** ॥ 59

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏവം സംസ്തൂയമാനസ്തു ഭഗവാൻപരമേശ്വരഃ।
ഉജ്ജഹാരാത്മനഃ കേശൗ സിതകൃഷ്ണൗ മഹാമുനേ ॥ **60** ॥ 60

ഉവാച ച സുരാനേതൗ മത്കേശൗ വസുധാതലേ।
അവതീർയ ഭുവോ ഭാരക്ലേശഹാനിം കരിഷ്യതഃ ॥ **61** ॥ 61

സുരാശ്ച സകലാസ്ത്വാംശൈ -
രവതീർയ മഹീതലേ।
കുർവന്തു യുദ്ധമുൻമത്തൈഃ
പൂർവോത്പന്നൈർമഹാസുരൈഃ ॥ **62** ॥ 62

തതഃ ക്ഷയമശേഷാസ്തേ ദൈതേയാ ധരണീതലേ।
പ്രയാസ്യന്തി ന സന്ദേഹോ മദ്ദൃക്പാതവിചൂർണിതാഃ ॥ **63** ॥ 63

വസുദേവസ്യ യാ പത്നീ ദേവകീ ദേവതോപമാ।
തത്രായമഷ്ടമോ ഗർഭോ മത്കേശോ ഭവിതാ സുരാഃ ॥ **64** ॥ 64

അവതീർയ ച തത്രായം കംസം ഘാതയിതാ ഭുവി।
കാലനേമിം സമുദ്ഭൂതമിത്യുക്ത്വാന്തർദധേ ഹരിഃ ॥ **65** ॥ 65

അദൃശ്യായ തതസ്തസ്മൈ പ്രണിപത്യ മഹാമുനേ।
മേരുപൃഷ്ഠം സുരാ ജഗ്മുരവതേരുശ്ച ഭൂതലേ ॥ **66** ॥ 66

കംസായ ചാഷ്ടമോ ഗർഭോ ദേവക്യാ ധരണീധരഃ।
ഭവിഷ്യതീത്യാചചക്ഷേ ഭഗവാന്നാരദോ മുനിഃ ॥ **67** ॥ 67

കംസോഽപി തദുപശ്രുത്യ നാരദാത്കുപിതസ്തതഃ।
ദേവകീം വസുദേവം ച ഗൃഹേ ഗുപ്താവധാരയത് ॥ **68** ॥ 68

വസുദേവേന കംസായ തേനൈവോക്തം യഥാ പുരാ।
തഥൈവ വസുദേവോഽപി പുത്രമർപിതവാന്ദ്വിജ ॥ **69** ॥ 69

ഹിരൺയകശിപോഃ പുത്രാഷ്ഷഡ്ഗർഭാ ഇതി വിശ്രുതാഃ।
വിഷ്ണുപ്രയുക്താ താന്നിദ്രാ ക്രമാദ്ഗർഭാനയോജയത് ॥ **70** ॥ 70

യോഗനിദ്രാ മഹാമായാ വൈഷ്ണവീ മോഹിതം യയാ।
അവിദ്യയാ ജഗത്സർവം താമാഹ ഭഗവാൻഹരിഃ ॥ **71** ॥ 71

ശ്രീഭഗവാനുവാച

നിദ്രേ ഗച്ഛ മമാദേശാത്പാതാലതലസംശ്രയാൻ।
ഏകൈകകത്വേന ഷഡ്ഗർഭാന്ദേവകീജഠരം നയ ॥ **72** ॥ 72

ഹതേഷു തേഷു കംസേന ശേഷാഖ്യോംഽശസ്സുതോ മമ।
അംശാംശേനോദരേ തസ്യാസ്സപ്തമഃ സംഭവിഷ്യതി ॥ **73** ॥ 73

ഗോകുലേ വസുദേവസ്യ ഭാർയാൻയാ രോഹിണീ സ്ഥിതാ।
തസ്യാസ്സ സംഭൂതിസമം ദേവി നേയസ്ത്വയോദരം ॥ **74** ॥ 74

സപ്തമോ ഭോജരാജസ്യ ഭയാദ്രോധോപരോധതഃ।
ദേവക്യാഃ പതിതോ ഗർഭ ഇതി ലോകോ വദിഷ്യതി ॥ **75** ॥ 75

ഗർഭസങ്കർഷണാത്സോഽഥ ലോകേ സങ്കർഷണേതി വൈ।
സംജ്ഞാമവാപ്സ്യതേ വീരശ്ശ്വേതാദ്രിശിഖരോപമഃ ॥ **76** ॥ 76

തതോഽഹം സംഭവിഷ്യാമി ദേവകീജഠരേ ശുഭേ।
ഗർഭേ ത്വയാ യശോദായാ ഗന്തവ്യമവിലംബിതം ॥ **77** ॥ 77

പ്രാവൃട്കാലേ ച നഭസി കൃഷ്ണാഷ്ടമ്യാമഹം നിശി।
ഉത്പത്സ്യാമി നവമ്യാം തു പ്രസൂതിം ത്വമവാപ്സ്യസി ॥ **78** ॥ 78

യശോദാശയനേ മാം തു ദേവക്യാസ്ത്വാമനിന്ദിതേ।
മച്ഛക്തിപ്രേരിതമതിർവസുദേവോ നയിഷ്യതി ॥ **79** ॥ 79

കംസശ്ച ത്വാമുപാദായ ദേവി ശൈലശിലാതലേ।
പ്രക്ഷേപ്സ്യത്യന്തരിക്ഷേ ച സംസ്ഥാനം ത്വമവാപ്സ്യസി ॥ **80** ॥ 80

തതസ്ത്വാം ശതദൃക്ഛക്രഃ പ്രണമ്യ മമ ഗൗരവാത്।
പ്രണിപാതാനതശിരാ ഭഗിനീത്വേ ഗ്രഹീഷ്യതി ॥ **81** ॥ 81

ത്വം ച ശുംഭനിശുംഭാദീൻഹത്വാ ദൈത്യാൻസഹസ്രശഃ।
സ്ഥാനൈരനേകൈഃ പൃഥിവീമശേഷാം മണ്ഡയിഷ്യസി ॥ **82** ॥ 82

ത്വം ഭൂതിഃ സന്നതിഃ ക്ഷാന്തിഃ കാന്തിർദ്യൗഃ പൃഥിവീ ധൃതിഃ।
ലജ്ജാ പുഷ്ടിരുഷാ യാ തു കാചിദന്യാ ത്വമേവ സാ ॥ **83** ॥ 83

യേ ത്വാമാർയേതി ദുർഗേതി വേദഗർഭാംബികേതി ച।
ഭദ്രേതി ഭദ്രകാലീതി ക്ഷേമദാ ഭാഗ്യദേതി ച ॥ **84** ॥ 84

പ്രാതശ്ചൈവാപരാഹ്ണേ ച സ്തോഷ്യന്ത്യാനമ്രമൂർത്തയഃ।
തേഷാം ഹി പ്രാർഥിതം സർവം മത്പ്രസാദാദ്ഭവിഷ്യതി ॥ **85** ॥ 85

സുരാമാംസോപഹാരൈശ്ച ഭക്ഷ്യഭോജ്യൈശ്ച പൂജിതാ।
നൃണാമശേഷകാമാംസ്ത്വം പ്രസന്നാ സമ്പ്രദാസ്യസി ॥ **86** ॥ 86

തേ സർവേ സർവദാ ഭദ്രേ മത്പ്രസാദാദസംശയം।
അസന്ദിഗ്ധാ ഭവിഷ്യന്തി ഗച്ഛ ദേവി യഥോദിതം ॥ **87** ॥ 87

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

യഥോക്തം സാ ജഗദ്ധാത്രീ ദേവദേവേന വൈ തഥാ।
ഷഡ്ഗർഭഗർഭവിൻന്യാസം ചക്രേ ചാൻയസ്യ കർഷണം ॥ **1** ॥ 88

സപ്തമേ രോഹിണീം ഗർഭേ പ്രാപ്തേ ഗർഭം തതോ ഹരിഃ।
ലോകത്രയോപകാരായ ദേവക്യാഃ പ്രവിവേശ ഹ ॥ **2** ॥ 89

യോഗനിദ്രാ യശോദായാസ്തസ്മിന്നേവ തഥാ ദിനേ।
സംഭൂതാ ജഠരേ തദ്വദ്യഥോക്തം പരമേഷ്ഠിനാ ॥ **3** ॥ 90

തതോ ഗ്രഹഗണസ്സമ്യക്പ്രചചാര ദിവി ദ്വിജ।
വിഷ്ണോരംശേ ഭുവം യാതേ ഋതവശ്ചാബഭുശ്ശുഭാഃ ॥ **4** ॥ 91

ന സേഹേ ദേവകീം ദ്രഷ്ടും കശ്ചിദപ്യതിതേജസാ।
ജാജ്വൽയമാനാം താം ദൃഷ്ട്വാ മനാംസി ക്ഷോഭമായയുഃ ॥ **5** ॥ 92

അദൃഷ്ടാഃ പുരുഷൈസ്സ്ത്രീഭിർദേവകീം ദേവതാഗണാഃ।
ബിഭ്രാണാം വപുഷാ വിഷ്ണും തുഷ്ടുവുസ്താമഹർനിശം ॥ **6** ॥ 93

ദേവതാ ഊചുഃ

പ്രകൃതിസ്ത്വം പരാ സൂക്ഷ്മാ ബ്രഹ്മഗർഭാഭവഃ പുരാ।
തതോ വാണീ ജഗദ്ധാതുർവേദഗർഭാസി ശോഭനേ ॥ **7** ॥ 94

സൃജ്യസ്വരൂപഗർഭാസി സൃഷ്ടിഭൂതാ സനാതനേ।
ബീജഭൂതാ തു സർവസ്യ യജ്ഞഭൂതാഭവസ്ത്രയീ ॥ **8** ॥ 95

ഫലഗർഭാ ത്വമേവേജ്യാ വഹ്നിഗർഭാ തഥാരണിഃ।
അദിതിർദേവഗർഭാ ത്വം ദൈത്യഗർഭാ തഥാ ദിതിഃ ॥ **9** ॥ 96

ജ്യോത്സ്നാ വാസരഗർഭാ ത്വം ജ്ഞാനഗർഭാസി സന്നതിഃ।
നയഗർഭാ പരാ നീതിർലജ്ജാ ത്വം പ്രശ്രയോദ്വഹാ ॥ **10** ॥ 97

കാമഗർഭാ തഥേച്ഛാ ത്വം തുഷ്ടിഃ സന്തോഷഗർഭിണീ।
മേധാ ച ബോധഗർഭാസി ധൈർയഗർഭോദ്വഹാ ധൃതിഃ ॥ **11** ॥ 98

ഗ്രഹർക്ഷതാരകാഗർഭാ ദ്യൗരസ്യാഖിലഹൈതുകീ।
ഏതാ വിഭൂതയോ ദേവി തഥാൻയാശ്ച സഹസ്രശഃ।
തഥാസംഖ്യാ ജഗദ്ധാത്രി സാമ്പ്രതം ജഠരേ തവ ॥ **12** ॥ 99

സമുദ്രാദ്രിനദീദ്വീപവനപത്തനഭൂഷണാ।
ഗ്രാമഖർവടഖേടാഢ്യാ സമസ്താ പൃഥിവീ ശുഭേ ॥ **13** ॥ 100

സമസ്തവഹ്നയോഽംഭാംസി സകലാശ്ച സമീരണാഃ।
ഗ്രഹർക്ഷതാരകാചിത്രം വിമാനശതസംകുലം ॥ **14** ॥ 101

അവകാശമശേഷസ്യ യദ്ദദാതി നഭഃസ്ഥലം।
ഭൂർലോകശ്ച ഭുവർലോകസ്സ്വർലോകോഽഥ മഹർജനഃ ॥ **15** ॥ 102

തപശ്ച ബ്രഹ്മലോകശ്ച ബ്രഹ്മാണ്ഡമഖിലം ശുഭേ।
തദന്തരേ സ്ഥിതാ ദേവാ ദൈത്യഗന്ധർവചാരണാഃ ॥ **16** ॥ 103

മഹോരഗാസ്തഥാ യക്ഷാ രാക്ഷസാഃ പ്രേതഗുഹ്യകാഃ।
മനുഷ്യാഃ പശവശ്ചാൻയേ യേ ച ജീവാ യശസ്വിനി ॥ **17** ॥ 104

തൈരന്തഃസ്ഥൈരനന്തോഽസൗ സർവഗഃ സർവഭാവനഃ ॥ **18** ॥ 105

രൂപകർമസ്വരൂപാണി ന പരിച്ഛേദഗോചരേ।
യസ്യാഖിലപ്രമാണാനി സ വിഷ്ണുർഗർഭഗസ്തവ ॥ **19** ॥ 106

ത്വം സ്വാഹാ ത്വം സ്വധാ വിദ്യാ സുധാ ത്വം ജ്യോതിരംബരേ।
ത്വം സർവലോകരക്ഷാർഥമവതീർണാ മഹീതലേ ॥ **20** ॥ 107

പ്രസീദ ദേവി സർവസ്യ ജഗതശ്ശം ശുഭേ കുരു।
പ്രീത്യാ തം ധാരയേശാനം ധൃതം യേനാഖിലം ജഗത് ॥ **21** ॥ 108

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേംശേ ദ്വിതീയോംധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ തൃതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏവം സംസ്തൂയമാനാ സാ ദേവൈർദേവമധാരയത് ।
ഗർഭേണ പുണ്ഡരീകാക്ഷം ജഗതസ്ത്രാണകാരണം ॥ **1** ॥ 109

തതോഽഖിലജഗത്പദ്മബോധായാച്യുതഭാനുനാ ।
ദേവകീപൂർവസന്ധ്യായാമാവിർഭൂതം മഹാത്മനാ ॥ **2** ॥ 110

തജ്ജൻമദിനമത്യർഥമാഹ്ലാദ്യമലദിങ്മുഖം ।
ബഭൂവ സർവലോകസ്യ കൗമുദീ ശശിനോ യഥാ ॥ **3** ॥ 111

സന്തസ്സന്തോഷമധികം പ്രശമം ചണ്ഡമാരുതാഃ ।
പ്രസാദം നിമ്നഗാ യാതാ ജായമാനേ ജനാർദനേ ॥ **4** ॥ 112

സിന്ധവോ നിജശബ്ദേന വാദ്യം ചക്രുർമനോഹരം ।
ജഗുർഗന്ധർവപതയോ നനൃതുശ്ചാപ്സരോഗണാഃ ॥ **5** ॥ 113

സസൃജുഃ പുഷ്പവർഷാണി ദേവാ ഭുവ്യന്തരിക്ഷഗാഃ ।
ജജ്വലുശ്ചാഗ്നയശ്ശാന്താ ജായമാനേ ജനാർദനേ ॥ **6** ॥ 114

മന്ദം ജഗർജുർജലദാഃ പുഷ്പവൃഷ്ടിമുചോ ദ്വിജ ।
അർദ്ധരാത്രേഽഖിലാധാരേ ജായമാനേ ജനാർദനേ ॥ **7** ॥ 115

ഫുൽലേന്ദീവരപത്രാഭം ചതുർബാഹുമുദീക്ഷ്യ തം ।
ശ്രീവത്സവക്ഷസം ജാതം തുഷ്ടാവാനകദുന്ദുഭിഃ ॥ **8** ॥ 116

അഭിഷ്ടൂയ ച തം വാഗ്ഭിഃ പ്രസന്നാഭിർമഹാമതിഃ।
വിജ്ഞാപയാമാസ തദാ കംസാദ്ഭീതോ ദ്വിജോത്തമ ॥ **9** ॥ 117

വസുദേവ ഉവാച

ജാതോഽസി ദേവദേവേശ ശംഖചക്രഗദാധരം।
ദിവ്യരൂപമിദം ദേവ പ്രസാദേനോപസംഹര ॥ **10** ॥ 118

അദ്യൈവ ദേവ കംസോഽയം കുരുതേ മമ ഘാതനം।
അവതീർണ ഇതി ജ്ഞാത്വാ ത്വമസ്മിൻമമ മന്ദിരേ ॥ **11** ॥ 119

ദേവക്യുവാച

യോഽനന്തരൂപോഽഖിലവിശ്വരൂപോ
ഗർഭേഽപി ലോകാൻവപുഷാ ബിഭർതി।
പ്രസീദതാമേഷ സ ദേവദേവോ
യോ മായയാവിഷ്കൃതബാലരൂപഃ ॥ **12** ॥ 120

ഉപസംഹര സർവാത്മൻ രൂപമേതച്ചതുർഭുജം।
ജാനാതു മാവതാരം തേ കംസോഽയം ദിതിജൻമജഃ ॥ **13** ॥ 121

ശ്രീഭഗവാനുവാച

സ്തുതോഽഹം യത്ത്വയാ പൂർവം
പുത്രാർഥിൻയാ തദദ്യ തേ।
സഫലം ദേവി സഞ്ജാതം
ജാതോഽഹം യത്തവോദരാത് ॥ **14** ॥ 122

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാ ഭഗവാംസ്തൂഷ്ണീം ബഭൂവ മുനിസത്തമ।
വസുദേവോഽപി തം രാത്രാവാദായ പ്രയയൗ ബഹിഃ ॥ **15** ॥ 123

മോഹിതാശ്ചാഭവംസ്തത്ര രക്ഷിണോ യോഗനിദ്രയാ ।
മഥുരാദ്വാരപാലാശ്ച വ്രജത്യാനകദുന്ദുഭൗ ॥ **16** ॥ 124

വർഷതാം ജലദാനാം ച തോയമത്യുൽബണം നിശി ।
സംവൃത്യാനുയയൗ ശേഷഃ ഫണൈരാനകദുന്ദുഭിം ॥ **17** ॥ 125

യമുനാം ചാതിഗംഭീരാം നാനാവർത്തശതാകുലാം ।
വസുദേവോ വഹൻവിഷ്ണും ജാനുമാത്രവഹാം യയൗ ॥ **18** ॥ 126

കംസസ്യ കരദാനായ തത്രൈവാഭ്യാഗതാംസ്തടേ ।
നന്ദാദീൻ ഗോപവൃദ്ധാംശ്ച യമുനായാ ദദർശ സഃ ॥ **19** ॥ 127

തസ്മിൻകാലേ യശോദാപി മോഹിതാ യോഗനിദ്രയാ ।
താമേവ കൻയാം മൈത്രേയ പ്രസൂതാ മോഹതേ ജനേ ॥ **20** ॥ 128

വസുദേവോഽപി വിൻയസ്യ ബാലമാദായ ദാരികാം ।
യശോദാശയനാത്തൂർണമാജഗാമാമിതദ്യുതിഃ ॥ **21** ॥ 129

ദദൃശേ ച പ്രബുദ്ധാ സാ യശോദാ ജാതമാത്മജം ।
നീലോത്പലദലശ്യാമം തതോഽത്യർഥം മുദം യയൗ ॥ **22** ॥ 130

ആദായ വസുദേവോഽപി ദാരികാം നിജമന്ദിരേ ।
ദേവകീശയനേ ൻയസ്യ യഥാപൂർവമതിഷ്ഠത ॥ **23** ॥ 131

തതോ ബാലധ്വനിം ശ്രുത്വാ രക്ഷിണസ്സഹസോത്ഥിതാഃ ।
കംസായാവേദയാമാസുർദേവകീപ്രസവം ദ്വിജ ॥ **24** ॥ 132

കംസസ്തൂർണമുപേത്യൈനാം തതോ ജഗ്രാഹ ബാലികാം ।
മുഞ്ച മുഞ്ചേതി ദേവക്യാ സന്നകംഠ്യാ നിവാരിതഃ ॥ **25** ॥ 133

ചിക്ഷേപ ച ശിലാപൃഷ്ഠേ സാ ക്ഷിപ്താ വിയതി സ്ഥിതാ ।
അവാപ രൂപം സുമഹത്സായുധാഷ്ടമഹാഭുജം ॥ **26** ॥ 134

പ്രജഹാസ തഥൈവോച്ചൈഃ കംസം ച രുഷിതാബ്രവീത്।
കിം മയാ ക്ഷിപ്തയാ കംസ ജാതോ യസ്ത്വാം വധിഷ്യതി ॥ **27** ॥ 135

സർവസ്വഭൂതോ ദേവാനാമാസീൻമൃത്യുഃ പുരാ സ തേ।
തദേതത്സമ്പ്രധാർയാശു ക്രിയതാം ഹിതമാത്മനഃ ॥ **28** ॥ 136

ഇത്യുക്ത്വാ പ്രയയൗ ദേവീ ദിവ്യസ്രഗ്ഗന്ധഭൂഷണാ।
പശ്യതോ ഭോജരാജസ്യ സ്തുതാ സിദ്ധൈർവിഹായസാ ॥ **29** ॥ 137

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ തൃതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

കംസസ്തദോദ്വിഗ്നമനാഃ പ്രാഹ സർവാൻമഹാസുരാൻ।
പ്രലംബകേശിപ്രമുഖാനാഹൂയാസുരപുംഗവാൻ ॥ **1** ॥ 138

കംസ ഉവാച

ഹേ പ്രലംബ മഹാബാഹോ കേശിൻ ധേനുക പൂതനേ।
അരിഷ്ടാദ്യാസ്തഥൈവാൻയേ ശ്രൂയതാം വചനം മമ ॥ **2** ॥ 139

മാം ഹന്തുമമരൈർയത്നഃ കൃതഃ കില ദുരാത്മഭിഃ।
മദ്വീർയതാപിതാൻവീരോ ന ത്വേതാൻഗണയാമ്യഹം ॥ **3** ॥ 140

കിമിന്ദ്രേണാൽപവീർയേണ കിം ഹരേണൈകചാരിണാ।
ഹരിണാ വാപി കിം സാധ്യം ഛിദ്രേഷ്വസുരഘാതിനാ ॥ **4** ॥ 141

കിമാദിത്യൈഃ കിം വസുഭിരൽപവീർയൈഃ കിമഗ്നിഭിഃ।
കിം വാൻയൈരമരൈഃ സർവൈർമദ്ബാഹുബലനിർജിതൈഃ ॥ **5** ॥ 142

കിം ന ദൃഷ്ടോഽമരപതിർമയാ സംയുഗമേത്യ സഃ।
പൃഷ്ഠേനൈവ വഹൻബാണാനപാഗച്ഛന്ന വക്ഷസാ ॥ **6** ॥ 143

മദ്ഭ്രാഷ്ട്രേ വാരിതാ വൃഷ്ടിർയദാ ശക്രേണ കിം തദാ।
മദ്ബാണഭിന്നൈർജലദൈർനാപോ മുക്താ യഥേപ്സിതാഃ ॥ **7** ॥ 144

കിമുർവ്യാമവനീപാലാ മദ്ബാഹുബലഭീരവഃ।
ന സർവേ സന്നതിം യാതാ ജരാസന്ധമൃതേ ഗുരും ॥ **8** ॥ 145

അമരേഷു മമാവജ്ഞാ ജായതേ ദൈത്യപുംഗവാഃ।
ഹാസ്യം മേ ജായതേ വീരാസ്തേഷു യത്നപരേഷ്വപി ॥ **9** ॥ 146

തഥാപി ഖലു ദുഷ്ടാനാം തേഷാമപ്യധികം മയാ।
അപകാരായ ദൈത്യേന്ദ്രാ യതനീയം ദുരാത്മനാം ॥ **10** ॥ 147

തദ്യേ യശസ്വിനഃ കേചിത്പൃഥിവ്യാം യേ ച യാജകാഃ।
കാർയോ ദേവാപകാരായ തേഷാം സർവാത്മനാ വധഃ ॥ **11** ॥ 148

ഉത്പന്നശ്ചാപി മേ മൃത്യുർഭൂതപൂർവസ്സ വൈ കില।
ഇത്യേതദ്ദാരികാ പ്രാഹ ദേവകീഗർഭസംഭവാ ॥ **12** ॥ 149

തസ്മാദ്ബാലേഷു ച പരോ യത്നഃ കാർയോ മഹീതലേ।
യത്രോദ്രിക്തം ബലം ബാലേ സ ഹന്തവ്യഃ പ്രയത്നതഃ ॥ **13** ॥ 150

ഇത്യാജ്ഞാപ്യാസുരാൻകംസഃ പ്രവിശ്യാശു ഗൃഹം തതഃ।
മുമോച വസുദേവം ച ദേവകീം ച നിരോധതഃ ॥ **14** ॥ 151

കംസ ഉവാച

യുവയോർഘാതിതാ ഗർഭാ വൃഥൈവൈതേ മയാധുനാ।
കോഽപ്യന്യ ഏവ നാശായ ബാലോ മമ സമുദ്ഗതഃ ॥ **15** ॥ 152

തദലം പരിതാപേന നൂനം തദ്ഭാവിനോ ഹി തേ।
അർഭകാ യുവയോർദോഷാച്ചായുഷോ യദ്വിയോജിതാഃ ॥ **16** ॥ 153

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യാശ്വാസ്യ വിമുക്ത്വാ ച കംസസ്തൗ പരിശംകിതഃ।
അന്തർഗൃഹം ദ്വിജശ്രേഷ്ഠ പ്രവിവേശ തതഃ സ്വകം ॥ **17** ॥ 154

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

വിമുക്തോ വസുദേവോഽപി നന്ദസ്യ ശകടം ഗതഃ।
പ്രഹൃഷ്ടം ദൃഷ്ടവാന്നന്ദം പുത്രോ ജാതോ മമേതി വൈ ॥ **1** ॥ 155

വസുദേവോഽപി തം പ്രാഹ ദിഷ്ട്യാ ദിഷ്ട്യേതി സാദരം।
വാർദ്ധക്യേഽപി സമുത്പന്നസ്തനയോഽയം തവാധുനാ ॥ **2** ॥ 156

ദത്തോ ഹി വാർഷികസ്സുർവോ ഭവദ്ഭിർനൃപതേഃ കരഃ।
യദർഥമാഗതാസ്തസ്മാന്നാത്ര സ്ഥേയം മഹാധനൈഃ ॥ **3** ॥ 157

യദർഥമാഗതാഃ കാർയം തന്നിഷ്പന്നം കിമാസ്യതേ।
ഭവദ്ഭിർഗമ്യതാം നന്ദ തച്ഛീഘ്രം നിജഗോകുലം ॥ **4** ॥ 158

മമാപി ബാലകസ്തത്ര രോഹിണീപ്രഭവോ ഹി യഃ।
സ രക്ഷണീയോ ഭവതാ യഥായം തനയോ നിജഃ ॥ **5** ॥ 159

ഇത്യുക്തോഃ പ്രയയുർഗോപാ നന്ദഗോപപുരോഗമാഃ।
ശകടാരോപിതൈർഭാണ്ഡൈഃ കരം ദത്ത്വാ മഹാബലാഃ ॥ **6** ॥ 160

വസതാം ഗോകുലേ തേഷാം പൂതനാ ബാലഘാതിനീ।
സുപ്തം കൃഷ്ണമുപാദായ രാത്രൗ തസ്മൈ സ്തനം ദദൗ ॥ **7** ॥ 161

യസ്മൈ യസ്മൈ സ്തനം രാത്രൗ പൂതനാ സമ്പ്രയച്ഛതി।
തസ്യ തസ്യ ക്ഷണേനാംഗം ബാലകസ്യോപഹന്യതേ ॥ **8** ॥ 162

കൃഷ്ണസ്തു തത്സ്തനം ഗാഢം കരാഭ്യാമതിപീഡിതം।
ഗൃഹീത്വാ പ്രാണസഹിതം പപൗ ക്രോധസമൻവിതഃ ॥ **9** ॥ 163

സാതിമുക്തമഹാരാവാ വിച്ഛിന്നസ്നായുബന്ധനാ।
പപാത പൂതനാ ഭൂമൗ മ്രിയമാണാതിഭീഷണാ ॥ **10** ॥ 164

തന്നാദശ്രുതിസന്ത്രസ്താഃ പ്രബുദ്ധാസ്തേ വ്രജൗകസഃ।
ദദൃശുഃ പൂതനോത്സംഗേ കൃഷ്ണം താം ച നിപാതിതാം ॥ **11** ॥ 165

ആദായ കൃഷ്ണം സന്ത്രസ്താ യശോദാപി ദ്വിജോത്തമ।
ഗോപുച്ഛഭ്രാമണേനാഥ ബാലദോഷമപാകരോത് ॥ **12** ॥ 166

ഗോപുരീഷമുപാദായ നന്ദഗോപോഽപി മസ്തകേ।
കൃഷ്ണസ്യ പ്രദദൗ രക്ഷാം കുർവംശ്ചൈതദുദീരയൻ ॥ **13** ॥ 167

നന്ദഗോപ ഉവാച

രക്ഷതു ത്വാമശേഷാണാം ഭൂതാനാം പ്രഭവോ ഹരിഃ।
യസ്യ നാഭിസമുദ്ഭൂതപങ്കജാദഭവജ്ജഗത് ॥ **14** ॥ 168

യേന ദംഷ്ട്രാഗ്രവിധൃതാ ധാരയത്യവനിർജഗത്।
വരാഹരൂപധൃഗ്ദേവസ്സ ത്വാം രക്ഷതു കേശവഃ ॥ **15** ॥ 169

നഖാങ്കുരവിനിർഭിന്നവൈരിവക്ഷസ്സ്ഥലോ വിഭുഃ।
നൃസിംഹരൂപീ സർവത്ര രക്ഷതു ത്വാം ജനാർദനഃ ॥ **16** ॥ 170

വാമനോ രക്ഷതു സദാ ഭവന്തം യഃ ക്ഷണാദഭൂത്।
ത്രിവിക്രമഃ ക്രമാക്രാന്തത്രൈലോക്യഃ സ്ഫുരദായുധഃ ॥ **17** ॥ 171

ശിരസ്തേ പാതു ഗോവിന്ദഃ കംഠം രക്ഷതു കേശവഃ।
ഗുഹ്യം ച ജഠരം വിഷ്ണുർജംഘേ പാദൗ ജനാർദനഃ ॥ **18** ॥ 172

മുഖം ബാഹൂ പ്രബാഹൂ ച മനഃ സർവേന്ദ്രിയാണി ച ।
രക്ഷത്വവ്യാഹതൈശ്വർയസ്തവ നാരായണോഽവ്യയഃ ॥ **19** ॥ 173

ശാർംഗചക്രഗദാപാണേശ്ശംഖനാദഹതാഃ ക്ഷയം ।
ഗച്ഛന്തു പ്രേതകൂഷ്മാണ്ഡരാക്ഷസാ യേ തവാഹിതാഃ ॥ **20** ॥ 174

ത്വാം പാതു ദിക്ഷു വൈകുംഠോ വിദിക്ഷു മധുസൂദനഃ ।
ഹൃഷീകേശോഽംബരേ ഭൂമൗ രക്ഷതു ത്വാം മഹീധരഃ ॥ **21** ॥ 175

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏവം കൃതസ്വസ്ത്യയനോ നന്ദഗോപേന ബാലകഃ ।
ശായിതശ്ശകടസ്യാധോ ബാലപർയങ്കികാതലേ ॥ **22** ॥ 176

തേ ച ഗോപാ മഹദ്ദൃഷ്ട്വാ പൂതനായാഃ കലേവരം ।
മൃതായാഃ പരമം ത്രാസം വിസ്മയം ച തദാ യയുഃ ॥ **23** ॥ 177

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

കദാചിച്ഛകടസ്യാധശ്ശയാനോ മധുസൂദനഃ।
ചിക്ഷേപ ചരണാവൂർധ്വം സ്തൻയാർഥീ പ്രരുരോദ ഹ ॥ **1** ॥ 178

തസ്യ പാദപ്രഹാരേണ ശകടം പരിവർതിതം।
വിധ്വസ്തകുംഭഭാണ്ഡം തദ്വിപരീതം പപാത വൈ ॥ **2** ॥ 179

തതോ ഹാഹാകൃതം സർവോ ഗോപഗോപീജനോ ദ്വിജ।
ആജഗാമാഥ ദദൃശേ ബാലമുത്താനശായിനം ॥ **3** ॥ 180

ഗോപാഃ കേനേതി കേനേദം ശകടം പരിവർതിതം।
തത്രൈവ ബാലകാഃ പ്രോചുർബാലേനാനേന പാതിതം ॥ **4** ॥ 181

രുദതാ ദൃഷ്ടമസ്മാഭിഃ പാദവിക്ഷേപപാതിതം।
ശകടം പരിവൃത്തം വൈ നൈതദൻയസ്യ ചേഷ്ടിതം ॥ **5** ॥ 182

തതഃ പുനരതീവാസൻഗോപാ വിസ്മയചേതസഃ।
നന്ദഗോപോഽപി ജഗ്രാഹ ബാലമത്യന്തവിസ്മിതഃ ॥ **6** ॥ 183

യശോദാ ശകടാരൂഢഭഗ്നഭാണ്ഡകപാലികാഃ।
ശകടം ചാർചയാമാസ ദധിപുഷ്പഫലാക്ഷതൈഃ ॥ **7** ॥ 184

ഗർഗശ്ച ഗോകുലേ തത്ര വസുദേവപ്രചോദിതഃ।
പ്രച്ഛന്ന ഏവ ഗോപാനാം സംസ്കാരാനകരോത്തയോഃ ॥ **8** ॥ 185

ജ്യേഷ്ഠം ച രാമമിത്യാഹ കൃഷ്ണം ചൈവ തഥാവരം।
ഗർഗോ മതിമതാം ശ്രേഷ്ഠോ നാമ കുർവൻമഹാമതിഃ ॥ **9** ॥ 186

സ്വൽപേനൈവ തു കാലേന രിംഗിണൗ തൗ തദാ വ്രജേ।
ഘൃഷ്ടജാനുകരൗ വിപ്ര ബഭൂവതുരുഭാവപി ॥ **10** ॥ 187

കരീഷഭസ്മദിഗ്ധാംഗൗ ഭ്രമമാണാവിതസ്തതഃ।
ന നിവാരയിതും ശേകേ യശോദാ തൗ ന രോഹിണീ ॥ **11** ॥ 188

ഗോവാടമധ്യേ ക്രീഡന്തൗ വത്സവാടം ഗതൗ പുനഃ।
തദഹർജാതഗോവത്സപുച്ഛാകർഷണതത്പരൗ ॥ **12** ॥ 189

യദാ യശോദാ തൗ ബാലാവേകസ്ഥാനചരാവുഭൗ।
ശശാക നോ വാരയിതും ക്രീഡന്താവതിചഞ്ചലൗ ॥ **13** ॥ 190

ദാമ്നാ മധ്യേ തതോ ബദ്ധ്വാ ബബന്ധ തമുലൂഖലേ।
കൃഷ്ണമക്ലിഷ്ടകർമാണമാഹ ചേദമമർഷിതാ ॥ **14** ॥ 191

യദി ശക്നോഷി ഗച്ഛ ത്വമതിചഞ്ചലചേഷ്ടിത।
ഇത്യുക്ത്വാഥ നിജം കർമ സാ ചകാര കുടുംബിനീ ॥ **15** ॥ 192

വ്യഗ്രായാമഥ തസ്യാം സ കർഷമാണ ഉലൂഖലം।
യമലാർജുനമധ്യേന ജഗാമ കമലേക്ഷണഃ ॥ **16** ॥ 193

കർഷതാ വൃക്ഷയോർമധ്യേ തിർയഗ്ഗതമുലൂഖലം।
ഭഗ്നാവുത്തുംഗശാഖാഗ്രൗ തേന തൗ യമലാർജുനൗ ॥ **17** ॥ 194

തതഃ കടകടാശബ്ദസമാകർണനതത്പരഃ।
ആജഗാമ വ്രജജനോ ദദർശ ച മഹാദ്രുമൗ ॥ **18** ॥ 195

നവോദ്ഗതാൽപദന്താംശുസിതഹാസം ച ബാലകം।
തയോർമധ്യഗതം ദാമ്നാ ബദ്ധം ഗാഢം തഥോദരേ ॥ **19** ॥ 196

തതശ്ച ദാമോദരതാം സ യയൗ ദാമബന്ധനാത് ॥ **20** ॥ 197

ഗോപവൃദ്ധാസ്തതഃ സർവേ നന്ദഗോപപുരോഗമാഃ ।
മന്ത്രയാമാസുരുദ്വിഗ്നാ മഹോത്പാതാതിഭീരവഃ ॥ **21** ॥ 198

സ്ഥാനേനേഹ ന നഃ കാർയം വ്രജാമോഽന്യന്മഹാവനം ।
ഉത്പാതാ ബഹവോ ഹ്യത്ര ദൃശ്യന്തേ നാശഹേതവഃ ॥ **22** ॥ 199

പൂതനായാ വിനാശശ്ച ശകടസ്യ വിപർയയഃ ।
വിനാ വാതാദിദോഷേണ ദ്രുമയോഃ പതനം തഥാ ॥ **23** ॥ 200

വൃന്ദാവനമിതഃ സ്ഥാനാത്തസ്മാദ്ഗച്ഛാമ മാ ചിരം ।
യാവദ്ഭൗമമഹോത്പാതദോഷോ നാഭിഭവേദ്വ്രജം ॥ **24** ॥ 201

ഇതി കൃത്വാ മതിം സർവേ ഗമനേ തേ വ്രജൗകസഃ ।
ഊചുസ്സ്വം സ്വം കുലം ശീഘ്രം ഗമ്യതാം മാ വിലംബഥ ॥ **25** ॥ 202

തതഃ ക്ഷണേന പ്രയയുഃ ശകടൈർഗോധനൈസ്തഥാ ।
യൂഥശോ വത്സപാലാശ്ച കാലയന്തോ വ്രജൗകസഃ ॥ **26** ॥ 203

ദ്രവ്യാവയവനിർധൂതം ക്ഷണമാത്രേണ തത്തഥാ ।
കാകഭാസസമാകീർണം വ്രജസ്ഥാനമഭൂദ്വിജ ॥ **27** ॥ 204

വൃന്ദാവനം ഭഗവതാ കൃഷ്ണേനാക്ലിഷ്ടകർമണാ ।
ശുഭേന മനസാ ധ്യാതം ഗവാം സിദ്ധിമഭീപ്സതാ ॥ **28** ॥ 205

തതസ്തത്രാതിരൂക്ഷേഽപി ഘർമകാലേ ദ്വിജോത്തമ ।
പ്രാവൃട്കാല ഇവോദ്ഭൂതം നവശഷ്പം സമന്തതഃ ॥ **29** ॥ 206

സ സമാവാസിതഃ സർവോ വ്രജോ വൃന്ദാവനേ തതഃ ।
ശകടീവാടപർയന്തശ്ചന്ദ്രാർധാകാരസംസ്ഥിതിഃ ॥ **30** ॥ 207

വത്സപാലൗ ച സംവൃത്തൗ രാമദാമോദരൗ തതഃ।
ഏകസ്ഥാനസ്ഥിതൗ ഗോഷ്ഠേ ചേരതുർബാലലീലയാ ॥ **31** ॥ 208

ബർഹിപത്രകൃതാപീഡൗ വൻയപുഷ്പാവതംസകൗ।
ഗോപവേണുകൃതാതോദ്യപത്രവാദ്യകൃതസ്വനൗ ॥ **32** ॥ 209

കാകപക്ഷധരൗ ബാലൗ കുമാരാവിവ പാവകീ।
ഹസന്തൗ ച രമന്തൗ ച ചേരതുഃ സ്മ മഹാവനം ॥ **33** ॥ 210

ക്വചിദ്വഹന്താവൻയോൻയം ക്രീഡമാനൗ തഥാ പരൈഃ।
ഗോപപുത്രൈസ്സമം വത്സാംശ്ചാരയന്തൗ വിചേരതുഃ ॥ **34** ॥ 211

കാലേന ഗച്ഛതാ തൗ തു സപ്തവർഷൗ മഹാവ്രജേ।
സർവസ്യ ജഗതഃ പാലൗ വത്സപാലൗ ബഭൂവതുഃ ॥ **35** ॥ 212

പ്രാവൃട്കാലസ്തതോഽതീവമേഘൗഘസ്ഥഗിതാംബരഃ।
ബഭൂവ വാരിധാരാഭിരൈക്യം കുർവന്ദിശാമിവ ॥ **36** ॥ 213

പ്രരൂഢനവശഷ്പാഢ്യാ ശക്രഗോപാചിതാ മഹീ।
തഥാ മാരകതീവാസീത്പദ്മരാഗവിഭൂഷിതാ ॥ **37** ॥ 214

ഊഹുരുൻമാർഗവാഹീനി നിമ്നഗാംഭാംസി സർവതഃ।
മനാംസി ദുർവിനീതാനാം പ്രാപ്യ ലക്ഷ്മീം നവാമിവ ॥ **38** ॥ 215

ന രേജേഽന്തരിതശ്ചന്ദ്രോ നിർമലോ മലിനൈർഘനൈഃ।
സദ്വാദിവാദോ മൂർഖാണാം പ്രഗൽഭാഭിരിവോക്തിഭിഃ ॥ **39** ॥ 216

നിർഗുണേനാപി ചാപേന ശക്രസ്യ ഗഗനേ പദം।
അവാപ്യതാവിവേകസ്യ നൃപസ്യേവ പരിഗ്രഹേ ॥ **40** ॥ 217

മേഘപൃഷ്ഠേ ബലാകാനാം രരാജ വിമലാ തതിഃ।
ദുർവൃത്തേ വൃത്തചേഷ്ടേവ കുലീനസ്യാതിശോഭനാ ॥ **41** ॥ 218

ന ബബന്ധാംബരേ സ്ഥൈര്യം വിദ്യുദത്യന്തചഞ്ചലാ ।
മൈത്രീവ പ്രവരേ പുംസി ദുർജനേന പ്രയോജിതാ ॥ **42** ॥ 219

മാർഗാ ബഭൂവുരസ്പഷ്ടാസ്തൃണശഷ്പചയാവൃതാഃ ।
അർഥാന്തരമനുപ്രാപ്താഃ പ്രജ്ഞാനാമിവോക്തയഃ ॥ **43** ॥ 220

ഉൻമത്തശിഖിസാരംഗേ തസ്മിൻകാലേ മഹാവനേ ।
കൃഷ്ണരാമൗ മുദാ യുക്തൗ ഗോപാലൈശ്ചേരതുസ്സഹ ॥ **44** ॥ 221

ക്വചിദ്ഗോഭിസ്സമം രമ്യം ഗേയതാനരതാവുഭൗ ।
ചേരതുഃ ക്വചിദത്യർഥം ശീതവൃക്ഷതലാശ്രിതൗ ॥ **45** ॥ 222

ക്വചിത്കദംബസ്രക്ചിത്രൗ മയൂരസ്രഗ്വിരാജിതൗ ।
വിലിപ്തൗ ക്വചിദാസാതാം വിവിധൈർഗിരിധാതുഭിഃ ॥ **46** ॥ 223

പർണശയ്യാസു സംസുപ്തൗ ക്വചിന്നിദ്രാന്തരൈഷിണൗ ।
ക്വചിദ്ഗർജതി ജീമൂതേ ഹാഹാകാരരവാകുലൗ ॥ **47** ॥ 224

ഗായതാമന്യഗോപാനാം പ്രശംസാപരമൗ ക്വചിത് ।
മയൂരകേകാനുഗതൗ ഗോപവേണുപ്രവാദകൗ ॥ **48** ॥ 225

ഇതി നാനാവിധൈർഭാവൈരുത്തമപ്രീതിസംയുതൗ ।
ക്രീഡന്തൗ തൗ വനേ തസ്മിംശ്ചേരതുസ്തുഷ്ടമാനസൗ ॥ **49** ॥ 226

വികാലേ ച സമം ഗോഭിർഗോപവൃന്ദസമൻവിതൗ ।
വിഹൃത്യാഥ യഥായോഗം വ്രജമേത്യ മഹാബലൗ ॥ **50** ॥ 227

ഗോപൈസ്സമാനൈസ്സഹിതൗ ക്രീഡന്താവമരാവിവ ।
ഏവം താവൂഷതുസ്തത്ര രാമകൃഷ്ണൗ മഹാദ്യുതീ ॥ **51** ॥ 228

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏകദാ തു വിനാ രാമം കൃഷ്ണോ വൃന്ദാവനം യയൗ ।
വിചചാര വൃതോ ഗോപൈർവന്യപുഷ്പസ്രഗുജ്ജ്വലഃ ॥ **1** ॥ 229

സ ജഗാമാഥ കാലിന്ദീം ലോലകൽലോലശാലിനീം ।
തീരസംലഗ്നഫേനൗഘൈർഹസന്തീമിവ സർവതഃ ॥ **2** ॥ 230

തസ്യാഞ്ചാതിമഹാഭീമം വിഷാഗ്നിശ്രിതവാരികം ।
ഹ്രദം കാലിയനാഗസ്യ ദദർശാതിവിഭീഷണം ॥ **3** ॥ 231

വിഷാഗ്നിനാ പ്രസരതാ ദഗ്ധതീരമഹീരുഹം ।
വാതാഹതാംബുവിക്ഷേപസ്പർശദഗ്ധവിഹംഗമം ॥ **4** ॥ 232

തമതീവ മഹാരൗദ്രം മൃത്യുവക്ത്രമിവാപരം ।
വിലോക്യ ചിന്തയാമാസ ഭഗവാൻമധുസൂദനഃ ॥ **5** ॥ 233

അസ്മിൻവസതി ദുഷ്ടാത്മാ
കാലിയോഽസൗ വിഷായുധഃ ।
യോ മയാ നിർജിതസ്ത്യക്ത്വാ
ദുഷ്ടോ നഷ്ടഃ പയോനിധിം ॥ **6** ॥ 234

തേനേയം ദൂഷിതാ സർവാ യമുനാ സാഗരംഗമാ ।
ന നരൈർഗോധനൈശ്ചാപി തൃഷാർതൈരുപഭുജ്യതേ ॥ **7** ॥ 235

തദസ്യ നാഗരാജസ്യ കർതവ്യോ നിഗ്രഹോ മയാ।
നിസ്ത്രാസാസ്തു സുഖം യേന ചരേയുർവ്രജവാസിനഃ ॥ **8** ॥ 236

ഏതദർഥം തു ലോകേഽസ്മിന്നവതാരഃ കൃതോ മയാ।
യദേഷാമുത്പഥസ്ഥാനാം കാർയാ ശാന്തിർദുരാത്മനാം ॥ **9** ॥ 237

തദേതം നാതിദൂരസ്ഥം കദംബമുരുശാഖിനം।
അധിരുഹ്യ പതിഷ്യാമി ഹ്രദേഽസ്മിന്നനിലാശിനഃ ॥ **10** ॥ 238

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്ഥം വിചിന്ത്യ ബദ്ധ്വാ ച ഗാഢം പരികരം തതഃ।
നിപപാത ഹ്രദേ തത്ര നാഗരാജസ്യ വേഗതഃ ॥ **11** ॥ 239

തേനാതിപതതാ തത്ര ക്ഷോഭിതസ്സു മഹാഹ്രദഃ।
അത്യർഥം ദൂരജാതാംസ്തു സമസിഞ്ചൻമഹീരുഹാൻ ॥ **12** ॥ 240

തേഽഹിദുഷ്ടവിഷജ്വാലാതപ്താംബുപവനോക്ഷിതാഃ।
ജജ്വലുഃ പാദപാസ്സദ്യോ ജ്വാലാവ്യാപ്തദിഗന്തരാഃ ॥ **13** ॥ 241

ആസ്ഫോടയാമാസ തദാ കൃഷ്ണോ നാഗഹ്രദേ ഭുജം।
തച്ഛബ്ദശ്രവണാച്ചാശു നാഗരാജോഽഭ്യുപാഗമത് ॥ **14** ॥ 242

ആതാമ്രനയനഃ കോപാദ്വിഷജ്വാലാകുലൈർമുഖൈഃ।
വൃതോ മഹാവിഷൈശ്ചാൻയൈരുരഗൈരനിലാശനൈഃ ॥ **15** ॥ 243

നാഗപത്ന്യശ്ച ശതശോ ഹാരിഹാരോപശോഭിതാഃ।
പ്രകമ്പിതതനുക്ഷേപചലത്കുണ്ഡലകാന്തയഃ ॥ **16** ॥ 244

തതഃ പ്രവേഷ്ടിതസ്സുർപൈസ്സ കൃഷ്ണോ ഭോഗബന്ധനൈഃ।
ദദംശുസ്തേഽപി തം കൃഷ്ണം വിഷജ്വാലാകുലൈർമുഖൈഃ ॥ **17** ॥ 245

തം തത്ര പതിതം ദൃഷ്ട്വാ സർപഭോഗൈർനിപീഡിതം।
ഗോപാ വ്രജമുപാഗമ്യ ചുക്രുശുഃ ശോകലാലസാഃ ॥ **18** ॥ 246

ഗോപാ ഊചുഃ

ഏഷ മോഹം ഗതഃ കൃഷ്ണോ മഗ്നോ വൈ കാലിയഹ്രദേ।
ഭക്ഷ്യതേ നാഗരാജേന തമാഗച്ഛത പശ്യത ॥ **19** ॥ 247

തച്ഛ്രുത്വാ തത്ര തേ ഗോപാ വജ്രപാതോപമം വചഃ।
ഗോപ്യശ്ച ത്വരിതാ ജഗ്മുർയശോദാപ്രമുഖാ ഹ്രദം ॥ **20** ॥ 248

ഹാ ഹാ ക്വാസാവിതി ജനോ ഗോപീനാമതിവിഹ്വലഃ।
യശോദയാ സമം ഭ്രാന്തോ ദ്രുതപ്രസ്ഖലിതം യയൗ ॥ **21** ॥ 249

നന്ദഗോപശ്ച ഗോപാശ്ച രാമശ്ചാദ്ഭുതവിക്രമഃ।
ത്വരിതം യമുനാം ജഗ്മുഃ കൃഷ്ണദർശനലാലസാഃ ॥ **22** ॥ 250

ദദൃശുശ്ചാപി തേ തത്ര സർപരാജവശംഗതം।
നിഷ്പ്രയത്നീകൃതം കൃഷ്ണം സർപഭോഗവിവേഷ്ടിതം ॥ **23** ॥ 251

നന്ദഗോപോഽപി നിശ്ചേഷ്ടോ ൻയസ്യ പുത്രമുഖേ ദൃശം।
യശോദാ ച മഹാഭാഗാ ബഭൂവ മുനിസത്തമ ॥ **24** ॥ 252

ഗോപ്യസ്ത്വന്യാ രുദന്ത്യശ്ച ദദൃശുഃ ശോകകാതരാഃ।
പ്രോചുശ്ച കേശവം പ്രീത്യാ ഭയകാതർയഗദ്ഗദം ॥ **25** ॥ 253

ഗോപ്യ ഊചുഃ

സർവാ യശോദയാ സാർധം വിശാമോഽത്ര മഹാഹ്രദം।
സർപരാജസ്യ നോ ഗന്തുമസ്മാഭിർയുജ്യതേ വ്രജം ॥ **26** ॥ 254

ദിവസഃ കോ വിനാ സൂർയം വിനാ ചന്ദ്രേണ കാ നിശാ।
വിനാ വൃഷേണ കാ ഗാവോ വിനാ കൃഷ്ണേന കോ വ്രജഃ ॥ **27** ॥ 255

വിനാകൃതാ ന യാസ്യാമഃ കൃഷ്ണേനാനേന ഗോകുലം।
അരമ്യം നാതിസേവ്യം ച വാരിഹീനം യഥാ സരഃ॥ **28**॥ 256

യത്ര നേന്ദീവരദലശ്യാമകാന്തിരയം ഹരിഃ।
തേനാപി മാതുർവാസേന രതിരസ്തീതി വിസ്മയഃ॥ **29**॥ 257

ഉത്ഫുൽലപങ്കജദലസ്പഷ്ടകാന്തിവിലോചനം।
അപശ്യന്ത്യോ ഹരിം ദീനാഃ കഥം ഗോഷ്ഠേ ഭവിഷ്യഥ॥ **30**॥ 258

അത്യന്തമധുരാലാപഹൃതാശേഷമനോരഥം।
ന വിനാ പുണ്ഡരീകാക്ഷം യാസ്യാമോ നന്ദഗോകുലം॥ **31**॥ 259

ഭോഗേനാവേഷ്ടിതസ്യാപി സർപരാജസ്യ പശ്യത।
സ്മിതശോഭി മുഖം ഗോപ്യഃ കൃഷ്ണസ്യാസ്മദ്വിലോകനേ॥ **32**॥ 260

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതി ഗോപീവചഃ ശ്രുത്വാ രൗഹിണേയോ മഹാബലഃ।
ഗോപാംശ്ച ത്രാസവിധുരാൻവിലോക്യ സ്തിമിതേക്ഷണാൻ॥ **33**॥ 261

നന്ദം ച ദീനമത്യർഥം ൻയസ്തദൃഷ്ടി സുതാനനേ।
മൂർച്ഛാകുലാം യശോദാം ച കൃഷ്ണമാഹാത്മസംജ്ഞയാ॥ **34**॥ 262

കിമിദം ദേവദേവേശ ഭാവോഽയം മാനുഷസ്ത്വയാ।
വ്യജ്യതേഽത്യന്തമാത്മാനം കിമനന്തം ന വേത്സി യത്॥ **35**॥ 263

ത്വമേവ ജഗതോ നാഭിരരാണാമിവ സംശ്രയഃ।
കർത്താപഹർത്താ പാതാ ച ത്രൈലോക്യം ത്വം ത്രയീമയഃ॥ **36**॥ 264

സേന്ദ്രൈ രുദ്രാഗ്നിവസുഭിരാദിത്യൈർമരുദശ്വിഭിഃ।
ചിന്ത്യസേ ത്വമചിന്ത്യാത്മൻ സമസ്തൈശ്ചൈവ യോഗിഭിഃ॥ **37**॥ 265

ജഗത്യർഥം ജഗന്നാഥ ഭാരാവതരണേച്ഛയാ ।
അവതീർണോഽസി മർത്യേഷു തവാംശശ്ചാഹമഗ്രജഃ ॥ **38** ॥ 266

മനുഷ്യലീലാം ഭഗവൻ ഭജതാ ഭവതാ സുരാഃ ।
വിഡംബയന്തസ്ത്വല്ലീലാം സർവ ഏവ സഹാസതേ ॥ **39** ॥ 267

അവതാർയ ഭവാൻപൂർവം ഗോകുലേ തു സുരാംഗനാഃ ।
ക്രീഡാർഥമാത്മനഃ പശ്ചാദവതീർണോഽസി ശാശ്വത ॥ **40** ॥ 268

അത്രാവതീർണയോഃ കൃഷ്ണ ഗോപാ ഏവ ഹി ബാന്ധവാഃ ।
ഗോപ്യശ്ച സീദതഃ കസ്മാദേതാൻബന്ധൂനുപേക്ഷസേ ॥ **41** ॥ 269

ദർശിതോ മാനുഷോ ഭാവോ ദർശിതം ബാലചാപലം ।
തദയം ദമ്യതാം കൃഷ്ണ ദുഷ്ടാത്മാ ദശനായുധഃ ॥ **42** ॥ 270

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതി സംസ്മാരിതഃ കൃഷ്ണഃ സ്മിതഭിന്നോഷ്ഠസമ്പുടഃ ।
ആസ്ഫോട്യ മോചയാമാസ സ്വദേഹം ഭോഗിബന്ധനാത് ॥ **43** ॥ 271

ആനമ്യ ചാപി ഹസ്താഭ്യാമുഭാഭ്യാം മധ്യമം ശിരഃ ।
ആരുഹ്യാഭുഗ്നശിരസഃ പ്രണനർത്തോരുവിക്രമഃ ॥ **44** ॥ 272

പ്രാണാഃ ഫണേഽഭവംശ്ചാസ്യ കൃഷ്ണസ്യാംഘ്രിനികുട്ടനൈഃ ।
യത്രോന്നതിം ച കുരുതേ നനാമാസ്യ തതശ്ശിരഃ ॥ **45** ॥ 273

മൂർച്ഛാമുപായയൗ ഭ്രാന്ത്യാ നാഗഃ കൃഷ്ണസ്യ രേചകൈഃ ।
ദണ്ഡപാതനിപാതേന വവാമ രുധിരം ബഹു ॥ **46** ॥ 274

തം വിഭുഗ്നശിരോഗ്രീവമാസ്യേഭ്യസ്ത്രുതശോണിതം ।
വിലോക്യം കരുണം ജഗ്മുസ്തത്പത്ന്യോ മധുസൂദനം ॥ **47** ॥ 275

നാഗപത്ന്യ ഊചുഃ

ജ്ഞാതോഽസി ദേവദേവേശ സർവജ്ഞസ്ത്വമനുത്തമഃ।
പരം ജ്യോതിരചിന്ത്യം യത്തദംശഃ പരമേശ്വരഃ ॥ **48** ॥ 276

ന സമർഥാഃ സുരാസ്സ്തോതും യമനൻയഭവം വിഭും।
സ്വരൂപവർണനം തസ്യ കഥം യോഷിത്കരിഷ്യതി ॥ **49** ॥ 277

യസ്യാഖിലമഹീവ്യോമ -
ജലാഗ്നിപവനാത്മകം।
ബ്രഹ്മാണ്ഡമൽപകാൽപാംശഃ
സ്തോഷ്യാമസ്തം കഥം വയം ॥ **50** ॥ 278

യതന്തോ ന വിദുർനിത്യം യത്സ്വരൂപം ഹി യോഗിനഃ।
പരമാർഥമണോരൽപം സ്ഥൂലാത്സ്ഥൂലം നതാഃ സ്മ തം ॥ **51** ॥ 279

ന യസ്യ ജൻമനേ ധാതാ
യസ്യ ചാന്തായ നാന്തകഃ।
സ്ഥിതികർത്താ ന ചാൻയോഽസ്തി
യസ്യ തസ്മൈ നമസ്സദാ ॥ **52** ॥ 280

കോപഃ സ്വൽപോഽപി തേ നാസ്തി സ്ഥിതിപാലനമേവ തേ।
കാരണം കാലിയസ്യാസ്യ ദമനേ ശ്രൂയതാം വചഃ ॥ **53** ॥ 281

സ്ത്രിയോഽനുകമ്പ്യാസ്സാധൂനാം മൂഢാ ദീനാശ്ച ജന്തവഃ।
യതസ്തതോഽസ്യ ദീനസ്യ ക്ഷമ്യതാം ക്ഷമതാം വര ॥ **54** ॥ 282

സമസ്തജഗദാധാരോ ഭവാനൽപബലഃ ഫണീ।
ത്വത്പാദപീഡിതോ ജഹ്യാൻമുഹൂർത്താർദ്ധേന ജീവിതം ॥ **55** ॥ 283

ക്വ പന്നഗോഽൽപവീർയോഽയം ക്വ ഭവാൻഭുവനാശ്രയഃ।
പ്രീതിദ്വേഷൗ സമോത്കൃഷ്ടഗോചരൗ ഭവതോഽവ്യയ ॥ **56** ॥ 284

തതഃ കുരു ജഗത്സ്വാമിൻപ്രസാദമവസീദതഃ।
പ്രാണാംസ്ത്യജതി നാഗോഽയം ഭർതൃഭിക്ഷാ പ്രദീയതാം ॥ **57** ॥ 285

ഭുവനേശ ജഗന്നാഥ മഹാപുരുഷ പൂർവജ।
പ്രാണാംസ്ത്യജതി നാഗോഽയം ഭർതൃഭിക്ഷാം പ്രയച്ഛ നഃ ॥ **58** ॥ 286

വേദാന്തവേദ്യ ദേവേശ ദുഷ്ടദൈത്യനിബർഹണ।
പ്രാണാംസ്ത്യജതി നാഗോഽയം ഭർതൃഭിക്ഷാ പ്രദീയതാം ॥ **59** ॥ 287

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തേ താഭിരാശ്വസ്യ ക്ലാന്തദേഹോഽപി പന്നഗഃ।
പ്രസീദ ദേവദേവേതി പ്രാഹ വാക്യം ശനൈഃ ശനൈഃ ॥ **60** ॥ 288

കാലിയ ഉവാച

തവാഷ്ടഗുണമൈശ്വർയം നാഥ സ്വാഭാവികം പരം।
നിരസ്താതിശയം യസ്യ തസ്യ സ്തോഷ്യാമി കിൻവഹം ॥ **61** ॥ 289

ത്വം പരസ്ത്വം പരസ്യാദ്യഃ പരം ത്വത്തഃ പരാത്മക।
പരസ്മാത്പരമോ യസ്ത്വം തസ്യ സ്തോഷ്യാമി കിന്ന്വഹം ॥ **62** ॥ 290

യസ്മാദ്ബ്രഹ്മാ ച രുദ്രശ്ച ചന്ദ്രേന്ദ്രമരുദശ്വിനഃ।
വസവശ്ച സഹാദിത്യൈസ്തസ്യ സ്തോഷ്യാമി കിൻവഹം ॥ **63** ॥ 291

ഏകാവയവസൂക്ഷ്മാംശോ യസ്യൈതദഖിലം ജഗത്।
കൽപനാവയവസ്യാംശസ്തസ്യ സ്തോഷ്യാമി കിന്ന്വഹം ॥ **64** ॥ 292

സദസദ്രൂപിണോ യസ്യ ബ്രഹ്മാദ്യാസ്ത്രിദശേശ്വരാഃ।
പരമാർഥം ന ജാനന്തി തസ്യ സ്തോഷ്യാമി കിൻവഹം ॥ **65** ॥ 293

ബ്രഹ്മാദ്യൈരർചിതോ യസ്തു ഗന്ധപുഷ്പാനുലേപനൈഃ।
നന്ദനാദിസമുദ്ഭൂതൈസ്സോഽർച്യതേ വാ കഥം മയാ ॥ **66** ॥ 294

യസ്യാവതാരരൂപാണി ദേവരാജസ്സുദാർചതി।
ന വേത്തി പരമം രൂപം സോഽർച്യതേ വാ കഥം മയാ ॥ **67** ॥ 295

വിഷയേഭ്യസ്സമാവൃത്യ സർവാക്ഷാണി ച യോഗിനഃ।
യമർചയന്തി ധ്യാനേന സോഽർച്യതേ വാ കഥം മയാ ॥ **68** ॥ 296

ഹൃദി സംകൽപ്യ യദ്രൂപം ധ്യാനേനാർചന്തി യോഗിനഃ।
ഭാവപുഷ്പാദിനാ നാഥഃ സോഽർച്യതേ വാ കഥം മയാ ॥ **69** ॥ 297

സോഽഹം തേ ദേവദേവേശ നാർചനാദൗ സ്തുതൗ ന ച।
സാമർഥ്യവാൻ കൃപാമാത്രമനോവൃത്തിഃ പ്രസീദ മേ ॥ **70** ॥ 298

സർപജാതിരിയം ക്രൂരാ യസ്യാം ജാതോഽസ്മി കേശവ।
തത്സ്വഭാവോഽയമത്രാസ്തി നാപരാധോ മമാച്യുത ॥ **71** ॥ 299

സൃജ്യതേ ഭവതാ സർവം തഥാ സംഹ്രിയതേ ജഗത്।
ജാതിരൂപസ്വഭാവാശ്ച സൃജ്യന്തേ സൃജതാ ത്വയാ ॥ **72** ॥ 300

യഥാഹം ഭവതാ സൃഷ്ടോ ജാത്യാ രൂപേണ ചേശ്വര।
സ്വഭാവേന ച സംയുക്തസ്തഥേദം ചേഷ്ടിതം മയാ ॥ **73** ॥ 301

യദ്യൻയഥാ പ്രവർതേയം ദേവദേവ തതോ മയി।
ൻയായ്യോ ദണ്ഡനിപാതോ വൈ തവൈവ വചനം യഥാ ॥ **74** ॥ 302

തഥാപ്യജ്ഞേ ജഗത്സ്വാമി -
ന്ദണ്ഡം പാതിതവാൻമയി।
സ ശ്ലാഘ്യോഽയം പരോ ദണ്ഡ -
സ്ത്വത്തോ മേ നാൻയതോ വരഃ ॥ **75** ॥ 303

ഹതവീർയോ ഹതവിഷോ ദമിതോഽഹം ത്വയാച്യുത।
ജീവിതം ദീയതാമേകമാജ്ഞാപയ കരോമി കിം ॥ **76** ॥ 304

ശ്രീഭഗവാനുവാച

നാത്ര സ്ഥേയം ത്വയാ സർപ കദാചിദ്യമുനാജലേ।
സപുത്രപരിവാരസ്ത്വം സമുദ്രസലിലം വ്രജ ॥ **77** ॥ 305

മത്പദാനി ച തേ സർപ ദൃഷ്ട്വാ മൂർദ്ധനി സാഗരേ।
ഗരുഡഃ പന്നഗരിപുസ്ത്വയി ന പ്രഹരിഷ്യതി ॥ **78** ॥ 306

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാ സർപരാജം തം മുമോച ഭഗവാൻഹരിഃ।
പ്രണമ്യ സോഽപി കൃഷ്ണായ ജഗാമ പയസാം നിധിം ॥ **79** ॥ 307

പശ്യതാം സർവഭൂതാനാം സഭൃത്യസുതബാന്ധവഃ।
സമസ്തഭാർയാസഹിതഃ പരിത്യജ്യ സ്വകം ഹ്രദം ॥ **80** ॥ 308

ഗതേ സർപേ പരിഷ്വജ്യ മൃതം പുനരിവാഗതം।
ഗോപാ മൂർദ്ധനി ഹാർദേന സിഷിചുർനേത്രജൈർജലൈഃ ॥ **81** ॥ 309

കൃഷ്ണമക്ലിഷ്ടകർമാണമൻയേ വിസ്മിതചേതസഃ।
തുഷ്ടുവുർമുദിതാ ഗോപാ ദൃഷ്ട്വാ ശിവജലാം നദീം ॥ **82** ॥ 310

ഗീയമാനഃ സ ഗോപീഭിശ്ചരിതൈസ്സാധുചേഷ്ടിതൈഃ।
സംസ്തൂയമാനോ ഗോപൈശ്ച കൃഷ്ണോ വ്രജമുപാഗമത് ॥ **83** ॥ 311

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഗാഃ പാലയന്തൗ ച പുനഃ സഹിതൗ ബലകേശവൗ ।
ഭ്രമമാണൗ വനേ തസ്മിൻ രമ്യം താലവനം ഗതൗ ॥ **1** ॥ 312

തത്തു താലവനം ദിവ്യം ധേനുകോ നാമ ദാനവഃ ।
മൃഗമാംസകൃതാഹാരഃ സദാധ്യാസ്തേ ഖരാകൃതിഃ ॥ **2** ॥ 313

തത്തു താലവനം പക്വഫലസമ്പത്സമൻവിതം ।
ദൃഷ്ട്വാ സ്പൃഹാൻവിതാ ഗോപാഃ ഫലാദാന്യേഽബ്രുവൻവചഃ ॥ **3** ॥ 314

ഗോപാ ഊചുഃ

ഹേ രാമ ഹേ കൃഷ്ണ സദാ ധേനുകേനൈഷ രക്ഷ്യതേ ।
ഭൂപ്രദേശോ യതസ്തസ്മാത്പക്വാനീമാനി സന്തി വൈ ॥ **4** ॥ 315

ഫലാനി പശ്യ താലാനാം ഗന്ധാമോദിതദീംശി വൈ ।
വയമേതാൻയഭീപ്സാമഃ പാത്യന്താം യദി രോചതേ ॥ **5** ॥ 316

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതി ഗോപകുമാരാണാം ശ്രുത്വാ സംകർഷണോ വചഃ ।
ഏതത്കർത്തവ്യമിത്യുക്ത്വാ പാതയാമാസ താനി വൈ ।
കൃഷ്ണശ്ച പാതയാമാസ ഭുവി താനി ഫലാനി വൈ ॥ **6** ॥ 317

ഫലാനാം പതതാം ശബ്ദമാകർണ്യ സുദുരാസദഃ ।
ആജഗാമ സ ദുഷ്ടാത്മാ കോപാദ്ദൈതേയഗർദഭഃ ॥ **7** ॥ 318

പദ്ഭ്യാമുഭാഭ്യാം സ തദാ പശ്ചിമാഭ്യാം ബലം ബലീ।
ജഘാനോരസി താഭ്യാം ച സ ച തേനാഭ്യഗൃഹ്യത ॥ **8** ॥ 319

ഗൃഹീത്വാ ഭ്രാമയാമാസ സോഽംബരേ ഗതജീവിതം।
തസ്മിന്നേവ സ ചിക്ഷേപ വേഗേന തൃണരാജനി ॥ **9** ॥ 320

തതഃ ഫലാൻയനേകാനി താലാഗ്രാന്നിപതൻഖരഃ।
പൃഥിവ്യാം പാതയാമാസ മഹാവാതോ ഘനാനിവ ॥ **10** ॥ 321

അൻയാനഥ സജാതീയാനാഗതാന്ദൈത്യഗർദഭാൻ।
കൃഷ്ണശ്ചിക്ഷേപ താലാഗ്രേ ബലഭദ്രശ്ച ലീലയാ ॥ **11** ॥ 322

ക്ഷണേനാലങ്കൃതാ പൃഥ്വീ പക്വൈസ്താലഫലൈസ്തദാ।
ദൈത്യഗർദഭദേഹൈശ്ച മൈത്രേയ ശുശുഭേഽധികം ॥ **12** ॥ 323

തതോ ഗാവോ നിരാബാധാസ്തസ്മിംസ്താലവനേ ദ്വിജ।
നവശഷ്പം സുഖം ചേരുർയന്ന ഭുക്തമഭൂത്പുരാ ॥ **13** ॥ 324

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ നവമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തസ്മിൻ രാസഭദൈതേയേ സാനുഗേ വിനിപാതിതേ।
സൗമ്യം തദ്ഗോപഗോപീനാം രമ്യം താലവനം ബഭൗ ॥ **1** ॥ 325

തതസ്തൗ ജാതഹർഷൗ തു വസുദേവസുതാവുഭൗ।
ഹത്വാ ധേനുകദൈതേയം ഭാണ്ഡീരവടമാഗതൗ ॥ **2** ॥ 326

ക്ഷ്വേലമാനൗ പ്രഗായന്തൗ വിചിൻവന്തൗ ച പാദപാൻ।
ചാരയന്തൗ ച ഗാ ദൂരേ വ്യാഹരന്തൗ ച നാമഭിഃ ॥ **3** ॥ 327

നിർയോഗപാശസ്കന്ധൗ തൗ വനമാലാവിഭൂഷിതൗ।
ശുശുഭാതേ മഹാത്മാനൗ ബാലശൃംഗാവിവർഷഭൗ ॥ **4** ॥ 328

സുവർണാഞ്ജനചൂർണാഭ്യാം തൗ തദാ രൂഷിതാംബരൗ।
മഹേന്ദ്രായുധസംയുക്തൗ ശ്വേതകൃഷ്ണാവിവാംബുദൗ ॥ **5** ॥ 329

ചേരതുർലോകസിദ്ധാഭിഃ ക്രീഡാഭിരിതരേതരം।
സമസ്തലോകനാഥാനാം നാഥഭൂതൗ ഭുവം ഗതൗ ॥ **6** ॥ 330

മനുഷ്യധർമാഭിരതൗ മാനയന്തൗ മനുഷ്യതാം।
തജ്ജാതിഗുണയുക്താഭിഃ ക്രീഡാഭിശ്ചേരതുർവനം ॥ **7** ॥ 331

തതസ്ത്വാന്ദോലികാഭിശ്ച നിയുദ്ധൈശ്ച മഹാബലൗ।
വ്യായാമം ചക്രതുസ്തത്ര ക്ഷേപണീയൈസ്തഥാശ്മഭിഃ ॥ **8** ॥ 332

തൽലിപ്സുരസുരസ്തത്ര ഹ്യുഭയോ രമമാണയോഃ।
ആജഗാമ പ്രലംബാഖ്യോ ഗോപവേഷതിരോഹിതഃ ॥ **9** ॥ 333

സോഽവഗാഹത നിശ്ശംകസ്തേഷാം മധ്യമമാനുഷഃ।
മാനുഷം വപുരാസ്ഥായ പ്രലംബോ ദാനവോത്തമഃ ॥ **10** ॥ 334

തയോശ്ഛിദ്രാന്തരപ്രേപ്സുരവിഷഹ്യമമൻയത।
കൃഷ്ണം തതോ രൗഹിണേയം ഹന്തും ചക്രേ മനോരഥം ॥ **11** ॥ 335

ഹരിണാക്രീഡനം നാമ ബാലക്രീഡനകം തതഃ।
പ്രകുർവന്തോ ഹി തേ സർവേ ദ്വൗ ദ്വൗ യുഗപദുത്ഥിതൗ ॥ **12** ॥ 336

ശ്രീദാമ്നാ സഹ ഗോവിന്ദഃ പ്രലംബേന തഥാ ബലഃ।
ഗോപാലൈരപരൈശ്ചാൻയേ ഗോപാലാഃ പുപ്ലുവുസ്തതഃ ॥ **13** ॥ 337

ശ്രീദാമാനം തതഃ കൃഷ്ണഃ പ്രലംബം രോഹിണീസുതഃ।
ജിതവാൻകൃഷ്ണപക്ഷീയൈർഗോപൈരൻയേ പരാജിതാഃ ॥ **14** ॥ 338

തേ വാഹയന്തസ്ത്വൻയോൻയം ഭാണ്ഡീരം വടമേത്യ വൈ।
പുനർനിവവൃതുസ്സർവേ യേ യേ തത്ര പരാജിതാഃ ॥ **15** ॥ 339

സംഘർഷണം തു സ്കന്ധേന ശീഘ്രമുത്ക്ഷിപ്യ ദാനവഃ।
നഭസ്സ്ഥലം ജഗാമാശു സചന്ദ്ര ഇവ വാരിദഃ ॥ **16** ॥ 340

അസഹൻ രൗഹിണേയസ്യ സ ഭാരം ദാനവോത്തമഃ।
വവൃധേ സ മഹാകായഃ പ്രാവൃഷീവ ബലാഹകഃ ॥ **17** ॥ 341

സങ്കർഷണസ്തു തം ദൃഷ്ട്വാ ദഗ്ധശൈലോപമാകൃതിം।
സ്രഗ്ദാമലംബാഭരണം മുകുടാടോപമസ്തകം ॥ **18** ॥ 342

രൗദ്രം ശകടചക്രാക്ഷം പാദൻയാസചലത്ക്ഷിതിം।
അഭീതമനസാ തേന രക്ഷസാ രോഹിണീസുതഃ।
ഹ്രിയമാണസ്തതഃ കൃഷ്ണമിദം വചനമബ്രവീത് ॥ **19** ॥ 343

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ ഹ്രിയേ ഹ്യേഷ പർവതോദഗ്രമൂർത്തിനാ।
കേനാപി പശ്യ ദൈത്യേന ഗോപാലച്ഛദ്മരൂപിണാ ॥ **20** ॥ 344

യദത്ര സാമ്പ്രതം കാർയം മയാ മധുനിഷൂദന।
തത്കഥ്യതാം പ്രയാത്യേഷ ദുരാത്മാതിത്വരാൻവിതഃ ॥ **21** ॥ 345

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തമാഹ രാമം ഗോവിന്ദഃ സ്മിതഭിന്നോഷ്ഠസമ്പുടഃ।
മഹാത്മാ രൗഹിണേയസ്യ ബലവീർയപ്രമാണവിത് ॥ **22** ॥ 346

ശ്രീകൃഷ്ണ ഉവാച

കിമയം മാനുഷോ ഭാവോ വ്യക്തമേവാവലംബ്യതേ।
സർവാത്മൻ സർവഗുഹ്യാനാം ഗുഹ്യഗുഹ്യാത്മനാ ത്വയാ ॥ **23** ॥ 347

സ്മരാശേഷജഗദ്ബീജകാരണം കാരണാഗ്രജം।
ആത്മാനമേകം തദ്വച്ച ജഗത്യേകാർണവേ ച യത് ॥ **24** ॥ 348

കിം ന വേത്സി യഥാഹം ച ത്വം ചൈകം കാരണം ഭുവഃ।
ഭാരാവതാരണാർഥായ മർത്യലോകമുപാഗതൗ ॥ **25** ॥ 349

നഭശ്ശിരസ്ത്വേംബുവഹാശ്ച കേശാഃ
പാദൗ ക്ഷിതിർവക്ത്രമനന്ത വഹ്നിഃ।
സോമോ മനസ്തേ ശ്വസിതം സമീരണോ
ദിശശ്ചതസ്രോഽവ്യയ ബാഹവസ്തേ ॥ **26** ॥ 350

സഹസ്രവക്ത്രോ ഭഗവൻമഹാത്മാ
സഹസ്രഹസ്താംഘ്രിശരീരഭേദഃ।
സഹസ്രപദ്മോദ്ഭവയോനിരാദ്യ -
സ്സഹസ്രശസ്ത്വാം മുനയോ ഗൃണന്തി ॥ **27** ॥ 351

ദിവ്യം ഹി രൂപം തവ വേത്തി നാൻയോ
ദേവൈരശേഷൈരവതാരരൂപം।
തദർച്യതേ വേത്സി ന കിം യദന്തേ
ത്വയ്യേവ വിശ്വം ലയമഭ്യുപൈതി ॥ **28** ॥ 352

ത്വയാ ധൃതേയം ധരണീ ബിഭർതി
ചരാചരം വിശ്വമനന്തമൂർതേ।
കൃതാദിഭേദൈരജ കാലരൂപോ
നിമേഷപൂർവോ ജഗദേതദത്സി ॥ **29** ॥ 353

അത്തം യഥാ ബാഡവവഹ്നിനാംബു
ഹിമസ്വരൂപം പരിഗൃഹ്യ കാസ്തം।
ഹിമാചലേ ഭാനുമതോംഽശുസംഗാ -
ജ്ജലത്വമഭ്യേതി പുനസ്തദേവ ॥ **30** ॥ 354

ഏവം ത്വയാ സംഹരണ്യേത്തമേത -
ജ്ജഗത്സമസ്തം ത്വദധീനകം പുനഃ।
തവൈവ സർഗായ സമുദ്യതസ്യ
ജഗത്ത്വമഭ്യേത്യനുകൽപമീശ ॥ **31** ॥ 355

ഭവാനഹം ച വിശ്വാത്മന്നേകമേവ ച കാരണം।
ജഗതോഽസ്യ ജഗത്യർഥേ ഭേദേനാവാം വ്യവസ്ഥിതൗ ॥ **32** ॥ 356

തത്സ്മർയതാമമേയാത്മംസ്ത്വയാത്മാ ജഹി ദാനവം।
മാനുഷ്യമേവാവലംബ്യ ബന്ധൂനാം ക്രിയതാം ഹിതം ॥ **33** ॥ 357

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതി സംസ്മാരിതോ വിപ്ര കൃഷ്ണേന സുമഹാത്മനാ।
വിഹസ്യ പീഡയാമാസ പ്രലംബം ബലവാൻബലഃ ॥ **34** ॥ 358

മുഷ്ടിനാ സോഽഹനൻമൂർധ്നി കോപസംരക്തലോചനഃ।
തേന ചാസ്യ പ്രഹാരേണ ബഹിർയാതേ വിലോചനേ ॥ **35** ॥ 359

സ നിഷ്കാസിതമസ്തിഷ്കോ മുഖാച്ഛോണിതമുദ്വമൻ।
നിപപാത മഹീപൃഷ്ഠേ ദൈത്യവർയോ മമാര ച ॥ **36** ॥ 360

പ്രലംബം നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ ബലേനാദ്ഭുതകർമണാ।
പ്രഹൃഷ്ടാസ്തുഷ്ടുവുർഗോപാസ്സാധുസാധ്വിതി ചാബ്രുവൻ ॥ **37** ॥ 361

സംസ്തൂയമാനോ ഗോപൈസ്തു
രാമോ ദൈത്യേ നിപാതിതേ।
പ്രലംബേ സഹ കൃഷ്ണേന
പുനർഗോകുലമായയൗ ॥ **38** ॥ 362

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ നവമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ദശമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തയോർവിഹരതോരേവം രാമകേശവയോർവ്രജേ ।
പ്രാവൃഡ് വ്യതീതാ വികസത്സരോജാ ചാഭവച്ഛരത് ॥ **1** ॥ 363

അവാപുസ്താപമത്യർഥം ശഫർയഃ പൽവലോദകേ ।
പുത്രക്ഷേത്രാദിസക്തേന മമത്വേന യഥാ ഗൃഹീ ॥ **2** ॥ 364

മയൂരാ മൗനമാതസ്ഥുഃ പരിത്യക്തമദാ വനേ ।
അസാരതാം പരിജ്ഞായ സംസാരസ്യേവ യോഗിനഃ ॥ **3** ॥ 365

ഉത്സൃജ്യ ജലസർവസ്വം വിമലാസ്സിതമൂർത്തയഃ ।
തത്യജുശ്ചാംബരം മേഘാ ഗൃഹം വിജ്ഞാനിനോ യഥാ ॥ **4** ॥ 366

ശരത്സൂര്യാംശുതപ്താനി യയുശ്ശോഷം സരാംസി ച ।
ബഹ്വാലംബമമത്വേന ഹൃദയാനീവ ദേഹിനാം ॥ **5** ॥ 367

കുമുദൈശ്ശരദംഭാംസി യോഗ്യതാലക്ഷണം യയുഃ ।
അവബോധൈർമനാംസീവ സമത്വമമലാത്മനാം ॥ **6** ॥ 368

താരകാവിമലേ വ്യോമ്നി രരാജാഖണ്ഡമണ്ഡലഃ ।
ചന്ദ്രശ്ചരമദേഹാത്മാ യോഗീ സാധുകുലേ യഥാ ॥ **7** ॥ 369

ശനകൈശ്ശനകൈസ്തീരം തത്യജുശ്ച ജലാശയാഃ ।
മമത്വം ക്ഷേത്രപുത്രാദിരൂഢമുച്ചൈർയഥാ ബുധാഃ ॥ **8** ॥ 370

പൂർവം ത്യക്ക്തൈസ്സുരോഽംഭോഭി -
ർഹസാ യോഗം പുനർയയുഃ।
ക്ലേശൈഃ കുയോഗിനോഽശേഷൈ -
രന്തരായഹതാ ഇവ ॥ **9** ॥ 371

നിഭൃതോഽഭവദത്യർഥം സമുദ്രഃ സ്തിമിതോദകഃ।
ക്രമാവാപ്തമഹായോഗോ നിശ്ചലാത്മാ യഥാ യതിഃ ॥ **10** ॥ 372

സർവത്രാതിപ്രസന്നാനി സലിലാനി തഥാഭവൻ।
ജ്ഞാതേ സർവഗതേ വിഷ്ണൗ മനാംസീവ സുമേധസാം ॥ **11** ॥ 373

ബഭൂവ നിർമലം വ്യോമ ശരദാ ധ്വസ്തതോയദം।
യോഗാഗ്നിദഗ്ധക്ലേശൗഘം യോഗിനാമിവ മാനസം ॥ **12** ॥ 374

സൂര്യാംശുജനിതം താപം നിൻയേ താരാപതിഃ ശമം।
അഹംമാനോദ്ഭവം ദുഃഖം വിവേകഃ സുമഹാനിവ ॥ **13** ॥ 375

നഭസോഽബ്ദം ഭുവഃ പങ്കം കാലുഷ്യം ചാംഭസശ്ശരത്।
ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥേഭ്യഃ പ്രത്യാഹാര ഇവാഹരത് ॥ **14** ॥ 376

പ്രാണായാമ ഇവാംഭോഭിസ്സരസാം കൃതപൂരകൈഃ।
അഭ്യസ്യത്യേനുദിവസം രേചകാകുംഭകാദിഭിഃ ॥ **15** ॥ 377

വിമലാംബരനക്ഷത്രേ കാലേ ചാഭ്യാഗതേ വ്രജേ।
ദദർശേന്ദ്രമഹാരംഭായോദ്യതാംസ്താൻവ്രജൗകസഃ ॥ **16** ॥ 378

കൃഷ്ണസ്താനുത്സുകാന്ദൃഷ്ട്വാ ഗോപാനുത്സവലാലസാൻ।
കൗതൂഹലാദിദം വാക്യം പ്രാഹ വൃദ്ധാൻമഹാമതിഃ ॥ **17** ॥ 379

കോഽയം ശക്രമഖോ നാമ യേന വോ ഹർഷ ആഗതഃ।
പ്രാഹ തം നന്ദഗോപശ്ച പൃച്ഛന്തമതിസാദരം ॥ **18** ॥ 380

നന്ദഗോപ ഉവാച

മേഘാനാം പയസാം ചേശോ ദേവരാജശ്ശതക്രതുഃ।
തേന സഞ്ചോദിതാ മേഘാ വർഷന്ത്യംബുമയം രസം ॥ **19** ॥ 381

തദ്വൃഷ്ടിജനിതം സസ്യം വയമൻയേ ച ദേഹിനഃ।
വർത്തയാമോപയുഞ്ജാനാസ്തർപയാമശ്ച ദേവതാഃ ॥ **20** ॥ 382

ക്ഷീരവത്യ ഇമാ ഗാവോ
വത്സവത്യശ്ച നിർവൃതാഃ।
തേന സംവർദ്ധിതൈസ്സസ്യൈ -
സ്തുഷ്ടാഃ പുഷ്ടാ ഭവന്തി വൈ ॥ **21** ॥ 383

നാസസ്യാ നാതൃണാ ഭൂമിർന ബുഭുക്ഷാർദിതോ ജനഃ।
ദൃശ്യതേ യത്ര ദൃശ്യന്തേ വൃഷ്ടിമന്തോ ബലാഹകാഃ ॥ **22** ॥ 384

ഭൗമമേതത്പയോ ദുഗ്ധം ഗോഭിഃ സൂർയസ്യ വാരിദൈഃ।
പർജൻയസ്സർവലോകസ്യോദ്ഭവായ ഭുവി വർഷതി ॥ **23** ॥ 385

തസ്മാത്പ്രാവൃഷി രാജാനസ്സർവേ ശക്രം മുദാ യുതാഃ।
മഖൈസ്സുരേശമർചന്തി വയമൻയേ ച മാനവാഃ ॥ **24** ॥ 386

ശ്രീപരാശര ഉവാച

നന്ദഗോപസ്യ വചനം ശ്രുത്വേത്ഥം ശക്രപൂജനേ।
രോഷായ ത്രിദശേന്ദ്രസ്യ പ്രാഹ ദാമോദരസ്തദാ ॥ **25** ॥ 387

ന വയം കൃഷികർത്താരോ വാണിജ്യാജീവിനോ ന ച।
ഗാവോऽസ്മദ്ദൈവതം താത വയം വനചരാ യതഃ ॥ **26** ॥ 388

ആൻവീക്ഷികീ ത്രയീ വാർത്താ ദണ്ഡനീതിസ്തഥാ പരാ।
വിദ്യാ ചതുഷ്ടയം ചൈതദ്വാർത്താമാത്രം ശൃണുഷ്വ മേ ॥ **27** ॥ 389

കൃഷിർവണിജ്യാ തദ്വച്ച തൃതീയം പശുപാലനം।
വിദ്യാ ഹ്യേകാ മഹാഭാഗ വാർത്താ വൃത്തിത്രയാശ്രയാ ॥ **28** ॥ 390

കർഷകാണാം കൃഷിർവൃത്തിഃ പണ്യം വിപണിജീവിനാം।
അസ്മാകം ഗൗഃ പരാ വൃത്തിർവാർത്താഭേദൈരിയം ത്രിഭിഃ ॥ **29** ॥ 391

വിദ്യയാ യോ യയാ യുക്തസ്തസ്യ സാ ദൈവതം മഹത്।
സൈവ പൂജ്യാർചനീയാ ച സൈവ തസ്യോപകാരികാ ॥ **30** ॥ 392

യോ യസ്യ ഫലമശ്നൻവൈ പൂജയത്യപരം നരഃ।
ഇഹ ച പ്രേത്യ ചൈവാസൗ ന തദാപ്നോതി ശോഭനം ॥ **31** ॥ 393

കൃഷ്യാന്താ പ്രഥിതാ സീമാ സീമാന്തം ച പുനർവനം।
വനാന്താ ഗിരയസ്സർവേ തേ ചാസ്മാകം പരാ ഗതിഃ ॥ **32** ॥ 394

ന ദ്വാരബന്ധാവരണാ ന ഗൃഹക്ഷേത്രിണസ്തഥാ।
സുഖിനസ്ത്വഖിലേ ലോകേ യഥാ വൈ ചക്രചാരിണഃ ॥ **33** ॥ 395

ശ്രൂയന്തേ ഗിരയശ്ചൈവ വന്യേഽസ്മിൻകാമരൂപിണഃ।
തത്തദ്രൂപം സമാസ്ഥായ രമന്തേ സ്വേഷു സാനുഷു ॥ **34** ॥ 396

യദാ ചൈതൈഃ പ്രബാധ്യന്തേ തേഷാം യേ കാനനൗകസഃ।
തദാ സിംഹാദിരൂപൈസ്താൻഘാതയന്തി മഹീധരാഃ ॥ **35** ॥ 397

ഗിരിയജ്ഞസ്ത്വയം തസ്മാദ്ഗോയജ്ഞശ്ച പ്രവർത്യതാം।
കിമസ്മാകം മഹേന്ദ്രേണ ഗാവശ്ശൈലാശ്ച ദേവതാഃ ॥ **36** ॥ 398

മന്ത്രയജ്ഞപരാ വിപ്രാസ്സീരയജ്ഞാശ്ച കർഷകാഃ।
ഗിരിഗോയജ്ഞശീലാശ്ച വയമദ്രിവനാശ്രയാഃ ॥ **37** ॥ 399

തസ്മാദ്ഗോവർധനശ്ശൈലോ ഭവദ്ഭിർവിവിധാർഹണൈഃ।
അർച്യതാം പൂജ്യതാം മേധ്യാൻപശൂൻഹത്വാ വിധാനതഃ ॥ **38** ॥ 400

സർവഘോഷസ്യ സന്തോഹോ ഗൃഹ്യതാം മാ വിചാർയതാം।
ഭോജ്യന്താം തേന വൈ വിപ്രാസ്തഥാ യേ ചാഭിവാംഛകാഃ ॥ **39** ॥ 401

തത്രാർചിതേ കൃതേ ഹോമേ ഭോജിതേഷു ദ്വിജാതിഷു।
ശരത്പുഷ്പകൃതാപീഡാഃ പരിഗച്ഛന്തു ഗോഗണാഃ ॥ **40** ॥ 402

ഏതൻമമ മതം ഗോപാസ്സമ്പ്രീത്യാ ക്രിയതേ യദി।
തതഃ കൃതാ ഭവേത്പ്രീതിർഗവാമദ്രേസ്തഥാ മമ ॥ **41** ॥ 403

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതി തസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ നന്ദാദ്യാസ്തേ വ്രജൗകസഃ।
പ്രീത്യുത്ഫുൽലമുഖാ ഗോപാസ്സാധുസാധ്വിത്യഥാബ്രുവൻ ॥ **42** ॥ 404

ശോഭനം തേ മതം വത്സ യദേതദ്ഭവതോദിതം।
തത്കരിഷ്യാമഹേ സർവം ഗിരിയജ്ഞഃ പ്രവർത്യതാം ॥ **43** ॥ 405

തഥാ ച കൃതവന്തസ്തേ ഗിരിയജ്ഞം വ്രജൗകസഃ।
ദധിപായസമാംസാദ്യൈർദദുശ്ശൈലബലിം തതഃ ॥ **44** ॥ 406

ദ്വിജാംശ്ച ഭോജയാമാസുശ്ശതശോഽഥ സഹസ്രശഃ ॥ **45** ॥ 407

ഗാവശ്ശൈലം തതശ്ചക്രുരർചിതാസ്താഃ പ്രദക്ഷിണം।
വൃഷഭാശ്ചാതിനർദന്തസ്സതോയാ ജലദാ ഇവ ॥ **46** ॥ 408

ഗിരിമൂർദ്ധനി കൃഷ്ണോഽപി ശൈലോഽഹമിതി മൂർതിമാൻ।
ബുഭുജേഽന്നം ബഹുതരം ഗോപവർയാഹൃതം ദ്വിജ ॥ **47** ॥ 409

സ്വനൈവ കൃഷ്ണോ രൂപേണ ഗോപൈസ്സഹ ഗിരേശ്ശിരഃ।
അധിരുഹ്യാർചയാമാസ ദ്വിതീയാമാത്മനസ്തനും ॥ **48** ॥ 410

അന്തർദ്ധാനം ഗതേ തസ്മി -
ൻഗോപാ ലബ്ധ്വാ തതോ വരാൻ।

കൃത്വാ ഗിരിമഖം ഗോഷ്ഠം
നിജമഭ്യായയുഃ പുനഃ ॥ **49** ॥ 411

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേംശേ ദശമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

മഖേ പ്രതിഹതേ ശക്രോ മൈത്രേയാതിരുഷാൻവിതഃ।
സംവർതകം നാമ ഗണം തോയദാനാമഥാബ്രവീത് ॥ **1** ॥ 412

ഭോ ഭോ മേഘാ നിശമ്യൈതദ്വചനം ഗദതോ മമ।
ആജ്ഞാനന്തരമേവാശു ക്രിയതാമവിചാരിതം ॥ **2** ॥ 413

നന്ദഗോപസ്സുദുർബുദ്ധിർഗോപൈരൻയൈസ്സഹായവാൻ।
കൃഷ്ണാശ്രയബലാധ്മാതോ മഖഭംഗമചീകരത് ॥ **3** ॥ 414

ആജീവോ യാഃ പരസ്തേഷാം ഗാവസ്തസ്യ ച കാരണം।
താ ഗാവോ വൃഷ്ടിവാതേന പീഡ്യന്താം വചനാൻമമ ॥ **4** ॥ 415

അഹമപ്യദ്രിശൃംഗാഭം തുംഗമാരുഹ്യ വാരണം।
സാഹായ്യം വഃ കരിഷ്യാമി വായ്വംബൂത്സർഗയോജിതം ॥ **5** ॥ 416

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യാജ്ഞപ്താസ്തതസ്തേന മുമുചുസ്തേ ബലാഹകാഃ।
വാതവർഷം മഹാഭീമമഭാവായ ഗവാം ദ്വിജ ॥ **6** ॥ 417

തതഃ ക്ഷണേന പൃഥിവീ ककുഭോഽംബരമേവ ച।
ഏകം ധാരാമഹാസാരപൂരണേനാഭവൻമുനേ ॥ **7** ॥ 418

വിദ്യുൽലതാകശാഘാതത്രസ്തൈരിവ ഘനൈർഘനം।
നാദാപൂരിതദിക്ചക്രൈർധാരാസാരമപാത്യത ॥ **8** ॥ 419

അന്ധകാരീകൃതേ ലോകേ വർഷദ്ഭിരനിശം ഘനൈഃ।
അധശ്ചോർധ്വം ച തിർയക് ച ജഗദാപ്യമിവാഭവത് ॥ **9** ॥ 420

ഗാവസ്തു തേന പതതാ വർഷവാതേന വേഗിനാ।
ധൂതാഃ പ്രാണാഞ്ജഹുസ്സന്നത്രികസക്ഥിശിരോധരാഃ ॥ **10** ॥ 421

ക്രോഡേന വത്സാനാക്രമ്യ തസ്ഥുരൻയാ മഹാമുനേ।
ഗാവോ വിവത്സാശ്ച കൃതാ വാരിപൂരേണ ചാപരാഃ ॥ **11** ॥ 422

വത്സാശ്ച ദീനവദനാ വാതകമ്പിതകന്ധരാഃ।
ത്രാഹി ത്രാഹീത്യൽപശബ്ദാഃ കൃഷ്ണമൂചുരിവാതുരാഃ ॥ **12** ॥ 423

തതസ്തദ്ഗോകുലം സർവം ഗോഗോപീഗോപസങ്കുലം।
അതീവാർത്തം ഹരിർദൃഷ്ട്വാ മൈത്രേയാചിന്തയത്തദാ ॥ **13** ॥ 424

ഏതത്കൃതം മഹേന്ദ്രേണ മഖഭംഗവിരോധിനാ।
തദേതദഖിലം ഗോഷ്ഠം ത്രാതവ്യമധുനാ മയാ ॥ **14** ॥ 425

ഇമമദ്രിമഹം ധൈർയാദുത്പാട്യോരുശിലാഘനം।
ധാരയിഷ്യാമി ഗോഷ്ഠസ്യ പൃഥുച്ഛത്രമിവോപരി ॥ **15** ॥ 426

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതി കൃത്വാ മതിം കൃഷ്ണോ ഗോവർധനമഹീധരം।
ഉത്പാട്യൈകകരേണൈവ ധാരയാമാസ ലീലയാ ॥ **16** ॥ 427

ഗോപാംശ്ചാഹ ഹസംഛൗരിസ്സമുത്പാടിതഭൂധരഃ।
വിശധ്വമത്ര ത്വരിതാഃ കൃതം വർഷനിവാരണം ॥ **17** ॥ 428

സുനിവാതേഷു ദേശേഷു യഥാ ജോഷമിഹാസ്യതാം।
പ്രവിശ്യതാം ന ഭേതവ്യം ഗിരിപാതാച്ച നിർഭയൈഃ ॥ **18** ॥ 429

ഇത്യുക്തസ്തേന തേ ഗോപാ വിവിശുർഗോധനൈസ്സഹ ।
ശകടാരോപിതൈർഭാണ്ഡൈർഗോപ്യശ്ചാസാരപീഡിതാഃ ॥ **19** ॥ 430

കൃഷ്ണോഽപി തം ദധാരൈവ ശൈലമത്യന്തനിശ്ചലം ।
വ്രജൈകവാസിഭിർഹർഷവിസ്മിതാക്ഷൈർനിരീക്ഷിതഃ ॥ **20** ॥ 431

ഗോപഗോപീജനൈർഹൃഷ്ടൈഃ
പ്രീതിവിസ്താരിതേക്ഷണൈഃ ।
സംസ്തൂയമാനചരിതഃ
കൃഷ്ണശ്ശൈലമധാരയത് ॥ **21** ॥ 432

സപ്തരാത്രം മഹാമേഘാ വവർഷുർനന്ദഗോകുലേ ।
ഇന്ദ്രേണ ചോദിതാ വിപ്ര ഗോപാനാം നാശകാരിണാ ॥ **22** ॥ 433

തതോ ധൃതേ മഹാശൈലേ പരിത്രാതേ ച ഗോകുലേ ।
മിഥ്യാപ്രതിജ്ഞോ ബലഭിദ്വ്യാരയാമാസ താൻഘനാൻ ॥ **23** ॥ 434

വ്യഭ്രേ നഭസി ദേവേന്ദ്രേ വിതഥാത്മവചസ്യഥ ।
നിഷ്ക്രമ്യ ഗോകുലം ഹൃഷ്ടം സ്വസ്ഥാനം പുനരാഗമത് ॥ **24** ॥ 435

മുമോച കൃഷ്ണോഽപി തദാ
ഗോവർധനമഹാചലം ।
സ്വസ്ഥാനേ വിസ്മിതമുഖൈ -
ർദൃഷ്ടസ്തൈസ്തു വ്രജൗകസൈഃ ॥ **25** ॥ 436

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ധൃതേ ഗോവർധനേ ശൈലേ പരിത്രാതേ ച ഗോകുലേ।
രോചയാമാസ കൃഷ്ണസ്യ ദർശനം പാകശാസനഃ ॥ **1** ॥ 437

സോഽധിരുഹ്യ മഹാനാഗമൈരാവതമമിത്രജിത്।
ഗോവർധനഗിരൗ കൃഷ്ണം ദദർശ ത്രിദശേശ്വരഃ ॥ **2** ॥ 438

ചാരയന്തം മഹാവീർയം ഗാസ്തു ഗോപവപുർധരം।
കൃത്സ്നസ്യ ജഗതോ ഗോപം വൃതം ഗോപകുമാരകൈഃ ॥ **3** ॥ 439

ഗരുഡം ച ദദർശോച്ചൈരന്തർദ്ധാനഗതം ദ്വിജ।
കൃതച്ഛായം ഹരേർമൂർധ്നി പക്ഷാഭ്യാം പക്ഷിപുംഗവം ॥ **4** ॥ 440

അവരുഹ്യ സ നാഗേന്ദ്രാദേകാന്തേ മധുസൂദനം।
ശക്രസ്സസ്മിതമാഹേദം പ്രീതിവിസ്താരിതേക്ഷണഃ ॥ **5** ॥ 441

ഇന്ദ്ര ഉവാച

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ ശൃണുഷ്വേദം യദർഥമഹമാഗതഃ।
ത്വത്സമീപം മഹാബാഹോ നൈതച്ചിന്ത്യം ത്വയാൻയഥാ ॥ **6** ॥ 442

ഭാരാവതാരണാർഥായ പൃഥിവ്യാഃ പൃഥിവീതലേ।
അവതീർണോഽഖിലാധാര ത്വമേവ പരമേശ്വര ॥ **7** ॥ 443

മഖഭംഗവിരോധേന മയാ ഗോകുലനാശകാഃ।
സമാദിഷ്ടാ മഹാമേഘാസ്തതശ്ചേദം കദനം കൃതം ॥ **8** ॥ 444

ത്രാതാസ്താശ്ച ത്വയാ ഗാവസ്സമുത്പാട്യ മഹീധരം।
തേനാഹം തോഷിതോ വീരകർമണാത്യദ്ഭുതേന തേ ॥ **9** ॥ 445

സാധിതം കൃഷ്ണ ദേവാനാമഹം മൻയേ പ്രയോജനം।
ത്വയായമദ്രിപ്രവരഃ കരേണൈകേന യദ്ധൃതഃ ॥ **10** ॥ 446

ഗോഭിശ്ച ചോദിതഃ കൃഷ്ണ ത്വത്സകാശമിഹാഗതഃ।
ത്വയാ ത്രാതാഭിരത്യർഥം യുഷ്മത്സത്കാരകാരണാത് ॥ **11** ॥ 447

സ ത്വാം കൃഷ്ണാഭിഷേക്ഷ്യാമി ഗവാം വാക്യപ്രചോദിതഃ।
ഉപേന്ദ്രത്വേ ഗവാമിന്ദ്രോ ഗോവിന്ദസ്ത്വം ഭവിഷ്യസി ॥ **12** ॥ 448

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അഥോപവാഹ്യാദാദായ ഘണ്ടാമൈരാവതാദ്ഗജാത്।
അഭിഷേകം തയാ ചക്രേ പവിത്രജലപൂർണയാ ॥ **13** ॥ 449

ക്രിയമാണേഽഭിഷേകേ തു ഗാവഃ കൃഷ്ണസ്യ തത്ക്ഷണാത്।
പ്രസ്രവോദ്ഭൂതദുഗ്ധാർദ്രാം സദ്യശ്ചക്രുർവസുന്ധരാം ॥ **14** ॥ 450

അഭിഷിച്യ ഗവാം വാക്യാദുപേന്ദ്രം വൈ ജനാർദനം।
പ്രീത്യാ സപ്രശ്രയം വാക്യം പുനരാഹ ശചീപതിഃ ॥ **15** ॥ 451

ഗവാമേതത്കൃതം വാക്യം തഥാൻയദപി മേ ശൃണു।
യദ്ബ്രവീമി മഹാഭാഗ ഭാരാവതരണേച്ഛയാ ॥ **16** ॥ 452

മമാംശഃ പുരുഷവ്യാഘ്ര പൃഥിവ്യാം പൃഥിവീധര।
അവതീർണോഽർജുനോ നാമ സംരക്ഷ്യോ ഭവതാ സദാ ॥ **17** ॥ 453

ഭാരാവതരണേ സാഹ്യം സ തേ വീരഃ കരിഷ്യതി।
സംരക്ഷണീയോ ഭവതാ യഥാത്മാ മധുസൂദന ॥ **18** ॥ 454

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ജാനാമി ഭാരതേ വംശേ ജാതം പാർഥം തവാംശതഃ।
തമഹം പാലയിഷ്യാമി യാവത്സ്ഥാസ്യാമി ഭൂതലേ ॥ **19** ॥ 455

യാവൻമഹീതലേ ശക്ര സ്ഥാസ്യാമ്യഹമരിന്ദമ।
ന താവദർജുനം കശ്ചിദ്ദേവേന്ദ്ര യുധി ജേഷ്യതി ॥ **20** ॥ 456

കംസോ നാമ മഹാബാഹുർദൈത്യോഽരിഷ്ടസ്തഥാസുരഃ।
കേശീ കുവലയാപീഡോ നരകാദ്യാസ്തഥാ പരേ ॥ **21** ॥ 457

ഹതേഷു തേഷു ദേവേന്ദ്ര ഭവിഷ്യതി മഹാഹവഃ।
തത്ര വിദ്ധി സഹസ്രാക്ഷ ഭാരാവതരണം കൃതം ॥ **22** ॥ 458

സ ത്വം ഗച്ഛ ന സന്താപം പുത്രാർഥേ കർതുമർഹസി।
നാർജുനസ്യ രിപുഃ കശ്ചിൻമമാഗ്രേ പ്രഭവിഷ്യതി ॥ **23** ॥ 459

അർജുനാർഥേ ത്വഹം സർവാൻയുധിഷ്ഠിരപുരോഗമാൻ।
നിവൃത്തേ ഭാരതേ യുദ്ധേ കുന്ത്യൈ ദാസ്യാമ്യവിക്ഷതാൻ ॥ **24** ॥ 460

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തഃ സമ്പരിഷ്വജ്യ ദേവരാജോ ജനാർദനം।
ആരുഹ്യൈരാവതം നാഗം പുനരേവ ദിവം യയൗ ॥ **25** ॥ 461

കൃഷ്ണോ ഹി സഹിതോ ഗോഭി -
ർഗോപാലൈശ്ച പുനർവ്രജം।
ആജഗാമാഥ ഗോപീനാം
ദൃഷ്ടിപൂതേന വർത്മനാ ॥ **26** ॥ 462

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഗതേ ശക്രേ തു ഗോപാലാഃ കൃഷ്ണമക്ലിഷ്ടകാരിണം।
ഊചുഃ പ്രീത്യാ ധൃതം ദൃഷ്ട്വാ തേന ഗോവർധനാചലം ॥ **1** ॥ 463

വയമസ്മാൻമഹാഭാഗ ഭഗവൻമഹതോ ഭയാത്।
ഗാവശ്ച ഭവതാ ത്രാതാ ഗിരിധാരണകർമണാ ॥ **2** ॥ 464

ബാലക്രീഡേയമതുലാ ഗോപാലത്വം ജുഗുപ്സിതം।
ദിവ്യം ച ഭവതഃ കർമ കിമേതത്താത കഥ്യതാം ॥ **3** ॥ 465

കാലിയോ ദമിതസ്തോയേ ധേനുകോ വിനിപാതിതഃ।
ധൃതോ ഗോവർധനശ്ചായം ശങ്കിതാനി മനാംസി നഃ ॥ **4** ॥ 466

സത്യം സത്യം ഹരേഃ പാദൗ ശപാമോഽമിതവിക്രമ।
യഥാവദ്വീർയമാലോക്യ ന ത്വാം മൻയാമഹേ നരം ॥ **5** ॥ 467

പ്രീതിഃ സസ്ത്രീകുമാരസ്യ വ്രജസ്യ ത്വയി കേശവ।
കർമ ചേദമശക്യം യത്സമസ്തൈസ്ത്രിദശൈരപി ॥ **6** ॥ 468

ബാലത്വം ചാതിവീർയത്വം ജൻമ ചാസ്മാസ്വശോഭനം।
ചിന്ത്യമാനമമേയാത്മംഛങ്കാ കൃഷ്ണ പ്രയച്ഛതി ॥ **7** ॥ 469

ദേവോ വാ ദാനവോ വാ ത്വം യക്ഷോ ഗന്ധർവ ഏവ വാ।
കിമസ്മാകം വിചാരേണ ബാന്ധവോഽസി നമോഽസ്തു തേ ॥ **8** ॥ 470

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ക്ഷണം ഭൂത്വാ ത്വസൗ തൂഷ്ണീം
കിഞ്ചിത്പ്രണയകോപവാൻ।
ഇത്യേവമുക്തസ്തൈർഗോപൈഃ
കൃഷ്ണോഽപ്യാഹ മഹാമതിഃ ॥ **9** ॥ 471

ശ്രീഭഗവാനുവാച

മത്സംബന്ധേന വോ ഗോപാ യദി ലജ്ജാ ന ജായതേ।
ശ്ലാഘ്യോ വാഹം തതഃ കിം വോ വിചാരേണ പ്രയോജനം ॥ **10** ॥ 472

യദി വോഽസ്തി മയി പ്രീതിഃ ശ്ലാഘ്യോഽഹം ഭവതാം യദി।
തദാത്മബന്ധുസദൃശീ ബുദ്ധിർവഃ ക്രിയതാം മയി ॥ **11** ॥ 473

നാഹം ദേവോ ന ഗന്ധർവോ
ന യക്ഷോ ന ച ദാനവഃ।
അഹം വോ ബാന്ധവോ ജാതോ
നൈതച്ചിന്ത്യമിതോഽന്യഥാ ॥ **12** ॥ 474

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതി ശ്രുത്വാ ഹരേർവാക്യം ബദ്ധമൗനാസ്തതോ വനം।
യയുർഗോപാ മഹാഭാഗ തസ്മിൻപ്രണയകോപിനി ॥ **13** ॥ 475

കൃഷ്ണസ്തു വിമലം വ്യോമ ശരച്ചന്ദ്രസ്യ ചന്ദ്രികാം।
തദാ കുമുദിനീം ഫുൽലാമാമോദിതദിഗന്തരാം ॥ **14** ॥ 476

വനരാജിം തഥാ കൂജദ്ഭൃംഗമാലാമനോഹരാം।
വിലോക്യ സഹ ഗോപീഭിർമനശ്ചക്രേ രതിം പ്രതി ॥ **15** ॥ 477

വിനാ രാമേണ മധുരമതീവ വനിതാപ്രിയം ।
ജഗൗ കലപദം ശൗരിസ്താരമന്ദ്രകൃതക്രമം ॥ **16** ॥ 478

രമ്യം ഗീതധ്വനിം ശ്രുത്വാ സന്ത്യജ്യാവസഥാംസ്തദാ ।
ആജഗ്മുസ്ത്വരിതാ ഗോപ്യോ യത്രാസ്തേ മധുസൂദനഃ ॥ **17** ॥ 479

ശനൈശ്ശനൈർജഗൗ ഗോപീ കാചിത്തസ്യ ലയാനുഗം ।
ദത്താവധാനാ കാചിച്ച തമേവ മനസാസ്മരത് ॥ **18** ॥ 480

കാചിത്കൃഷ്ണേതി കൃഷ്ണേതി പ്രോച്യ ലജ്ജാമുപായയൗ ।
യയൗ ച കാചിത്പ്രേമാന്ധാ തത്പാർശ്വമവിലംബിതം ॥ **19** ॥ 481

കാചിച്ചാവസഥസ്യാന്തേ സ്ഥിത്വാ ദൃഷ്ട്വാ ബഹിർഗുരും ।
തൻമയത്വേന ഗോവിന്ദം ദധ്യൗ മീലിതലോചനാ ॥ **20** ॥ 482

തച്ചിത്തവിമലാഹ്ലാദക്ഷീണപുൺയചയാ തഥാ ।
തദപ്രാപ്തിമഹാദുഃഖവിലീനാശേഷപാതകാ ॥ **21** ॥ 483

ചിന്തയന്തീ ജഗത്സൂതിം പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിണം ।
നിരുച്ഛ്വാസതയാ മുക്തിം ഗതാൻയാ ഗോപകൻയകാ ॥ **22** ॥ 484

ഗോപീപരിവൃതോ രാത്രിം ശരച്ചന്ദ്രമനോരമാം ।
മാനയാമാസ ഗോവിന്ദോ രാസാരംഭരസോത്സുകഃ ॥ **23** ॥ 485

ഗോപ്യശ്ച വൃന്ദശഃ കൃഷ്ണചേഷ്ടാസ്വായത്തമൂർതയഃ ।
അൻയദേശം ഗതേ കൃഷ്ണേ ചേരുർവൃന്ദാവനാന്തരം ॥ **24** ॥ 486

കൃഷ്ണേ നിബദ്ധഹൃദയാ ഇദമൂചുഃ പരസ്പരം ॥ **25** ॥ 487

കൃഷ്ണോഽഹമേഷ ലലിതം വ്രജാമ്യാലോക്യതാം ഗതിഃ ।
അൻയാ ബ്രവീതി കൃഷ്ണസ്യ മമ ഗീതിർനിശമ്യതാം ॥ **26** ॥ 488

ദുഷ്ടകാലിയ തിഷ്ഠാത്ര കൃഷ്ണോഽഹമിതി ചാപരാ।
ബാഹുമാസ്ഫോട്യ കൃഷ്ണസ്യ ലീലയാ സർവമാദദേ ॥ **27** ॥ 489

അൻയാ ബ്രവീതി ഭോ ഗോപാ നിശ്ശംകൈഃ സ്ഥീയതാമിതി।
അലം വൃഷ്ടിഭയേനാത്ര ധൃതോ ഗോവർധനോ മയാ ॥ **28** ॥ 490

ധേനുകോഽയം മയാ ക്ഷിപ്തോ വിചരന്തു യഥേച്ഛയാ।
ഗാവോ ബ്രവീതി ചൈവാൻയാ കൃഷ്ണലീലാനുസാരിണീ ॥ **29** ॥ 491

ഏവം നാനാപ്രകാരാസു കൃഷ്ണചേഷ്ടാസു താസ്തദാ।
ഗോപ്യോ വ്യഗ്രാഃ സമം ചേരൂ രമ്യം വൃന്ദാവനാന്തരം ॥ **30** ॥ 492

വിലോകൈ്യകാ ഭുവം പ്രാഹ ഗോപീ ഗോപവരാംഗനാ।
പുലകാഞ്ചിതസർവാംഗീ വികാസിനയനോത്പലാ ॥ **31** ॥ 493

ധ്വജവജ്രാങ്കുശാബ്ജാങ്ക രേഖാവന്ത്യാലി പശ്യത।
പദാൻയേതാനി കൃഷ്ണസ്യ ലീലാലലിതഗാമിനഃ ॥ **32** ॥ 494

കാപി തേന സമായാതാ കൃതപുൺയാ മദാലസാ।
പദാനി തസ്യാശ്ചൈതാനി ഘനാൻയൽപതനൂനി ച ॥ **33** ॥ 495

പുഷ്പാപചയമത്രോച്ചൈശ്ചക്രേ ദാമോദരോ ധ്രുവം।
യേനാഗ്രാക്രാന്തമാത്രാണി പദാൻയത്ര മഹാത്മനഃ ॥ **34** ॥ 496

അത്രോപവിശ്യ വൈ തേന കാചിത്പുഷ്പൈരലംകൃതാ।
അൻയജൻമനി സർവാത്മാ വിഷ്ണുരഭ്യർചിതസ്തയാ ॥ **35** ॥ 497

പുഷ്പബന്ധനസമ്മാനകൃതമാനാമപാസ്യ താം।
നന്ദഗോപസുതോ യാതോ മാർഗേണാനേന പശ്യത ॥ **36** ॥ 498

അനുയാതൈനമത്രാൻയാ നിതംബഭരമന്ഥരാ।
യാ ഗന്തവ്യേ ദ്രുതം യാതി നിമ്നപാദാഗ്രസംസ്ഥിതിഃ ॥ **37** ॥ 499

ഹസ്തൻയസ്താഗ്രഹസ്തേയം തേന യാതി തഥാ സഖീ।
അനായത്തപദൻയാസാ ലക്ഷ്യതേ പദപദ്ധതിഃ ॥ **38** ॥ 500

ഹസ്തസംസ്പർശമാത്രേണ ധൂർതേനൈഷാ വിമാനിതാ।
നൈരാശ്യാൻമന്ദഗാമിൻയാ നിവൃത്തം ലക്ഷ്യതേ പദം ॥ **39** ॥ 501

നൂനമുക്തോ ത്വരാമീതി പുനരേഷ്യാമി തേഽന്തികം।
തേന കൃഷ്ണേന യേനൈഷാ ത്വരിതാ പദപദ്ധതിഃ ॥ **40** ॥ 502

പ്രവിഷ്ടോ ഗഹനം കൃഷ്ണഃ പദമത്ര ന ലക്ഷ്യതേ।
നിവർതധ്വം ശശാങ്കസ്യ നൈതദ്ദീധിതിഗോചരേ ॥ **41** ॥ 503

നിവൃത്താസ്താസ്തദാ ഗോപ്യോ നിരാശാഃ കൃഷ്ണദർശനേ।
യമുനാതീരമാസാദ്യ ജഗുസ്തച്ചരിതം തഥാ ॥ **42** ॥ 504

തതോ ദദൃശുരായാന്തം
വികാസിമുഖപംകജം।
ഗോപ്യസ്ത്രൈലോക്യഗോപ്താരം
കൃഷ്ണമക്ലിഷ്ടചേഷ്ടിതം ॥ **43** ॥ 505

കാചിദാലോക്യ ഗോവിന്ദമായാന്തമതിഹർഷിതാ।
കൃഷ്ണ കൃഷ്ണേതി കൃഷ്ണേതി പ്രാഹ നാൻയദുദീരയത് ॥ **44** ॥ 506

കാചിദ്ഭ്രൂഭംഗുരം കൃത്വാ ലലാടഫലകം ഹരിം।
വിലോക്യ നേത്രഭൃംഗാഭ്യാം പപൗ തൻമുഖപംകജം ॥ **45** ॥ 507

കാചിദാലോക്യ ഗോവിന്ദം നിമീലിതവിലോചനാ।
തസ്യൈവ രൂപം ധ്യായന്തീ യോഗാരൂഢേവ സാ ബഭൗ ॥ **46** ॥ 508

തതഃ കാഞ്ചിത്പ്രിയാലാപൈഃ കാഞ്ചിദ്ഭ്രൂഭംഗവീക്ഷിതൈഃ।
നിൻയേഽനുനയമൻയാം ച കരസ്പർശേന മാധവഃ ॥ **47** ॥ 509

താഭിഃ പ്രസന്നചിത്താഭിർഗോപീഭിസ്സഹ സാദരം।
രരാസ രാസഗോഷ്ഠീഭിരുദാരചരിതോ ഹരിഃ ॥ **48** ॥ 510

രാസമണ്ഡലബന്ധോഽപി കൃഷ്ണപാർശ്വമനുജ്ഝതാ।
ഗോപീജനേന നൈവാഭൂദേകസ്ഥാനസ്ഥിരാത്മനാ ॥ **49** ॥ 511

ഹസ്തേന ഗൃഹ്യ ചൈകൈകാം ഗോപീനാം രാസമണ്ഡലം।
ചകാര തത്കരസ്പർശനിമീലിതദൃശം ഹരിഃ ॥ **50** ॥ 512

തതഃ പ്രവവൃതേ രാസശ്ചലദ്വലയനിസ്വനഃ।
അനുയാതശരത്കാവ്യഗേയഗീതിരനുക്രമാത് ॥ **51** ॥ 513

കൃഷ്ണശ്ശരച്ചന്ദ്രമസം കൗമുദീം കുമുദാകരം।
ജഗൗ ഗോപീജനസ്ത്വേകം കൃഷ്ണനാമ പുനഃ പുനഃ ॥ **52** ॥ 514

പരിവൃത്തിശ്രമേണൈകാ ചലദ്വലയലാപിനീം।
ദദൗ ബാഹുലതാം സ്കന്ധേ ഗോപീ മധുനിഘാതിനഃ ॥ **53** ॥ 515

കാചിത്പ്രവിലസദ്വാഹുഃ പരിരഭ്യ ചുചുംബ തം।
ഗോപീ ഗീതസ്തുതിവ്യാജാന്നിപുണാ മധുസൂദനം ॥ **54** ॥ 516

ഗോപീകപോലസംശ്ലേഷമഭിഗമ്യ ഹരേർഭുജൗ।
പുലകോദ്ഗമസസ്യായ സ്വേദാംബുഘനതാം ഗതൗ ॥ **55** ॥ 517

രാസഗേയം ജഗൗ കൃഷ്ണോ യാവത്താരതരധ്വനിഃ।
സാധു കൃഷ്ണേതി കൃഷ്ണേതി താവത്താ ദ്വിഗുണം ജഗുഃ ॥ **56** ॥ 518

ഗത്യേനുഗമനം ചക്രുർവലനേ സമ്മുഖം യയുഃ।
പ്രതിലോമാനുലോമാഭ്യാം ഭേജുർഗോപാംഗനാ ഹരിം ॥ **57** ॥ 519

സ തഥാ സഹ ഗോപീഭീ രരാസ മധുസൂദനഃ।
യഥാബ്ദകോടിപ്രതിമഃ ക്ഷണസ്തേന വിനാഭവത് ॥ **58** ॥ 520

താ വാർയമാണാഃ പതിഭിഃ പിതൃഭിർഭ്രാതൃഭിസ്തഥാ ।
കൃഷ്ണം ഗോപാംഗനാ രാത്രൗ രമയന്തി രതിപ്രിയാഃ ॥ **59** ॥ 521

സോഽപി കൈശോരകവയോ മാനയൻമധുസൂദനഃ ।
രേമേ താഭിരമേയാത്മാ ക്ഷപാസു ക്ഷപിതാഹിതഃ ॥ **60** ॥ 522

തദ്ഭർതൃഷു തഥാ താസു സർവഭൂതേഷു ചേശ്വരഃ ।
ആത്മസ്വരൂപരൂപോഽസൗ വ്യാപീ വായുരിവ സ്ഥിതഃ ॥ **61** ॥ 523

യഥാ സമസ്തഭൂതേഷു നഭോഽഗ്നിഃ പൃഥിവീ ജലം ।
വായുശ്ചാത്മാ തഥൈവാസൗ വ്യാപ്യ സർവമവസ്ഥിതഃ ॥ **62** ॥ 524

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

പ്രദോഷാഗ്രേ കദാചിത്തു രാസാസക്തേ ജനാർദനേ ।
ത്രാസയൻസമദോ ഗോഷ്ഠമരിഷ്ടസ്സമുപാഗമത് ॥ **1** ॥ 525

സതോയതോയദച്ഛായസ്തീക്ഷ്ണശൃംഗോഽർകലോചനഃ ।
ഖുരാഗ്രപാതൈരത്യർഥം ദാരയന്ധരണീതലം ॥ **2** ॥ 526

ലേലിഹാനസ്സുനിഷ്പേഷം ജിഹ്വയോഷ്ഠൗ പുനഃ പുനഃ ।
സംരംഭാവിദ്ധലാംഗൂലഃ കഠിനസ്കന്ധബന്ധനഃ ॥ **3** ॥ 527

ഉദഗ്രകകുദാഭോഗപ്രമാണോ ദുരതിക്രമഃ ।
വിൺമൂത്രലിപ്തപൃഷ്ഠാംഗോ ഗവാമുദ്വേഗകാരകഃ ॥ **4** ॥ 528

പ്രലംബകംഠോഽതിമുഖസ്തരുഖാതാങ്കിതാനനഃ ।
പാതയൻസ ഗവാം ഗർഭാന്വൈത്യോ വൃഷഭരൂപധൃക് ॥ **5** ॥ 529

സൂദയംസ്താപസാനുഗ്രോ വനാനടതി യസ്സദാ ॥ **6** ॥ 530

തതസ്തമതിഘോരാക്ഷ -
മവേക്ഷ്യാതിഭയാതുരാഃ ।
ഗോപാ ഗോപസ്ത്രിയശ്ചൈവ
കൃഷ്ണ കൃഷ്ണേതി ചുക്രുശുഃ ॥ **7** ॥ 531

സിംഹനാദം തതശ്ചക്രേ തലശബ്ദം ച കേശവഃ ।
തച്ഛബ്ദശ്രവണാച്ചാസൗ ദാമോദരമുപായയൗ ॥ **8** ॥ 532

അഗ്രൻയസ്തവിഷാണാഗ്രഃ കൃഷ്ണകുക്ഷികൃതേക്ഷണഃ।
അഭ്യധാവത ദുഷ്ടാത്മാ കൃഷ്ണം വൃഷഭദാനവഃ ॥ **9** ॥ 533

ആയാന്തം ദൈത്യവൃഷഭം ദൃഷ്ട്വാ കൃഷ്ണോ മഹാബലഃ।
ന ചചാല തദാ സ്ഥാനാദവജ്ഞാസ്മിതലീലയാ ॥ **10** ॥ 534

ആസന്നം ചൈവ ജഗ്രാഹ ഗ്രാഹവൻമധുസൂദനഃ।
ജഘാന ജാനുനാ കുക്ഷൗ വിഷാണഗ്രഹണാചലം ॥ **11** ॥ 535

തസ്യ ദർപബലം ഭങ്ക്ത്വാ ഗൃഹീതസ്യ വിഷാണയോഃ।
അപീഡയദരിഷ്ടസ്യ കംഠം ക്ലിന്നമിവാംബരം ॥ **12** ॥ 536

ഉത്പാട്യ ശൃംഗമേകം തു തേനൈവാതാഡയത്തതഃ।
മമാര സ മഹാദൈത്യോ മുഖാച്ഛോണിതമുദ്വമൻ ॥ **13** ॥ 537

തുഷ്ടുവുർനിഹതേ തസ്മിന്നൈത്യേ ഗോപാ ജനാർദനം।
ജംഭേ ഹതേ സഹസ്രാക്ഷം പുരാ ദേവഗണാ യഥാ ॥ **14** ॥ 538

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ककുദ്മതി ഹതേഽരിഷ്ടേ ധേനുകേ വിനിപാതിതേ।
പ്രലംബേ നിധനം നീതേ ധൃതേ ഗോവർധനാചലേ ॥ **1** ॥ 539

ദമിതേ കാലിയേ നാഗേ ഭഗ്നേ തുംഗദ്രുമദ്വയേ।
ഹതായാം പൂതനായാം ച ശകടേ പരിവർതിതേ ॥ **2** ॥ 540

കംസായ നാരദഃ പ്രാഹ യഥാവൃത്തമനുക്രമാത്।
യശോദാദേവകീഗർഭപരിവൃത്ത്യാദ്യശേഷതഃ ॥ **3** ॥ 541

ശ്രുത്വാ തത്സകലം കംസോ നാരദാദ്ദേവദർശനാത്।
വസുദേവം പ്രതി തദാ കോപം ചക്രേ സുദുർമതിഃ ॥ **4** ॥ 542

സോഽതികോപാദുപാലഭ്യ സർവയാദവസംസദി।
ജഗർഹ യാദവാംശ്ചൈവ കാർയം ചൈതദചിന്തയത് ॥ **5** ॥ 543

യാവന്ന ബലമാരൂഢൗ രാമകൃഷ്ണൗ സുബാലകൗ।
താവദേവ മയാ വധ്യാവസാധ്യൗ രൂഢയൗവനൗ ॥ **6** ॥ 544

ചാണൂരോഽത്ര മഹാവീർയോ മുഷ്ടികശ്ച മഹാബലഃ।
ഏതാഭ്യാം മൽലയുദ്ധേന മാരയിഷ്യാമി ദുർമതീ ॥ **7** ॥ 545

ധനുർമഹമഹായോഗവ്യാജേനാനീയ തൗ വ്രജാത്।
തഥാ തഥാ യതിഷ്യാമി യാസ്യേതേ സങ്ക്ഷയം യഥാ ॥ **8** ॥ 546

ശ്വഫൽകതനയം ശൂരമക്രൂരം യദുപുംഗവം।
തയോരാനയനാർഥായ പ്രേഷയിഷ്യാമി ഗോകുലം ॥ **9** ॥ 547

വൃന്ദാവനചരം ഘോരമാദേക്ഷ്യാമി ച കേശിനം।
തത്രൈവാസാവതിബലസ്താവുഭൗ ഘാതയിഷ്യതി ॥ **10** ॥ 548

ഗജഃ കുവലയാപീഡോ മത്സകാശമിഹാഗതൗ।
ഘാതയിഷ്യതി വാ ഗോപൗ വസുദേവസുതാവുഭൗ ॥ **11** ॥ 549

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യാലോച്യ സ ദുഷ്ടാത്മാ കംസോ രാമജനാർദനൗ।
ഹന്തും കൃതമതിർവീരാവക്രൂരം വാക്യമബ്രവീത് ॥ **12** ॥ 550

കംസ ഉവാച

ഭോ ഭോ ദാനപതേ വാക്യം ക്രിയതാം പ്രീതയേ മമ।
ഇതഃ സ്യന്ദനമാരുഹ്യ ഗമ്യതാം നന്ദഗോകുലം ॥ **13** ॥ 551

വസുദേവസുതൗ തത്ര വിഷ്ണോരംശസമുദ്ഭവൗ।
നാശായ കില സംഭൂതൗ മമ ദുഷ്ടൗ പ്രവർദ്ധതഃ ॥ **14** ॥ 552

ധനുർമഹോ മമാപ്യത്ര ചതുർദശ്യാം ഭവിഷ്യതി।
ആനേയൗ ഭവതാ ഗത്വാ മൽലയുദ്ധായ തത്ര തൗ ॥ **15** ॥ 553

ചാണൂരമുഷ്ടികൗ മൽലൗ നിയുദ്ധകുശലൗ മമ।
താഭ്യാം സഹാനയോർയുദ്ധം സർവലോകോഽത്ര പശ്യതു ॥ **16** ॥ 554

ഗജഃ കുവലയാപീഡോ മഹാമാത്രപ്രചോദിതഃ।
സ വാ ഹനിഷ്യതേ പാപൗ വസുദേവാത്മജൗ ശിശൂ ॥ **17** ॥ 555

തൗ ഹത്വാ വസുദേവം ച നന്ദഗോപം ച ദുർമതിം।
ഹനിഷ്യേ പിതരം ചൈനമുഗ്രസേനം സുദുർമതിം ॥ **18** ॥ 556

തതസ്സമസ്തഗോപാനാം ഗോധനാൻയഖിലാൻയഹം।
വിത്തം ചാപഹരിഷ്യാമി ദുഷ്ടാനാം മദ്വധൈഷിണാം ॥ **19** ॥ 557

ത്വാമൃതേ യാദവാശ്ചൈതേ ദ്വിഷോ ദാനപതേ മമ।
ഏതേഷാം ച വധായാഹം യതിഷ്യേഽനുക്രമാത്തതഃ ॥ **20** ॥ 558

തദാ നിഷ്കണ്ടകം സർവം രാജ്യമേതദയാദവം।
പ്രസാധിഷ്യേ ത്വയാ തസ്മാൻമത്പ്രീത്യൈ വീര ഗമ്യതാം ॥ **21** ॥ 559

യഥാ ച മാഹിഷം സർപിർദധി ചാപ്യുപഹാർയ വൈ।
ഗോപാസ്സമാനയന്ത്വാശു തഥാ വാച്യാസ്ത്വയാ ച തേ ॥ **22** ॥ 560

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യാജ്ഞപ്തസ്തദാക്രൂരോ മഹാഭാഗവതോ ദ്വിജ।
പ്രീതിമാനഭവത്കൃഷ്ണം ശ്വോ ദ്രക്ഷ്യാമീതി സത്വരഃ ॥ **23** ॥ 561

തഥേത്യുക്ത്വാ ച രാജാനം രഥമാരുഹ്യ ശോഭനം।
നിശ്ചക്രാമ തതഃ പുർയാ മഥുരായാ മധുപ്രിയഃ ॥ **24** ॥ 562

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

കേശീ ചാപി ബലോദഗ്രഃ കംസദൂതപ്രചോദിതഃ।
കൃഷ്ണസ്യ നിധനാകാങ്ക്ഷീ വൃന്ദാവനമുപാഗമത് ॥ **1** ॥ 563

സ ഖുരക്ഷതഭൂപൃഷ്ഠസ്സടാക്ഷേപധുതാംബുദഃ।
ദ്രുതവിക്രാന്തചന്ദ്രാർകമാർഗോ ഗോപാനുപാദ്രവത് ॥ **2** ॥ 564

തസ്യ ഹേഷിതശബ്ദേന ഗോപാലാ ദൈത്യവാജിനഃ।
ഗോപ്യശ്ച ഭയസംവിഗ്നാ ഗോവിന്ദം ശരണം യയുഃ ॥ **3** ॥ 565

ത്രാഹി ത്രാഹീതി ഗോവിന്ദഃ ശ്രുത്വാ തേഷാം തതോ വചഃ।
സതോയജലദധ്വാനഗംഭീരമിദമുക്തവാൻ ॥ **4** ॥ 566

അലം ത്രാസേന ഗോപാലാഃ കേശിനഃ കിം ഭയാതുരൈഃ।
ഭവദ്ഭിർഗോപജാതീയൈർവീരവീര്യം വിലോപ്യതേ ॥ **5** ॥ 567

കിമനേനാൽപസാരേണ ഹേഷിതാടോപകാരിണാ।
ദൈതേയബലവാഹ്യേന വൽഗതാ ദുഷ്ടവാജിനാ ॥ **6** ॥ 568

ഏഹ്യേഹി ദുഷ്ട കൃഷ്ണോഽഹം
പൂഷ്ണസ്ത്വിവ പിനാകധൃക്।
പാതയിഷ്യാമി ദശനാ -
ൻവദനാദഖിലാംസ്തവ ॥ **7** ॥ 569

ഇത്യുക്ത്വാസ്ഫോട്യ ഗോവിന്ദഃ കേശിനസ്സുമ്മുഖം യയൗ ।
വിവൃതാസ്യശ്ച സോഽപ്യേനം ദൈതേയാശ്വ ഉപാദ്രവത് ॥ **8** ॥ 570

ബാഹുമാഭോഗിനം കൃത്വാ മുഖേ തസ്യ ജനാർദനഃ ।
പ്രവേശയാമാസ തദാ കേശിനോ ദുഷ്ടവാജിനഃ ॥ **9** ॥ 571

കേശിനോ വദനേ തേന വിശതാ കൃഷ്ണബാഹുനാ ।
ശാതിതാ ദശനാഃ പേതുഃ സിതാഭ്രാവയവാ ഇവ ॥ **10** ॥ 572

കൃഷ്ണസ്യ വവൃധേ ബാഹുഃ കേശിദേഹഗതോ ദ്വിജ ।
വിനാശായ യഥാ വ്യാധിരാസംഭൂതേരുപേക്ഷിതഃ ॥ **11** ॥ 573

വിപാടിതോഷ്ഠോ ബഹുലം സഫേനം രുധിരം വമൻ ।
സോഽക്ഷിണീ വിവൃതേ ചക്രേ വിശിഷ്ടേ മുക്തബന്ധനേ ॥ **12** ॥ 574

ജഘാന ധരണീം പാദൈശ്ശകൃൻമൂത്രം സമുത്സൃജൻ ।
സ്വേദാർദ്രഗാത്രശ്ശാന്തശ്ച നിർയത്നസ്സോഽഭവത്തദാ ॥ **13** ॥ 575

വ്യാദിതാസ്യമഹാരന്ധ്രസ്സോഽസുരഃ കൃഷ്ണബാഹുനാ ।
നിപാതിതോ ദ്വിധാ ഭൂമൗ വൈദ്യുതേന യഥാ ദ്രുമഃ ॥ **14** ॥ 576

ദ്വിപാദേ പൃഷ്ഠപുച്ഛാർദ്ധേ ശ്രവണൈകാക്ഷിനാസികേ ।
കേശിനസ്തേ ദ്വിധാഭൂതേ ശകലേ ദ്വേ വിരേജതുഃ ॥ **15** ॥ 577

ഹത്വാ തു കേശിനം കൃഷ്ണോ
ഗോപാലൈർമുദിതൈർവൃതഃ ।
അനായസ്തതനുസ്സ്വസ്ഥോ
ഹസംസ്തത്രൈവ തസ്ഥിവാൻ ॥ **16** ॥ 578

തതോ ഗോപ്യശ്ച ഗോപാശ്ച ഹതേ കേശിനി വിസ്മിതാഃ ।
തുഷ്ടുവുഃ പുണ്ഡരീകാക്ഷമനുരാഗമനോരമം ॥ **17** ॥ 579

അഥാഹാന്തർഹിതോ വിപ്ര നാരദോ ജലദേ സ്ഥിതഃ।
കേശിനം നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ ഹർഷനിർഭരമാനസഃ ॥ **18** ॥ 580

സാധു സാധു ജഗന്നാഥ ലീലയൈവ യദച്യുത।
നിഹതോംയം ത്വയാ കേശീ ക്ലേശദസ്ത്രിദിവൗകസാം ॥ **19** ॥ 581

യുദ്ധോത്സുകോംഹമത്യർഥം നരവാജിമഹാഹവം।
അഭൂതപൂർവമൻയത്ര ദ്രഷ്ടും സ്വർഗാദിഹാഗതഃ ॥ **20** ॥ 582

കർമാൺയത്രാവതാരേ തേ കൃതാനി മധുസൂദന।
യാനി തൈർവിസ്മിതം ചേതസ്തോഷമേതേന മേ ഗതം ॥ **21** ॥ 583

തുരംഗസ്യാസ്യ ശക്രോംപി കൃഷ്ണ ദേവാശ്ച ബിഭ്യതി।
ധുതകേസരജാലസ്യ ഹേഷതോംഭ്രാവലോകിനഃ ॥ **22** ॥ 584

യസ്മാത്ത്വയൈഷ ദുഷ്ടാത്മാ ഹതഃ കേശീ ജനാർദന।
തസ്മാത്കേശവനാമ്നാ ത്വം ലോകേ ഖ്യാതോ ഭവിഷ്യസി ॥ **23** ॥ 585

സ്വസ്ത്യസ്തു തേ ഗമിഷ്യാമി കംസയുദ്ധോംധുനാ പുനഃ।
പരശ്വോംഹം സമേഷ്യാമി ത്വയാ കേശിനിഷൂദന ॥ **24** ॥ 586

ഉഗ്രസേനസുതേ കംസേ സാനുഗേ വിനിപാതിതേ।
ഭാരാവതാരകർതാ ത്വം പൃഥിവ്യാഃ പൃഥിവീധര ॥ **25** ॥ 587

തത്രാനേകപ്രകാരാണി യുദ്ധാനി പൃഥിവീക്ഷിതാം।
ദ്രഷ്ടവ്യാനി മയായുഷ്മത്പ്രണീതാനി ജനാർദന ॥ **26** ॥ 588

സോംഹം യാസ്യാമി ഗോവിന്ദ
ദേവകാർയം മഹത്കൃതം।
ത്വയൈവ വിദിതം സർവം
സ്വസ്തി തേംസ്തു വ്രജാമ്യഹം ॥ **27** ॥ 589

നാരദേ തു ഗതേ കൃഷ്ണസ്സഹ ഗോപൈസ്സുഭാജിതഃ।
വിവേശ ഗോകുലം ഗോപീനേത്രപാനൈകഭാജനം ॥ **28** ॥ 590

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേംശേ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ സപ്തദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അക്രൂരോഽപി വിനിഷ്ക്രമ്യ സ്യന്ദനേനാശുഗാമിനാ ।
കൃഷ്ണസംദർശനാകാങ്ക്ഷീ പ്രയയൗ നന്ദഗോകുലം ॥ **1** ॥ 591

ചിന്തയാമാസ ചാക്രൂരോ നാസ്തി ധന്യതരോ മയാ ।
യോഽഹമംശാവതീർണസ്യ മുഖം ദ്രക്ഷ്യാമി ചക്രിണഃ ॥ **2** ॥ 592

അദ്യ മേ സഫലം ജന്മ സുപ്രഭാതാഭവന്നിശാ ।
യദുന്നിദ്രാഭപത്രാക്ഷം വിഷ്ണോർദ്രക്ഷ്യാമ്യഹം മുഖം ॥ **3** ॥ 593

പാപം ഹരതി യത്പുംസാം സ്മൃതം സങ്കൽപനാമയം ।
തത്പുണ്ഡരീകനയനം വിഷ്ണോർദ്രക്ഷ്യാമ്യഹം മുഖം ॥ **4** ॥ 594

വിനിർജഗ്മുർയതോ വേദാ വേദാംഗാന്യഖിലാനി ച ।
ദ്രക്ഷ്യാമി തത്പരം ധാമ ധാമ്നാം ഭഗവതോ മുഖം ॥ **5** ॥ 595

യജ്ഞേഷു യജ്ഞപുരുഷഃ പുരുഷൈഃ പുരുഷോത്തമഃ ।
ഇജ്യതേ യോഽഖിലാധാരസ്തം ദ്രക്ഷ്യാമി ജഗത്പതിം ॥ **6** ॥ 596

ഇഷ്ട്വാ യമിന്ദ്രോ യജ്ഞാനാം ശതേനാമരരാജതാം ।
അവാപ തമനന്താദിമഹം ദ്രക്ഷ്യാമി കേശവം ॥ **7** ॥ 597

ന ബ്രഹ്മാ നേന്ദ്രരുദ്രാശ്വിവസ്വാദിത്യമരുദ്ഗണാഃ ।
യസ്യ സ്വരൂപം ജാനന്തി പ്രത്യക്ഷം യാതി മേ ഹരിഃ ॥ **8** ॥ 598

സർവാത്മാ സർവവിത്സർവസ്സർവഭൂതേഷ്വവസ്ഥിതഃ।
യോ ഹ്യചിന്ത്യോഽവ്യയോ വ്യാപീ സ വക്ഷ്യതി മയാ സഹ ॥ **9** ॥ 599

മത്സ്യകൂർമവരാഹാശ്വസിംഹരൂപാദിഭിഃ സ്ഥിതിം।
ചകാര ജഗതോ യോഽജഃ സോഽദ്യ മാം പ്രലപിഷ്യതി ॥ **10** ॥ 600

സാമ്പ്രതം ച ജഗത്സ്വാമീ കാർയമാത്മഹൃദി സ്ഥിതം।
കർതും മനുഷ്യതാം പ്രാപ്തസ്സ്വേച്ഛാദേഹധൃഗവ്യയഃ ॥ **11** ॥ 601

യോഽനന്തഃ പൃഥിവീം ധത്തേ ശേഖരസ്ഥിതിസംസ്ഥിതാം।
സോഽവതീർണോ ജഗത്യർഥേ മാമക്രൂരേതി വക്ഷ്യതി ॥ **12** ॥ 602

പിതൃപുത്രസുഹൃദ്ഭ്രാതൃമാതൃബന്ധുമയീമിമാം।
യൻമായാം നാലമുത്തർതും ജഗത്തസ്മൈ നമോ നമഃ ॥ **13** ॥ 603

തരത്യവിദ്യാം വിതതാം ഹൃദി യസ്മിന്നിവേശിതേ।
യോഗമായാമമേയായ തസ്മൈ വിദ്യാത്മനേ നമഃ ॥ **14** ॥ 604

യജ്വഭിർയജ്ഞപുരുഷോ
വാസുദേവശ്ച സാത്വതൈഃ।
വേദാന്തവേദിഭിർവിഷ്ണുഃ
പ്രോച്യതേ യോ നതോഽസ്മി തം ॥ **15** ॥ 605

യഥാ യത്ര ജഗദ്ധാമ്നി ധാതർയേതത്പ്രതിഷ്ഠിതം।
സദസത്തേന സത്യേന മയ്യസൗ യാതു സൗമ്യതാം ॥ **16** ॥ 606

സ്മൃതേ സകലകൽയാണഭാജനം യത്ര ജായതേ।
പുരുഷസ്തമജം നിത്യം വ്രജാമി ശരണം ഹരിം ॥ **17** ॥ 607

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്ഥം സഞ്ചിന്തയൻവിഷ്ണും

ഭക്തിനമ്രാത്മമാനസഃ।
അക്രൂരോ ഗോകുലം പ്രാപ്തഃ
കിഞ്ചിത്സൂര്യേ വിരാജതി ॥ **18** ॥ 608

സ ദദർശ തദാ കൃഷ്ണമാദാവാദോഹനേ ഗവാം।
വത്സമധ്യഗതം ഫുല്ലനീലോത്പലദലച്ഛവിം ॥ **19** ॥ 609

പ്രഫുല്ലപദ്മപത്രാക്ഷം ശ്രീവത്സാങ്കിതവക്ഷസം।
പ്രലംബബാഹുമായാമതുംഗോരഃ സ്ഥലമുന്നസം ॥ **20** ॥ 610

സവിലാസസ്മിതാധാരം ബിഭ്രാണം മുഖപങ്കജം।
തുംഗരക്തനഖം പദ്ഭ്യാം ധരണ്യാം സുപ്രതിഷ്ഠിതം ॥ **21** ॥ 611

ബിഭ്രാണം വാസസീ പീതേ വന്യപുഷ്പവിഭൂഷിതം।
സേന്ദുനീലാചലാഭം തം സിതാംഭോജാവതംസകം ॥ **22** ॥ 612

ഹംസകുന്ദേന്ദുധവലം നീലാംബരധരം ദ്വിജ।
തസ്യാനു ബലഭദ്രം ച ദദർശ യദുനന്ദനം ॥ **23** ॥ 613

പ്രാംശുമുത്തംഗബാഹ്വംസം വികാസിമുഖപങ്കജം।
മേഘമാലാപരിവൃതം കൈലാസാദ്രിമിവാപരം ॥ **24** ॥ 614

തൗ ദൃഷ്ട്വാ വികസദ്വക്ത്രസരോജഃ സ മഹാമതിഃ।
പുലകാഞ്ചിതസർവാംഗസ്തദാക്രൂരോഽഭവൻമുനേ ॥ **25** ॥ 615

തദേതത്പരമം ധാമ തദേതത്പരമം പദം।
ഭഗവദ്വാസുദേവാംശോ ദ്വിധാ യോഽയം വ്യവസ്ഥിതഃ ॥ **26** ॥ 616

സാഹൽയമക്ഷ്ണോർയുഗമേതദത്ര
ദൃഷ്ടേ ജഗദ്ധാതരി യാതമുച്ചൈഃ।

അപ്യംഗമേതദ്ഭഗവത്പ്രസാദാ -
ത്തദംഗസംഗേ ഫലവൻമമ സ്യാത് ॥ **27** ॥ 617

അപ്യേഷ പൃഷ്ഠേ മമ ഹസ്തപദ്മം
കരിഷ്യതി ശ്രീമദനന്തമൂർതിഃ ।
യസ്യാംഗുലിസ്പർശഹതാഖിലാഘൌ -
രവാപ്യതേ സിദ്ധിരപാസ്തദോഷാ ॥ **28** ॥ 618

യേനാഗ്നിവിദ്യുദ്രവിരശ്മിമാലാ -
കരാലമത്യുഗ്രമപേതചക്രം ।
ചക്രം ഘ്നതാ ദൈത്യപതേർഹൃതാനി
ദൈത്യാംഗനാനാം നയനാഞ്ജനാനി ॥ **29** ॥ 619

യത്രാംബു വിൻയസ്യ ബലിർമനോജ്ഞാ -
നവാപ ഭോഗാൻവസുധാതലസ്ഥഃ ।
തഥാമരത്വം ത്രിദശാധിപത്വം
മൻവന്തരം പൂർണമപേതശത്രും ॥ **30** ॥ 620

അപ്യേഷ മാം കംസപരിഗ്രഹേണ
ദോഷാസ്പദീഭൂതമദോഷദുഷ്ടം ।
കർതാവമാനോപഹതം ധിഗസ്തു
തജ്ജൻമ യത്സാധുബഹിഷ്കൃതസ്യ ॥ **31** ॥ 621

ജ്ഞാനാത്മകസ്യാമലസത്ത്വരാശേ -
രപേതദോഷസ്യ സദാ സ്ഫുടസ്യ ।
കിം വാ ജഗത്യത്ര സമസ്തപുംസാ -
മജ്ഞാതമസ്യാസ്തി ഹൃദി സ്ഥിതസ്യ ॥ **32** ॥ 622

തസ്മാദഹം ഭക്തിവിനമ്രചേതാ
വ്രജാമി സർവേശ്വരമീശ്വരാണാം ।

അംശാവതാരം പുരുഷോത്തമസ്യ
ഹ്യനാദിമധ്യാന്തമജസ്യ വിഷ്ണോഃ ॥ **33** ॥ 623

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ സപ്തദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽംശേ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ചിന്തയന്നിതി ഗോവിന്ദമുപഗമ്യ സ യാദവഃ।
അക്രൂരോഽസ്മീതി ചരണൗ നനാമ ശിരസാ ഹരേഃ ॥ **1** ॥ 624

സോഽപ്യേനം ധ്വജവജ്രാബ്ജകൃതചിഹ്നേന പാണിനാ।
സംസ്പൃശ്യാകൃഷ്യ ച പ്രീത്യാ സുഗാഢം പരിഷസ്വജേ ॥ **2** ॥ 625

കൃതസംവന്ദനൗ തേന യഥാവദ്ബലകേശവൗ।
തതഃ പ്രവിഷ്ടൗ സംഹൃഷ്ടൗ തമാദായാത്മമന്ദിരം ॥ **3** ॥ 626

സഹ താഭ്യാം തദാക്രൂരഃ കൃതസംവന്ദനാദികഃ।
ഭുക്തഭോജ്യോ യഥാന്യായമാചചക്ഷേ തതസ്തയോഃ ॥ **4** ॥ 627

യഥാ നിർഭത്സിതസ്തേന കംസേനാനകദുന്ദുഭിഃ।
യഥാ ച ദേവകീ ദേവീ ദാനവേന ദുരാത്മനാ ॥ **5** ॥ 628

ഉഗ്രസേനേ യഥാ കംസസ്സ ദുരാത്മാ ച വർതതേ।
യം ചൈവാർഥം സമുദ്ദിശ്യ കംസേന തു വിസർജിതഃ ॥ **6** ॥ 629

തത്സർവം വിസ്തരാച്ഛ്രുത്വാ ഭഗവാന്ദേവകീസുതഃ।
ഉവാചാഖിലമപ്യേതജ്ജ്ഞാതം ദാനപതേ മയാ ॥ **7** ॥ 630

കരിഷ്യേ തൻമഹാഭാഗ യദത്രൗപയികം മതം।
വിചിന്ത്യം നാൻയഥൈതത്തേ വിദ്ധി കംസം ഹതം മയാ ॥ **8** ॥ 631

അഹംരാമശ്ച മഥുരാം ശ്വോ യാസ്യാവസ്സഹ ത്വയാ।
ഗോപവൃദ്ധാശ്ച യാസ്യന്തി ഹ്യാദായോപായനം ബഹു ॥ **9** ॥ 632

നിശേയം നീയതാം വീര ന ചിന്താം കർത്തുമർഹസി।
ത്രിരാത്രാഭ്യന്തരേ കംസം നിഹനിഷ്യാമി സാനുഗം ॥ **10** ॥ 633

ശ്രീപരാശര ഉവാച

സമാദിശ്യ തതോ ഗോപാനക്രൂരോഽപി ച കേശവഃ।
സുഷ്വാപ ബലഭദ്രശ്ച നന്ദഗോപഗൃഹേ തതഃ ॥ **11** ॥ 634

തതഃ പ്രഭാതേ വിമലേ കൃഷ്ണരാമൗ മഹാദ്യുതീ।
അക്രൂരേണ സമം ഗന്തുമുദ്യതൗ മഥുരാം പുരീം ॥ **12** ॥ 635

ദൃഷ്ട്വാ ഗോപീജനസ്സാശ്രുഃ ശ്ലഥദ്വലയബാഹുകഃ।
നിഃശശ്വാസാതിദുഃഖാർത്തഃ പ്രാഹ ചേദം പരസ്പരം ॥ **13** ॥ 636

മഥുരാം പ്രാപ്യ ഗോവിന്ദഃ കഥം ഗോകുലമേഷ്യതി।
നഗരസ്ത്രീകലാലാപമധു ശ്രോത്രേണ പാസ്യതി ॥ **14** ॥ 637

വിലാസവാക്യപാനേഷു നാഗരീണാം കൃതാസ്പദം।
ചിത്തമസ്യ കഥം ഭൂയോ ഗ്രാമ്യഗോപീഷു യാസ്യതി ॥ **15** ॥ 638

സാരം സമസ്തഗോഷ്ഠസ്യ വിധിനാ ഹരതാ ഹരിം।
പ്രഹൃതം ഗോപയോഷിത്സു നിർഘൃണേന ദുരാത്മനാ ॥ **16** ॥ 639

ഭാവഗർഭസ്മിതം വാക്യം വിലാസലലിതാ ഗതിഃ।
നാഗരീണാമതീവൈതത്കടാക്ഷേക്ഷിതമേവ ച ॥ **17** ॥ 640

ഗ്രാമ്യോ ഹരിരയം താസാം വിലാസനിഗഡൈർയുതഃ।
ഭവതീനാം പുനഃ പാർശ്വം കയാ യുക്ത്യാ സമേഷ്യതി ॥ **18** ॥ 641

ഏഷൈഷ രഥമാരുഹ്യ മഥുരാം യാതി കേശവഃ।
ക്രൂരേണാക്രൂരകേണാത്ര നിർഘൃണേന പ്രതാരിതഃ ॥ **19** ॥ 642

കിം ന വേത്തി നൃശംസോഽയമനുരാഗപരം ജനം।
യേനൈവമക്ഷ്ണോരാഹ്ലാദം നയത്യന്യത്ര നോ ഹരിം ॥ **20** ॥ 643

ഏഷ രാമേണ സഹിതഃ പ്രയാത്യത്യന്തനിർഘൃണഃ।
രഥമാരുഹ്യ ഗോവിന്ദസ്ത്വർയതാമസ്യ വാരണേ ॥ **21** ॥ 644

ഗുരൂണാമഗ്രതോ വക്തും കിം ബ്രവീഷി ന നഃ ക്ഷമം।
ഗുരവഃ കിം കരിഷ്യന്തി ദഗ്ധാനാം വിരഹാഗ്നിനാ ॥ **22** ॥ 645

നന്ദഗോപമുഖാ ഗോപാ ഗന്തുമേതേ സമുദ്യതാഃ।
നോദ്യമം കുരുതേ കശ്ചിദ്ഗോവിന്ദവിനിവർതനേ ॥ **23** ॥ 646

സുപ്രഭാതാദ്യ രജനീ മഥുരാവാസിയോഷിതാം।
പാസ്യന്ത്യച്യുതവക്ത്രാബ്ജം യാസാം നേത്രാലിപങ്ക്തയഃ ॥ **24** ॥ 647

ധന്യാസ്തേ പഥി യേ കൃഷ്ണമിതോ യാന്ത്യനിവാരിതാഃ।
ഉദ്ബഹിഷ്യന്തി പശ്യന്തസ്സ്വദേഹം പുലകാഞ്ചിതം ॥ **25** ॥ 648

മഥുരാനഗരീപൗരനയനാനാം മഹോത്സവഃ।
ഗോവിന്ദാവയവൈർദൃഷ്ടൈരതീവാദ്യ ഭവിഷ്യതി ॥ **26** ॥ 649

കോ നു സ്വപ്നസ്സുഭാഗ്യാഭിർദൃഷ്ടസ്താഭിരധോക്ഷജം।
വിസ്താരികാന്തിനയനാ യാ ദ്രക്ഷ്യന്ത്യനിവാരിതാഃ ॥ **27** ॥ 650

അഹോ ഗോപീജനസ്യാസ്യ ദർശയിത്വാ മഹാനിധിം।
ഉത്കൃത്താൻയദ്യ നേത്രാണി വിധിനാകരുണാത്മനാ ॥ **28** ॥ 651

അനുരാഗേണ ശൈഥിൽയമസ്മാസു വ്രജിതേ ഹരൗ।
ശൈഥിൽയമുപയാന്ത്യാശു കരേഷു വലയാൻയപി ॥ **29** ॥ 652

അക്രൂരഃ ക്രൂരഹൃദയശ്ശീഘ്രം പ്രേരയതേ ഹയാൻ।
ഏവമാർത്താസു യോഷിത്സു കൃപാ കസ്യ ന ജായതേ ॥ **30** ॥ 653

ഏഷ കൃഷ്ണരഥസ്യോച്ചൈശ്ചക്രരേണുർനിരീക്ഷ്യതാം।
ദൂരീഭൂതോ ഹരിർയേന സോഽപി രേണുർന ലക്ഷ്യതേ ॥ **31** ॥ 654

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യേവമതിഹാർദ്ദേന ഗോപീജനനിരീക്ഷിതഃ।
തത്യാജ വ്രജഭൂഭാഗം സഹ രാമേണ കേശവഃ ॥ **32** ॥ 655

ഗച്ഛന്തോ ജവനാശ്വേന രഥേന യമുനാതടം।
പ്രാപ്താ മധ്യാഹ്നസമയേ രാമാക്രൂരജനാർദനാഃ ॥ **33** ॥ 656

അഥാഹ കൃഷ്ണമക്രൂരോ ഭവദ്ഭ്യാം താവദാസ്യതാം।
യാവത്കരോമി കാലിന്ദ്യാം ആഹ്നികാർഹണമംഭസി ॥ **34** ॥ 657

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തഥേത്യുക്തസ്തതസ്സ്നാതസ്സ്വാചാന്തസ്സ മഹാമതിഃ।
ദധ്യൗ ബ്രഹ്മ പരം വിപ്ര പ്രവിഷ്ടോ യമുനാജലേ ॥ **35** ॥ 658

ഫണാസഹസ്രമാലാഢ്യം ബലഭദ്രം ദദർശ സഃ।
കുന്ദമാലാംഗമുന്നിദ്രപദ്മപത്രായതേക്ഷണം ॥ **36** ॥ 659

വൃതം വാസുകിരംഭാദ്യൈർമഹദ്ഭിഃ പവനാശിഭിഃ।
സംസ്തൂയമാനമുദ്ഗന്ധിവനമാലാവിഭൂഷിതം ॥ **37** ॥ 660

ദധാനമസിതേ വസ്ത്രേ ചാരുരൂപാവതംസകം।
ചാരുകുണ്ഡലിനം ഭാന്തമന്തർജലതലേ സ്ഥിതം ॥ **38** ॥ 661

തസ്യോത്സംഗേ ഘനശ്യാമമാതാമ്രായതലോചനം।
ചതുർബാഹുമുദാരാംഗം ചക്രാദ്യായുധഭൂഷണം ॥ **39** ॥ 662

പീതേ വസാനം വസനേ ചിത്രമാൽയോപശോഭിതം ।
ശക്രചാപതഡിൻമാലാവിചിത്രമിവ തോയദം ॥ **40** ॥ 663

ശ്രീവത്സവക്ഷസം ചാരു സ്ഫുരൻമകരകുണ്ഡലം ।
ദദർശ കൃഷ്ണമക്ലിഷ്ടം പുണ്ഡരീകാവതംസകം ॥ **41** ॥ 664

സനന്ദനാദ്യൈർമുനിഭിസ്സിദ്ധയോഗൈരകൽമഷൈഃ ।
സഞ്ചിന്ത്യമാനം തത്രസ്ഥൈർനാസാഗ്രൻയസ്തലോചനൈഃ ॥ **42** ॥ 665

ബലകൃഷ്ണൗ തഥാക്രൂരഃ പ്രത്യഭിജ്ഞായ വിസ്മിതഃ ।
അചിന്തയദ്രഥാച്ചീഘ്രം കഥമത്രാഗതാവിതി ॥ **43** ॥ 666

വിവക്ഷോഃ സ്തംഭയാമാസ വാചം തസ്യ ജനാർദനഃ ।
തതോ നിഷ്ക്രമ്യ സലിലാദ്രഥമഭ്യാഗതഃ പുനഃ ॥ **44** ॥ 667

ദദർശ തത്ര ചൈവോഭൗ രഥസ്യോപരി നിഷ്ഠിതൗ ।
രാമകൃഷ്ണൗ യഥാപൂർവം മനുഷ്യവപുഷാൻവിതൗ ॥ **45** ॥ 668

നിമഗ്നശ്ച പുനസ്തോയേ ദദർശ ച തഥൈവ തൗ ।
സംസ്തൂയമാനൗ ഗന്ധർവൈർമുനിസിദ്ധമഹോരഗൈഃ ॥ **46** ॥ 669

തതോ വിജ്ഞാതസദ്ഭാവസ്തു ദാനപതിസ്തദാ ।
തുഷ്ടാവ സർവവിജ്ഞാനമയമച്യുതമീശ്വരം ॥ **47** ॥ 670

അക്രൂര ഉവാച

സൻമാത്രരൂപിണ്യേഽചിന്ത്യമഹിമ്നേ പരമാത്മനേ ।
വ്യാപിനേ നൈകരൂപൈകസ്വരൂപായ നമോ നമഃ ॥ **48** ॥ 671

സർവരൂപായ തേഽചിന്ത്യ ഹവിർഭൂതായ തേ നമഃ ।
നമോ വിജ്ഞാനപാരായ പരായ പ്രകൃതേഃ പ്രഭോ ॥ **49** ॥ 672

ഭൂതാത്മാ ചേന്ദ്രിയാത്മാ ച പ്രധാനാത്മാ തഥാ ഭവാൻ।
ആത്മാ ച പരമാത്മാ ച ത്വമേകഃ പഞ്ചധാ സ്ഥിതഃ ॥ **50** ॥ 673

പ്രസീദ സർവ സർവാത്മൻ ക്ഷരാക്ഷരമയേശ്വര।
ബ്രഹ്മവിഷ്ണുശിവാഖ്യാഭിഃ കൽപനാഭിരുദീരിതഃ ॥ **51** ॥ 674

അനാഖ്യേയസ്വരൂപാത്മന്നനാഖ്യേയപ്രയോജന।
അനാഖ്യേയാഭിധാനം ത്വാം നതോഽസ്മി പരമേശ്വര ॥ **52** ॥ 675

ന യത്ര നാഥ വിദ്യന്തേ നാമജാത്യാദികൽപനാഃ।
തദ്ബ്രഹ്മ പരമം നിത്യമവികാരി ഭവാനജഃ ॥ **53** ॥ 676

ന കൽപനാമൃതേഽർഥസ്യ സർവസ്യാധിഗമോ യതഃ।
തതഃ കൃഷ്ണാച്യുതാനന്തവിഷ്ണുസംജ്ഞാഭിരീഡ്യതേ ॥ **54** ॥ 677

സർവാർഥാസ്ത്വമജ വികൽപനാഭിരേതൈ -
ർദേവാദ്യൈർഭവതി ഹി യൈരനന്ത വിശ്വം।
വിശ്വാത്മാ ത്വമിതി വികാരഹീനമേത -
ത്സർവസ്മിന്ന ഹി ഭവതോഽസ്തി കിഞ്ചിദന്യത് ॥ **55** ॥ 678

ത്വം ബ്രഹ്മാ പശുപതിരർയമാ വിധാതാ
ധാതാ ത്വം ത്രിദശപതിസ്സമീരണോഽഗ്നിഃ।
തോയേശോ ധനപതിരന്തകസ്ത്വമേകോ
ഭിന്നാർഥൈർജഗദഭിപാസി ശക്തിഭേദൈഃ ॥ **56** ॥ 679

വിശ്വം ഭവാൻസൃജതി സൂര്യഗഭസ്തിരൂപോ
വിശ്വേശ തേ ഗുണമയോഽയമതഃ പ്രപഞ്ചഃ।
രൂപം പരം സദിതി വാചകമക്ഷരം യ -
ജ്ജ്ഞാനാത്മനേ സദസതേ പ്രണതോഽസ്മി
തസ്മൈ ॥ **57** ॥ 680

ഓം നമോ വാസുദേവായ നമസ്സംകർഷണായ ച ।
പ്രദ്യുമ്നായ നമസ്തുഭ്യമനിരുദ്ധായ തേ നമഃ ॥ **58** ॥ 681

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേംശേ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏവമന്തർജലേ വിഷ്ണുമഭിഷ്ടൂയ സ യാദവഃ।
അർചയാമാസ സർവേശം ധൂപപുഷ്പൈർമനോമയൈഃ ॥ **1** ॥ 682

പരിത്യക്തൻയവിഷയോ മനസ്തത്ര നിവേശ്യ സഃ।
ബ്രഹ്മഭൂതേ ചിരം സ്ഥിത്വാ വിരരാമ സമാധിതഃ ॥ **2** ॥ 683

കൃതകൃത്യമിവാത്മാനം മൻയമാനോ മഹാമതിഃ।
ആജഗാമ രഥം ഭൂയോ നിർഗമ്യ യമുനാംഭസഃ ॥ **3** ॥ 684

ദദർശ രാമകൃഷ്ണൗ ച യഥാപൂർവമവസ്ഥിതൗ।
വിസ്മിതാക്ഷസ്തദാക്രൂരസ്തം ച കൃഷ്ണോഽഭ്യഭാഷത ॥ **4** ॥ 685

ശ്രീകൃഷ്ണ ഉവാച

നൂനം തേ ദൃഷ്ടമാശ്ചർയമക്രൂര യമുനാജലേ।
വിസ്മയോത്ഫുൽലനയനോ ഭവാൻസംലക്ഷ്യതേ യതഃ ॥ **5** ॥ 686

അക്രൂര ഉവാച

അന്തർജലേ യദാശ്ചർയം ദൃഷ്ടം തത്ര മയാച്യുത।
തദത്രാപി ഹി പശ്യാമി മൂർതിമത്പുരതഃ സ്ഥിതം ॥ **6** ॥ 687

ജഗദേതൻമഹാശ്ചർയരൂപം യസ്യ മഹാത്മനഃ।
തേനാശ്ചർയപരേണാഹം ഭവതാ കൃഷ്ണ സംഗതഃ ॥ **7** ॥ 688

തത്കിമേതേന മഥുരാം യാസ്യാമോ മധുസൂദന।
ബിഭേമി കംസാദ്ധിഗ്ജൻമ പരപിണ്ഡോപജീവിനാം ॥ **8** ॥ 689

ഇത്യുക്ത്വാ ചോദയാമാസ സ ഹയാൻ വാതരംഹസഃ।
സമ്പ്രാപ്തശ്ചാപി സായാഹ്നേ സോഽക്രൂരോ മഥുരാം പുരീം ॥ **9** ॥ 690

വിലോക്യ മഥുരാം കൃഷ്ണം രാമം ചാഹ സ യാദവഃ।
പദ്ഭ്യാം യാതം മഹാവീരൗ രഥേനൈകോ വിശാമ്യഹം ॥ **10** ॥ 691

ഗന്തവ്യം വസുദേവസ്യ നോ ഭവദ്ഭ്യാം തഥാ ഗൃഹം।
യുവയോർഹി കൃതേ വൃദ്ധസ്സ കംസേന നിരസ്യതേ ॥ **11** ॥ 692

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാ പ്രവിവേശാഥ സോഽക്രൂരോ മഥുരാം പുരീം।
പ്രവിഷ്ടൗ രാമകൃഷ്ണൗ ച രാജമാർഗമുപാഗതൗ ॥ **12** ॥ 693

സ്ത്രീഭിർനരൈശ്ച സാനന്ദം ലോചനൈരഭിവീക്ഷിതൗ।
ജഗ്മതുർലീലയാ വീരൗ മത്തൗ ബാലഗജാവിവ ॥ **13** ॥ 694

ഭ്രമമാണൗ തതോ ദൃഷ്ട്വാ രജകം രംഗകാരകം।
അയാചേതാം സുരൂപാണി വാസാംസി രുചിരാണി തൗ ॥ **14** ॥ 695

കംസസ്യ രജകഃ സോഽഥ പ്രസാദാരൂഢവിസ്മയഃ।
ബഹൂൻയാക്ഷേപവാക്യാനി പ്രാഹോച്ചൈ രാമകേശവൗ ॥ **15** ॥ 696

തതസ്തലപ്രഹാരേണ കൃഷ്ണസ്തസ്യ ദുരാത്മനഃ।
പാതയാമാസ രോഷേണ രജകസ്യ ശിരോ ഭുവി ॥ **16** ॥ 697

ഹത്വാദായ ച വസ്ത്രാണി പീതനീലാംബരൗ തതഃ।
കൃഷ്ണരാമൗ മുദാ യുക്തൗ മാലാകാരഗൃഹം ഗതൗ ॥ **17** ॥ 698

വികാസിനേത്രയുഗലോ മാലാകാരോഽതിവിസ്മിതഃ।
ഏതൗ കസ്യ സുതൗ യാതൗ മൈത്രേയാചിന്തയത്തദാ ॥ **18** ॥ 699

പീതനീലാംബരധരൗ തൗ ദൃഷ്ട്വാതിമനോഹരൗ।
സ തർകയാമാസ തദാ ഭുവം ദേവാവുപാഗതൗ ॥ **19** ॥ 700

വികാസിമുഖപദ്മാഭ്യാം താഭ്യാം പുഷ്പാണി യാചിതഃ।
ഭുവം വിഷ്ടഭ്യ ഹസ്താഭ്യാം പസ്പർശ ശിരസാ മഹീം ॥ **20** ॥ 701

പ്രസാദപരമൗ നാഥൗ മമ ഗേഹമുപാഗതൗ।
ധൻയോഽഹമർചയിഷ്യാമീത്യാഹ തൗ മാൽയജീവനഃ ॥ **21** ॥ 702

തതഃ പ്രഹൃഷ്ടവദനസ്തയോഃ പുഷ്പാണി കാമതഃ।
ചാരൂൺയേതാൻയഥൈതാനി പ്രദദൗ സ പ്രലോഭയൻ ॥ **22** ॥ 703

പുനഃ പുനഃ പ്രണമ്യോഭൗ മാലാകാരോ നരോത്തമൗ।
ദദൗ പുഷ്പാണി ചാരൂണി ഗന്ധവന്ത്യമലാനി ച ॥ **23** ॥ 704

മാലാകാരായ കൃഷ്ണോഽപി പ്രസന്നഃ പ്രദദൗ വരാൻ।
ശ്രീസ്ത്വാം മത്സംശ്രയാ ഭദ്ര ന കദാചിത്ത്യജിഷ്യതി ॥ **24** ॥ 705

ബലഹാനിർന തേ സൗമ്യ ധനഹാനിരഥാപി വാ।
യാവദ്ദിനാനി താവച്ച ന നശിഷ്യതി സന്തതിഃ ॥ **25** ॥ 706

ഭുക്ത്വാ ച വിപുലാൻഭോഗാംസ്ത്വമന്തേ മത്പ്രസാദതഃ।
മമാനുസ്മരണം പ്രാപ്യ ദിവ്യം ലോകമവാപ്സ്യസി ॥ **26** ॥ 707

ധർമേ മനശ്ച തേ ഭദ്ര സർവകാലം ഭവിഷ്യതി।
യുഷ്മത്സന്തതിജാതാനാം ദീർഘമായുർഭവിഷ്യതി ॥ **27** ॥ 708

നോപസർഗാദികം ദോഷം യുഷ്മത്സന്തതിസംഭവഃ।
അവാപ്സ്യതി മഹാഭാഗ യാവത്സൂർയോ ഭവിഷ്യതി ॥ **28** ॥ 709

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാ തദ്ഗൃഹാത്കൃഷ്ണോ ബലദേവസഹായവാൻ।
നിർജഗാമ മുനിശ്രേഷ്ഠ മാലാകാരേണ പൂജിതഃ ॥ **29** ॥ 710

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

രാജമാർഗേ തതഃ കൃഷ്ണസ്സാനുലേപനഭാജനാം ।
ദദർശ കുബ്ജാമായാന്തീം നവയൗവനഗോചരാം ॥ **1** ॥ 711

താമാഹ ലലിതം കൃഷ്ണഃ കസ്യേദമനുലേപനം ।
ഭവത്യാ നീയതേ സത്യം വദേന്ദീവരലോചനേ ॥ **2** ॥ 712

സകാമേനേവ സാ പ്രോക്തോ സാനുരാഗാ ഹരിം പ്രതി ।
പ്രാഹ സാ ലലിതം കുബ്ജാ തദ്ദർശനബലാത്കൃതാ ॥ **3** ॥ 713

കാന്ത കസ്മാന്ന ജാനാസി കംസേന വിനിയോജിതാം ।
നൈകവക്രേതി വിഖ്യാതാമനുലേപനകർമണി ॥ **4** ॥ 714

നാന്യപിഷ്ടം ഹി കംസസ്യ പ്രീതയേ ഹ്യനുലേപനം ।
ഭവാമ്യഹമതീവാസ്യ പ്രസാദധനഭാജനം ॥ **5** ॥ 715

ശ്രീകൃഷ്ണ ഉവാച

സുഗന്ധമേതദ്രാജാർഹം രുചിരം രുചിരാനനേ ।
ആവയോർഗാത്രസദൃശം ദീയതാമനുലേപനം ॥ **6** ॥ 716

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ശ്രുത്വൈതദാഹ സാ കുബ്ജാ ഗൃഹ്യതാമിതി സാദരം ।
അനുലേപനം ച പ്രദദൗ ഗാത്രയോഗ്യമഥോഭയോഃ ॥ **7** ॥ 717

ഭക്തിച്ഛേദാനുലിപ്താംഗൗ തതസ്തൗ പുരുഷർഷഭൗ ।
സേന്ദ്രചാപൗ വ്യരാജേതാം സിതകൃഷ്ണാവിവാംബുദൗ ॥ **8** ॥ 718

തതസ്താം ചിബുകേ ശൗരിരുൽലാപനവിധാനവിത് ।
ഉത്പാട്യ തോലയാമാസ ദ്ര്യംഗുലേനാഗ്രപാണിനാ ॥ **9** ॥ 719

ചകർഷ പദ്ഭ്യാം ച തദാ ഋജുത്വം കേശവോഽനയത് ।
തതസ്സാ ഋജുതാം പ്രാപ്താ യോഷിതാമഭവദ്വരാ ॥ **10** ॥ 720

വിലാസലലിതം പ്രാഹ പ്രേമഗർഭഭരാലസം ।
വസ്ത്രേ പ്രഗൃഹ്യ ഗോവിന്ദം മമ ഗേഹം വ്രജേതി വൈ ॥ **11** ॥ 721

ഏവമുക്തസ്തയാ ശൗരീ രാമസ്യാലോക്യ ചാനനം ।
പ്രഹസ്യ കുബ്ജാം താമാഹ നൈകവക്രാമനിന്ദിതാം ॥ **12** ॥ 722

ആയാസ്യേ ഭവതീഗേഹമിതി താം പ്രഹസൻഹരിഃ ।
വിസസർജ ജഹാസോച്ചൈ രാമസ്യാലോക്യ ചാനനം ॥ **13** ॥ 723

ഭക്തിഭേദാനുലിപ്താംഗൗ നീലപീതാംബരൗ തു തൗ ।
ധനുശ്ശാലാം തതോ യാതൗ ചിത്രമാൽയോപശോഭിതൗ ॥ **14** ॥ 724

ആയാഗം തദ്ധനൂരത്നം താഭ്യാം പൃഷ്ടൈസ്തു രക്ഷിഭിഃ ।
ആഖ്യാതേ സഹസാ കൃഷ്ണോ ഗൃഹീത്വാപൂരയദ്ധനുഃ ॥ **15** ॥ 725

തതഃ പൂരയതാ തേന ഭജ്യമാനം ബലാദ്ധനുഃ ।
ചകാര സുമഹച്ഛബ്ദം മഥുരാ യേന പൂരിതാ ॥ **16** ॥ 726

അനുയുക്തൗ തതസ്തൗ തു
ഭഗ്നേ ധനുഷി രക്ഷിഭിഃ ।
രക്ഷിസൈന്യം നിഹത്യോഭൗ
നിഷ്ക്രാന്തൗ കാർമുകാലയാത് ॥ **17** ॥ 727

അക്രൂരാഗമവൃത്താന്തമുപലഭ്യ മഹദ്ധനുഃ।
ഭഗ്നം ശ്രുത്വാ ച കംസോഽപി പ്രാഹ ചാണൂരമുഷ്ടികൗ ॥ **18** ॥ 728

കംസ ഉവാച

ഗോപാലദാരകൗ പ്രാപ്തൗ ഭവദ്ഭ്യാം തു മമാഗ്രതഃ।
മൽലയുദ്ധേന ഹന്തവ്യൗ മമ പ്രാണഹരൗ ഹി തൗ ॥ **19** ॥ 729

നിയുദ്ധേ തദ്വിനാശേന ഭവദ്ഭ്യാം തോഷിതോ ഹ്യഹം।
ദാസ്യാമ്യഭിമതാൻകാമാന്നാൻയഥൈതൗ മഹാബലൗ ॥ **20** ॥ 730

ൻയായതോഽൻയായതോ വാപി ഭവദ്ഭ്യാം തൗ മമാഹിതൗ।
ഹന്തവ്യൗ തദ്വധാദ്രാജ്യം സാമാൻയം വാം ഭവിഷ്യതി ॥ **21** ॥ 731

ഇത്യാദിശ്യ സ തൗ മൽലൗ തതശ്ചാഹൂയ ഹസ്തിപം।
പ്രോവാചോച്ചൈസ്ത്വയാ മൽലസമാജദ്വാരി കുഞ്ജരഃ ॥ **22** ॥ 732

സ്ഥാപ്യഃ കുവലയാപീഡസ്തേന തൗ ഗോപദാരകൗ।
ഘാതനീയൗ നിയുദ്ധായ രംഗദ്വാരമുപാഗതൗ ॥ **23** ॥ 733

തമപ്യാജ്ഞാപ്യ ദൃഷ്ട്വാ ച സർവാൻമഞ്ചാനുപാകൃതാൻ।
ആസന്നമരണഃ കംസഃ സൂർയോദയമുദൈക്ഷത ॥ **24** ॥ 734

തതഃ സമസ്തമഞ്ചേഷു നാഗരസ്സ തദാ ജനഃ।
രാജമഞ്ചേഷു ചാരൂഢാസ്സഹ ഭൃത്യൈർനരാധിപാഃ ॥ **25** ॥ 735

മൽലപ്രാശ്നികവർഗശ്ച രംഗമധ്യസമീപഗഃ।
കൃതഃ കംസേന കംസോഽപി തുംഗമഞ്ചേ വ്യവസ്ഥിതഃ ॥ **26** ॥ 736

അന്തഃപുരാണാം മഞ്ചാശ്ച തഥാൻയേ പരികൽപിതാഃ।
അൻയേ ച വാരമുഖ്യാനാമൻയേ നാഗരയോഷിതാം ॥ **27** ॥ 737

നന്ദഗോപാദയോ ഗോപാ മഞ്ചേഷ്വന്യേഷ്വവസ്ഥിതാഃ।
അക്രൂരവസുദേവൗ ച മഞ്ചപ്രാന്തേ വ്യവസ്ഥിതൗ ॥ **28** ॥ 738

നാഗരീയോഷിതാം മധ്യേ ദേവകീപുത്രഗർദ്ധിനീ।
അന്തകാലേഽപി പുത്രസ്യ ദ്രക്ഷ്യാമീതി മുഖം സ്ഥിതാ ॥ **29** ॥ 739

വാദ്യമാനേഷു തൂർയേഷു ചാണൂരേ ചാപി വൽഗതി।
ഹാഹാകാരപരേ ലോകേ ഹ്യാസ്ഫോടയതി മുഷ്ടികേ ॥ **30** ॥ 740

ഈഷദ്ധസന്തൗ തൗ വീരൗ ബലഭദ്രജനാർദനൗ।
ഗോപവേഷധരൗ ബാലൗ രംഗദ്വാരമുപാഗതൗ ॥ **31** ॥ 741

തതഃ കുവലയാപീഡോ മഹാമാത്രപ്രചോദിതഃ।
അഭ്യധാവത വേഗേന ഹന്തും ഗോപകുമാരകൗ ॥ **32** ॥ 742

ഹാഹാകാരോ മഹാഞ്ജജ്ഞേ രംഗമധ്യേ ദ്വിജോത്തമ।
ബലദേവോഽനുജം ദൃഷ്ട്വാ വചനം ചേദമബ്രവീത് ॥ **33** ॥ 743

ഹന്തവ്യോ ഹി മഹാഭാഗ നാഗോഽയം ശത്രുചോദിതഃ ॥ **34** ॥ 744

ഇത്യുക്തസ്സോഽഗ്രജേനാഥ ബലദേവേന വൈ ദ്വിജ।
സിംഹനാദം തതശ്ചക്രേ മാധവഃ പരവീരഹാ ॥ **35** ॥ 745

കരേണ കരമാകൃഷ്യ തസ്യ കേശിനിഷൂദനഃ।
ഭ്രാമയാമാസ തം ശൗരിരൈരാവതസമം ബലേ ॥ **36** ॥ 746

ഈശോഽപി സർവജഗതാം ബാലലീലാനുസാരതഃ।
ക്രീഡിത്വാ സുചിരം കൃഷ്ണഃ കരിദന്തപദാന്തരേ ॥ **37** ॥ 747

ഉത്പാട്യ വാമദന്തം തു ദക്ഷിണേനൈവ പാണിനാ।
താഡയാമാസ യന്താരം തസ്യാസീച്ഛതധാ ശിരഃ ॥ **38** ॥ 748

ദക്ഷിണം ദന്തമുത്പാട്യ ബലഭദ്രോഽപി തത്ക്ഷണാത് ।
സരോഷസ്തേന പാർശ്വസ്ഥാൻ ഗജപാലാനപോഥയത് ॥ **39** ॥ 749

തതസ്തൂത്പ്ലുത്യ വേഗേന രൗഹിണേയോ മഹാബലഃ ।
ജഘാന വാമപാദേന മസ്തകേ ഹസ്തിനം രുഷാ ॥ **40** ॥ 750

സ പപാത ഹതസ്തേന ബലഭദ്രേണ ലീലയാ ।
സഹസ്രാക്ഷേണ വജ്രേണ താഡിതഃ പർവതോ യഥാ ॥ **41** ॥ 751

ഹത്വാ കുവലയാപീഡം ഹസ്ത്യാരോഹപ്രചോദിതം ।
മദാസൃഗനുലിപ്താംഗൗ ഹസ്തിദന്തവരായുധൗ ॥ **42** ॥ 752

മൃഗമധ്യേ യഥാ സിംഹൗ ഗർവലീലാവലോകിനൗ ।
പ്രവിഷ്ടൗ സുമഹാരംഗം ബലഭദ്രജനാർദനൗ ॥ **43** ॥ 753

ഹാഹാകാരോ മഹാഞ്ജജ്ഞേ മഹാരംഗേ ത്വനന്തരം ।
കൃഷ്ണോഽയം ബലഭദ്രോഽയമിതി ലോകസ്യ വിസ്മയഃ ॥ **44** ॥ 754

സോഽയം യേന ഹതാ ഘോരാ പൂതനാ ബാലഘാതിനീ ।
ക്ഷിപ്തം തു ശകടം യേന ഭഗ്നൗ തു യമലാർജുനൗ ॥ **45** ॥ 755

സോഽയം യഃ കാലിയം നാഗം മമർദാരുഹ്യ ബാലകഃ ।
ധൃതോ ഗോവർദ്ധനോ യേന സപ്തരാത്രം മഹാഗിരിഃ ॥ **46** ॥ 756

അരിഷ്ടോ ധേനുകഃ കേശീ ലീലയൈവ മഹാത്മനാ ।
നിഹതാ യേന ദുർവൃത്താ ദൃശ്യതാമേഷ സോഽച്യുതഃ ॥ **47** ॥ 757

അയം ചാസ്യ മഹാബാഹുർബലഭദ്രോഽഗ്രതോഽഗ്രജഃ ।
പ്രയാതി ലീലയാ യോഷിൻമനോനയനനന്ദനഃ ॥ **48** ॥ 758

അയം സ കഥ്യതേ പ്രാജ്ഞൈഃ പുരാണാർഥവിശാരദൈഃ ।
ഗോപാലോ യാദവം വംശം മഗ്നമഭ്യുദ്ധരിഷ്യതി ॥ **49** ॥ 759

അയം ഹി സർവലോകസ്യ വിഷ്ണോരഖിലജൻമനഃ।
അവതീർണോ മഹീമംശോ നൂനം ഭാരഹരോ ഭുവഃ ॥ **50** ॥ 760

ഇത്യേവം വർണിതേ പൗരേ
രാമേ കൃഷ്ണേ ച തത്ക്ഷണാത്।
ഉരസ്തതാപ ദേവക്യാഃ
സ്നേഹസ്നുതപയോധരം ॥ **51** ॥ 761

മഹോത്സവമിവാസാദ്യ പുത്രാനനവിലോകനാത്।
യുവേവ വസുദേവോഽഭൂദ്വിഹായാഭ്യാഗതാം ജരാം ॥ **52** ॥ 762

വിസ്താരിതാക്ഷിയുഗലോ രാജാന്തഃപുരയോഷിതാം।
നാഗരസ്ത്രീസമൂഹശ്ച ദ്രഷ്ടും ന വിരരാമ തം ॥ **53** ॥ 763

സഖ്യഃ പശ്യത കൃഷ്ണസ്യ മുഖമത്യരുണേക്ഷണം।
ഗജയുദ്ധകൃതായാസസ്വേദാംബുകണികാചിതം ॥ **54** ॥ 764

വികാസിശരദംഭോജമവശ്യായജലോക്ഷിതം।
പരിഭൂയ സ്ഥിതം ജൻമ സഫലം ക്രിയതാം ദൃശഃ ॥ **55** ॥ 765

ശ്രീവത്സാങ്കം മഹദ്ധാമ ബാലസ്യൈതദ്വിലോക്യതാം।
വിപക്ഷക്ഷപണം വക്ഷോ ഭുജയുഗ്മം ച ഭാമിനി ॥ **56** ॥ 766

കിം ന പശ്യസി ദുഗ്ധേന്ദുമൃണാലധവലാകൃതിം।
ബലഭദ്രമിമം നീലപരിധാനമുപാഗതം ॥ **57** ॥ 767

വൽഗതാ മുഷ്ടികേനൈവ ചാണൂരേണ തഥാ സഖി।
ക്രീഡതോ ബലഭദ്രസ്യ ഹരേർഹാസ്യം വിലോക്യതാം ॥ **58** ॥ 768

സഖ്യഃ പശ്യത ചാണൂരം നിയുദ്ധാർഥമയം ഹരിഃ।
സമുപൈതി ന സന്ത്യത്ര കിം വൃദ്ധാ മുക്തകാരിണഃ ॥ **59** ॥ 769

ക്വ യൗവനോൻമുഖീഭൂതസുകുമാരതനുർഹരിഃ।
ക്വ വജ്രകഠിനാഭോഗശരീരോഽയം മഹാസുരഃ ॥ **60** ॥ 770

ഇമൗ സുലലിതൈരംഗൈർവർതേതേ നവയൗവനൗ।
ദൈതേയമൽലാശ്ചാണൂരപ്രമുഖാസ്ത്വതിദാരുണാഃ ॥ **61** ॥ 771

നിയുദ്ധപ്രാശ്നികാനാം തു മഹാനേഷ വ്യതിക്രമഃ।
യദ്ബാലബലിനോർയുദ്ധം മധ്യസ്ഥൈസ്സമുപേക്ഷ്യതേ ॥ **62** ॥ 772

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്ഥം പുരസ്ത്രീലോകസ്യ വദതശ്ചാലയൻഭുവം।
വവൽഗ ബദ്ധകക്ഷ്യോഽന്തർജനസ്യ ഭഗവാൻഹരിഃ ॥ **63** ॥ 773

ബലഭദ്രോഽപി ചാസ്ഫോട്യ വവൽഗ ലലിതം തഥാ।
പദേ പദേ തഥാ ഭൂമിർയന്ന ശീർണാ തദദ്ഭുതം ॥ **64** ॥ 774

ചാണൂരേണ തതഃ കൃഷ്ണോ യുയുധ്യേമിതവിക്രമഃ।
നിയുദ്ധകുശലോ ദൈത്യോ ബലഭദ്രേണ മുഷ്ടികഃ ॥ **65** ॥ 775

സന്നിപാതാവധൂതൈസ്തു ചാണൂരേണ സമം ഹരിഃ।
പ്രക്ഷേപണൈർമുഷ്ടിഭിശ്ച കീലവജ്രനിപാതനൈഃ ॥ **66** ॥ 776

പാദോദ്ധൂതൈഃ പ്രമൃഷ്ടൈശ്ച തയോർയുദ്ധമഭൂൻമഹത് ॥ **67** ॥ 777

അശസ്ത്രമതിഘോരം തത്തയോർയുദ്ധം സുദാരുണം।
ബലപ്രാണവിനിഷ്പാദ്യം സമാജോത്സവസന്നിധൗ ॥ **68** ॥ 778

യാവദ്യാവച്ച ചാണൂരോ യുയുധേ ഹരിണാ സഹ।
പ്രാണഹാനിമവാപാഗ്ര്യാം താവത്താവൽലവാൽലവം ॥ **69** ॥ 779

കൃഷ്ണോഽപി യുയുധേ തേന ലീലയൈവ ജഗൻമയഃ।
ഖേദാച്ചാലയതാ കോപാന്നിജശേഖരകേസരം ॥ **70** ॥ 780

ബലക്ഷയം വിവൃദ്ധിം ച ദൃഷ്ട്വാ ചാണൂരകൃഷ്ണയോഃ।
വാരയാമാസ തൂർയാണി കംസഃ കോപപരായണഃ ॥ **71** ॥ 781

മൃദംഗാദിഷു തൂർയേഷു പ്രതിഷിദ്ധേഷു തത്ക്ഷണാത്।
ഖേ സംഗതാൻയവാദ്യന്ത ദേവതൂർയാൺയനേകശഃ ॥ **72** ॥ 782

ജയ ഗോവിന്ദ ചാണൂരം ജഹി കേശവ ദാനവം।
അന്തർദ്ധാനഗതാ ദേവാസ്തമൂചുരതിഹർഷിതാഃ ॥ **73** ॥ 783

ചാണൂരേണ ചിരം കാലം ക്രീഡിത്വാ മധുസൂദനഃ।
ഉത്ഥാപ്യ ഭ്രാമയാമാസ തദ്വധായ കൃതോദ്യമഃ ॥ **74** ॥ 784

ഭ്രാമയിത്വാ ശതഗുണം ദൈത്യമൽലമമിത്രജിത്।
ഭൂമാവാസ്ഫോടയാമാസ ഗഗനേ ഗതജീവിതം ॥ **75** ॥ 785

ഭൂമാവാസ്ഫോടിതസ്തേന ചാണൂരഃ ശതധാഭവത്।
രക്തസ്രാവമഹാപങ്കാം ചകാര ച തദാ ഭുവം ॥ **76** ॥ 786

ബലദേവോഽപി തത്കാലം മുഷ്ടികേന മഹാബലഃ।
യുയുധേ ദൈത്യമൽലേന ചാണൂരേണ യഥാ ഹരിഃ ॥ **77** ॥ 787

സോഽപ്യേനം മുഷ്ടിനാ മൂർധ്നി വക്ഷസ്യാഹത്യ ജാനുനാ।
പാതയിത്വാ ധരാപൃഷ്ഠേ നിഷ്പിപേഷ ഗതായുഷം ॥ **78** ॥ 788

കൃഷ്ണസ്തോശലകം ഭൂയോ മൽലരാജം മഹാബലം।
വാമമുഷ്ടിപ്രഹാരേണ പാതയാമാസ ഭൂതലേ ॥ **79** ॥ 789

ചാണൂരേ നിഹതേ മൽലേ മുഷ്ടികേ വിനിപാതിതേ।
നീതേ ക്ഷയം തോശലകേ സർവേ മൽലാഃ പ്രദുദ്രുവുഃ ॥ **80** ॥ 790

വവൽഗതുസ്തതോ രംഗേ കൃഷ്ണസങ്കർഷണാവുഭൗ।
സമാനവയസോ ഗോപാൻബലാദാകൃഷ്യ ഹർഷിതൗ ॥ **81** ॥ 791

കംസോഽപി കോപരക്തേക്ഷഃ
പ്രാഹോച്ചൈർവ്യായതാന്നരാൻ।
ഗോപാവേതൗ സമാജൗഘാ -
ന്നിഷ്ക്രാമ്യേതാം ബലാദിതഃ ॥ **82** ॥ 792

നന്ദോഽപി ഗൃഹ്യതാം പാപോ നിർഗലൈരായസൈരിഹ।
അവൃദ്ധാർഹേണ ദണ്ഡേന വസുദേവോഽപി വധ്യതാം ॥ **83** ॥ 793

വൽഗന്തി ഗോപാഃ കൃഷ്ണേന യേ ചേമേ സഹിതാഃ പുരഃ।
ഗാവോ നിഗൃഹ്യതാമേഷാം യച്ചാസ്തി വസു കിഞ്ചന ॥ **84** ॥ 794

ഏവമാജ്ഞാപയന്തം തു പ്രഹസ്യ മധുസൂദനഃ।
ഉത്പ്ലുത്യാരുഹ്യ തം മഞ്ചം കംസം ജഗ്രാഹ വേഗതഃ ॥ **85** ॥ 795

കേശേഷ്വാകൃഷ്യ വിഗലത്കിരീടമവനീതലേ।
സ കംസം പാതയാമാസ തസ്യോപരി പപാത ച ॥ **86** ॥ 796

അശേഷജഗദാധാരഗുരുണാ പതതോപരി।
കൃഷ്ണേന ത്യാജിതഃ പ്രാണാനുഗ്രസേനാത്മജോ നൃപഃ ॥ **87** ॥ 797

മൃതസ്യ കേശേഷു തദാ ഗൃഹീത്വാ മധുസൂദനഃ।
ചകർഷ ദേഹം കംസസ്യ രംഗമധ്യേ മഹാബലഃ ॥ **88** ॥ 798

ഗൗരവേണാതിമഹതാ പരിഘാ തേന കൃഷ്യതാ।
കൃതാ കംസസ്യ ദേഹേന വേഗേനേവ മഹാംഭസഃ ॥ **89** ॥ 799

കംസേ ഗൃഹീതേ കൃഷ്ണേന തദ്ഭ്രാതാഽഭ്യാഗതോ രുഷാ।
സുമാലീ ബലഭദ്രേണ ലീലയൈവ നിപാതിതഃ ॥ **90** ॥ 800

തതോ ഹാഹാകൃതം സർവമാസീത്തദ്രംഗമണ്ഡലം।
അവജ്ഞയാ ഹതം ദൃഷ്ട്വാ കൃഷ്ണേന മഥുരേശ്വരം ॥ **91** ॥ 801

കൃഷ്ണോഽപി വസുദേവസ്യ പാദൗ ജഗ്രാഹ സത്വരഃ।
ദേവക്യാശ്ച മഹാബാഹുർബലദേവസഹായവാൻ ॥ **92** ॥ 802

ഉത്ഥാപ്യ വസുദേവസ്തം ദേവകീ ച ജനാർദനം।
സ്മൃതജൻമോക്തവചനൗ താവേവ പ്രണതൗ സ്ഥിതൗ ॥ **93** ॥ 803

ശ്രീവസുദേവ ഉവാച

പ്രസീദ സീദതാം ദത്തോ ദേവാനാം യോ വരഃ പ്രഭോ।
തഥാവയോഃ പ്രസാദേന കൃതോദ്ധാരസ്ത്വ കേശവ ॥ **94** ॥ 804

ആരാധിതോ യദ്ഭഗവാനവതീർണോ ഗൃഹേ മമ।
ദുർവൃത്തനിധനാർഥായ തേന നഃ പാവിതം കുലം ॥ **95** ॥ 805

ത്വമന്തഃ സർവഭൂതാനാം സർവഭൂതമയഃ സ്ഥിതഃ।
പ്രവർതേതേ സമസ്താത്മംസ്ത്വത്തോ ഭൂതഭവിഷ്യതീ ॥ **96** ॥ 806

യജ്ഞൈസ്ത്വമിജ്യസേഽചിന്ത്യ സർവദേവമയാച്യുത।
ത്വമേവ യജ്ഞോ യഷ്ടാ ച യജ്വനാം പരമേശ്വര ॥ **97** ॥ 807

സമുദ്ഭവസ്ത്വമസ്തസ്യ ജഗതസ്ത്വം ജനാർദന ॥ **98** ॥ 808

സാപഹ്നവം മമ മനോ യദേതത്ത്വയി ജായതേ।
ദേവക്യാശ്ചാത്മജപ്രീത്യാ തദത്യന്തവിഡംബനാ ॥ **99** ॥ 809

ത്വം കർതാ സർവഭൂതാനാമനാദിനിധനോ ഭവാൻ।
ത്വാം മനുഷ്യസ്യ കസ്യൈഷാ ജിഹ്വാ പുത്രേതി വക്ഷ്യതി ॥ **100** ॥ 810

ജഗദേതജ്ജഗന്നാഥ സംഭൂതമഖിലം യതഃ।
കയാ യുക്ത്യാ വിനാ മായാം സോഽസ്മത്തഃ സംഭവിഷ്യതി ॥ **101** ॥ 811

യസ്മിൻപ്രതിഷ്ഠിതം സർവം ജഗത്സ്ഥാവരജംഗമം।
സ കോഷ്ഠോത്സംഗശയനോ മാനുഷോ ജായതേ കഥം ॥ **102** ॥ 812

സ ത്വം പ്രസീദ പരമേശ്വര പാഹി വിശ്വ -
മംശാവതാരകരണൈർന മമാസി പുത്രഃ।
ആബ്രഹ്മപാദപമിദം ജഗദേതദീശ
ത്വത്തോ വിമോഹയസി കിം പുരുഷോത്തമാസ്മാൻ ॥ **103** ॥ 813

മായാവിമോഹിതദൃശാ തനയോ മമേതി
കംസാദ്ഭയം കൃതമപാസ്തഭയാതിതീവ്രം।
നീതോഽസി ഗോകുലമരാതിഭയാകുലേന
വൃദ്ധിം ഗതോഽസി മമ നാസ്തി മമത്വമീശ ॥ **104** ॥ 814

കർമാണി രുദ്രമരുദശ്വിശതക്രതൂനാം
സാധ്യാനി യസ്യ ന ഭവന്തി നിരീക്ഷിതാനി।
ത്വം വിഷ്ണുരീശ ജഗതാമുപകാരഹേതോഃ
പ്രാപ്തോഽസി നഃ പരിഗതോ വിഗതോ ഹി മോഹഃ ॥ **105** ॥ 815

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ഏകവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തൗ സമുത്പന്നവിജ്ഞാനൗ ഭഗവത്കർമദർശനാത് ।
ദേവകീവസുദേവൗ തു ദൃഷ്ട്വാ മായാം പുനർഹരിഃ ।
മോഹായ യദുചക്രസ്യ വിതതാന സ വൈഷ്ണവീം ॥ **1** ॥ 816

ഉവാച ചാംബ ഹേ താത ചിരാദുത്കംഠിതേന മേ ।
ഭവന്തൗ കംസഭീതേന ദൃഷ്ടൗ സങ്കർഷണേന ച ॥ **2** ॥ 817

കുർവതാം യാതി യഃ കാലോ മാതാപിത്രോരപൂജനം ।
തത്ഖണ്ഡമായുഷോ വ്യർഥമസാധൂനാം ഹി ജായതേ ॥ **3** ॥ 818

ഗുരുദേവദ്വിജാതീനാം മാതാപിത്രോശ്ച പൂജനം ।
കുർവതാം സഫലഃ കാലോ ദേഹിനാം താത ജായതേ ॥ **4** ॥ 819

തത്ക്ഷന്തവ്യമിദം സർവമതിക്രമകൃതം പിതഃ ।
കംസവീർയപ്രതാപാഭ്യാമാവയോഃ പരവശ്യയോഃ ॥ **5** ॥ 820

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാഥ പ്രണമ്യോഭൗ യദുവൃദ്ധാനനുക്രമാത് ।
യഥാവദഭിപൂജ്യാഥ ചക്രതുഃ പൗരമാനനം ॥ **6** ॥ 821

കംസപത്ന്യസ്തതഃ കംസം പരിവാർയ ഹതം ഭുവി ।
വിലേപുർമാതരശ്ചാസ്യ ദുഃഖശോകപരിപ്ലുതാഃ ॥ **7** ॥ 822

ബഹുപ്രകാരമത്യർഥം പശ്ചാത്താപാതുരോ ഹരിഃ।
താസ്സമാശ്വാസയാമാസ സ്വയമസ്രാവിലേക്ഷണഃ ॥ **8** ॥ 823

ഉഗ്രസേനം തതോ ബന്ധാൻമുമോച മധുസൂദനഃ।
അഭ്യസിഞ്ചത്തദൈവൈനം നിജരാജ്യേ ഹതാത്മജം ॥ **9** ॥ 824

രാജ്യേഭിഷിക്തഃ കൃഷ്ണേന യദുസിംഹസ്സുതസ്യ സഃ।
ചകാര പ്രേതകാർയാണി യേ ചാൻയേ തത്ര ഘാതിതാഃ ॥ **10** ॥ 825

കൃതൗർദ്ധ്വദൈഹികം ചൈനം സിംഹാസനഗതം ഹരിഃ।
ഉവാചാജ്ഞാപയ വിഭോ യത്കാർയമവിശങ്കിതഃ ॥ **11** ॥ 826

യയാതിശാപാദ്വംശോംയമരാജ്യാർഹോപി സാമ്പ്രതം।
മയി ഭൃത്യേ സ്ഥിതേ ദേവാനാജ്ഞാപയതു കിം നൃപൈഃ ॥ **12** ॥ 827

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാ സോസ്മരദ്വായുമാജഗാമ ച തത്ക്ഷണാത്।
ഉവാച ചൈനം ഭഗവാൻകേശവഃ കാർയമാനുഷഃ ॥ **13** ॥ 828

ഗച്ഛേദം ബ്രൂഹി വായോ ത്വമലം ഗർവേണ വാസവ।
ദീയതാമുഗ്രസേനായ സുധർമാ ഭവതാ സഭാ ॥ **14** ॥ 829

കൃഷ്ണോ ബ്രവീതി രാജാർഹമേതദ്രത്നമനുത്തമം।
സുധർമാഖ്യസഭാ യുക്തമസ്യാം യദുഭിരാസിതും ॥ **15** ॥ 830

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തഃ പവനോ ഗത്വാ സർവമാഹ ശചീപതിം।
ദദൗ സോപി സുധർമാഖ്യാം സഭാം വായോഃ പുരന്ദരഃ ॥ **16** ॥ 831

വായുനാ ചാഹൃതാം ദിവ്യാം സഭാം തേ യദുപുംഗവാഃ।
ബുഭുജുസ്സുർവരതാഢ്യാം ഗോവിന്ദഭുജസംശ്രയാഃ ॥ **17** ॥ 832

വിദിതാഖിലവിജ്ഞാനൗ സർവജ്ഞാനമയാവപി ।
ശിഷ്യാചാർയക്രമം വീരൗ ഖ്യാപയന്തൗ യദൂത്തമൗ ॥ **18** ॥ 833

തതസ്സാന്ദീപനിം കാശ്യമവന്തിപുരവാസിനം ।
വിദ്യാർഥം ജഗ്മതുർബാലൗ കൃതോപനയനക്രമൗ ॥ **19** ॥ 834

വേദാഭ്യാസകൃതപ്രീതീ സങ്കർഷണജനാർദനൗ ।
തസ്യ ശിഷ്യത്വമഭ്യേത്യ ഗുരുവൃത്തിപരൗ ഹി തൗ ।
ദർശയാഞ്ചക്രതുർവീരാവാചാരമഖിലേ ജനേ ॥ **20** ॥ 835

സരഹസ്യം ധനുർവേദം സസംഗ്രഹമധീയതാം ।
അഹോരാത്രചതുഷ്ഷഷ്ട്യാ തദദ്ഭുതമഭൂദ്വിജ ॥ **21** ॥ 836

സാന്ദീപനിരസംഭാവ്യം തയോഃ കർമാതിമാനുഷം ।
വിചിന്ത്യ തൗ തദാ മേനേ പ്രാപ്തൗ ചന്ദ്രദിവാകരൗ ॥ **22** ॥ 837

സാംഗാംശ്ച ചതുരോ വേദാ -
ൻസർവശാസ്ത്രാണി ചൈവ ഹി ।
അസ്ത്രഗ്രാമമശേഷം ച
പ്രോക്തമാത്രമവാപ്യ തൗ ॥ **23** ॥ 838

ഊചതുർവ്രിയതാം യാ തേ ദാതവ്യാ ഗുരുദക്ഷിണാ ॥ **24** ॥ 839

സോഽപ്യതീന്ദ്രിയമാലോക്യ തയോഃ കർമ മഹാമതിഃ ।
അയാചത മൃതം പുത്രം പ്രഭാസേ ലവണാർണവേ ॥ **25** ॥ 840

ഗൃഹീതാസ്ത്രൗ തതസ്തൗ തു
സാർഘ്യഹസ്തോ മഹോദധിഃ ।
ഉവാച ന മയാ പുത്രോ
ഹൃതസ്സാന്ദീപനേരിതി ॥ **26** ॥ 841

ദൈത്യഃ പഞ്ചജനോ നാമ ശംഖരൂപസ്സ ബാലകം।
ജഗ്രാഹ യോഽസ്തി സലിലേ മമൈവാസുരസൂദന ॥ **27** ॥ 842

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തോ ഽന്തർജലം ഗത്വാ ഹത്വാ പഞ്ചജനം ച തം।
കൃഷ്ണോ ജഗ്രാഹ തസ്യാസ്ഥിപ്രഭവം ശംഖമുത്തമം ॥ **28** ॥ 843

യസ്യ നാദേന ദൈത്യാനാം ബലഹാനിരജായത।
ദേവാനാം വവൃധേ തേജോ യാത്യധർമശ്ച സങ്ക്ഷയം ॥ **29** ॥ 844

തം പാഞ്ചജന്യമാപൂര്യ ഗത്വാ യമപുരം ഹരിഃ।
ബലദേവശ്ച ബലവാഞ്ജിത്വാ വൈവസ്വതം യമം ॥ **30** ॥ 845

തം ബാലം യാതനാസംസ്ഥം യഥാപൂർവശരീരിണം।
പിത്രേ പ്രദത്തവാൻകൃഷ്ണോ ബലശ്ച ബലിനാം വരഃ ॥ **31** ॥ 846

മഥുരാം ച പുനഃ പ്രാപ്താവുഗ്രസേനേന പാലിതാം।
പ്രഹൃഷ്ടപുരുഷസ്ത്രീകാമുഭൗ രാമജനാർദനൗ ॥ **32** ॥ 847

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ഏകവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ജരാസന്ധസുതേ കംസ
ഉപയേമേ മഹാബലഃ।
അസ്തിം പ്രാപ്തിം ച മൈത്രേയ
തയോർഭർതൃഹണം ഹരിം ॥ **1** ॥ 848

മഹാബലപരീവാരോ മഗധാധിപതിർബലീ।
ഹന്തുമഭ്യായയൗ കോപാജ്ജരാസന്ധസ്സയാദവം ॥ **2** ॥ 849

ഉപേത്യ മഥുരാം സോഽഥ രുരോധ മഗധേശ്വരഃ।
അക്ഷൗഹിണീഭിസ്സൈന്യസ്യ ത്രയോവിംശതിഭിർവൃതഃ ॥ **3** ॥ 850

നിഷ്ക്രമ്യാൽപപരീവാരാവുഭൗ രാമജനാർദനൗ।
യുയുധാതേ സമം തസ്യ ബലിനൗ ബലിസൈനികൈഃ ॥ **4** ॥ 851

തതോ രാമശ്ച കൃഷ്ണശ്ച മതിം ചക്രതുരഞ്ജസാ।
ആയുധാനാം പുരാണാനാമാദാനേ മുനിസത്തമ ॥ **5** ॥ 852

അനന്തരം ഹരേശ്ശാർംഗം തൂണൗ ചാക്ഷയസായകൗ।
ആകാശാദാഗതൗ വിപ്ര തഥാ കൗമോദകീ ഗദാ ॥ **6** ॥ 853

ഹലം ച ബലഭദ്രസ്യ ഗഗനാദാഗതം മഹത്।
മനസോഽഭിമതം വിപ്ര സുനന്ദം മുസലം തഥാ ॥ **7** ॥ 854

തതോ യുദ്ധേ പരാജിത്യ സസൈന്യം മഗധാധിപം।
പുരീം വിവിശതുർവീരാവുഭൗ രാമജനാർദനൗ ॥ **8** ॥ 855

ജിതേ തസ്മിൻസുദുർവൃത്തേ ജരാസന്ധേ മഹാമുനേ।
ജീവമാനേ ഗതേ കൃഷ്ണസ്തേനാമൻയത നാജിതം ॥ **9** ॥ 856

പുനരപ്യാജഗാമാഥ ജരാസന്ധോ ബലാൻവിതഃ।
ജിതശ്ച രാമകൃഷ്ണാഭ്യാമപക്രാന്തോ ദ്വിജോത്തമ ॥ **10** ॥ 857

ദശ ചാഷ്ടൗ ച സംഗ്രാമാനേവമത്യന്തദുർമദഃ।
യദുഭിർമാഗധോ രാജാ ചക്രേ കൃഷ്ണപുരോഗമൈഃ ॥ **11** ॥ 858

സർവേഷ്വേതേഷു യുദ്ധേഷു
യാദവൈസ്സു പരാജിതഃ।
അപക്രാന്തോ ജരാസന്ധ -
സ്സ്വൽപസൈൻയൈർബലാധികഃ ॥ **12** ॥ 859

ന തദ്വലം യാദവാനാം വിജിതം യദനേകശഃ।
തത്തു സന്നിധിമാഹാത്മ്യം വിഷ്ണോരംശസ്യ ചക്രിണഃ ॥ **13** ॥ 860

മനുഷ്യധർമശീലസ്യ ലീലാ സാ ജഗതീപതേഃ।
അസ്ത്രാൺയനേകരൂപാണി യദരാതിഷു മുഞ്ചതി ॥ **14** ॥ 861

മനസൈവ ജഗത്സൃഷ്ടിം സംഹാരം ച കരോതി യഃ।
തസ്യാരിപക്ഷക്ഷപണേ കിയാനുദ്യമവിസ്തരഃ ॥ **15** ॥ 862

തഥാപി യോ മനുഷ്യാണാം ധർമസ്തമനുവർതതേ।
കുർവൻബലവതാ സന്ധിം ഹീനൈർയുദ്ധം കരോത്യസൗ ॥ **16** ॥ 863

സാമ ചോപപ്രദാനം ച തഥാ ഭേദം ച ദർശയൻ।
കരോതി ദണ്ഡപാതം ച ക്വചിദേവ പലായനം ॥ **17** ॥ 864

മനുഷ്യദേഹിനാം ചേഷ്ടാമിത്യേവമനുവർതതേ ।
ലീലാ ജഗത്പതേസ്തസ്യച്ഛന്ദതഃ പരിവർതതേ ॥ **18** ॥ 865

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേംശേ ദ്വാവിംശോംധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഗാർഗ്യ ഗോഷ്ഠ്യാം ദ്വിജം ശ്യാലഷ്ഷംഢ ഇത്യുക്തവാന്ദ്വിജ।
യദൂനാം സന്നിധൗ സർവേ ജഹസുർയാദവാസ്തദാ ॥ **1** ॥ 866

തതഃ കോപപരീതാത്മാ ദക്ഷിണാപഥമേത്യ സഃ।
സുതമിച്ഛംസ്തപസ്തേപേ യദുചക്രഭയാവഹം ॥ **2** ॥ 867

ആരാധയൻമഹാദേവം ലോഹചൂർണമഭക്ഷയത്।
ദദൗ വരം ച തുഷ്ടോഽസ്മൈ വർഷേ തു ദ്വാദശേ ഹരഃ ॥ **3** ॥ 868

സന്തോഷയാമാസ ച തം യവനേശോ ഹ്യനാത്മജഃ।
തദ്യോഷിത്സംഗമാച്ചാസ്യ പുത്രോഽഭൂദലിസന്നിഭഃ ॥ **4** ॥ 869

തം കാലയവനം നാമ രാജ്യേ സ്വേ യവനേശ്വരഃ।
അഭിഷിച്യ വനം യാതോ വജ്രാഗ്രകഠിനോരസം ॥ **5** ॥ 870

സ തു വീർയമദോൻമത്തഃ പൃഥിവ്യാം ബലിനോ നൃപാൻ।
അപൃച്ഛന്നാരദസ്തസ്മൈ കഥയാമാസ യാദവാൻ ॥ **6** ॥ 871

ംലേച്ഛകോടിസഹസ്രാണാം സഹസ്രൈസ്ത്രിഭിസംവൃതഃ।
ഗജാശ്വരഥസമ്പന്നൈശ്ചകാര പരമോദ്യമം ॥ **7** ॥ 872

പ്രയയൗ സോഽവ്യവച്ഛിന്നം ക്ഷിന്നയാനോ ദിനേ ദിനേ।
യാദവാൻപ്രതി സാമർഷോ മൈത്രേയ മഥുരാം പുരീം ॥ **8** ॥ 873

കൃഷ്ണോഽപി ചിന്തയാമാസ ക്ഷപിതം യാദവം ബലം।
യവനേന രണേ ഗമ്യം മാഗധസ്യ ഭവിഷ്യതി ॥ **9** ॥ 874

മാഗധസ്യ ബലം ക്ഷീണം സ കാലയവനോ ബലീ।
ഹന്തൈതദേവമായാതം യദൂനാം വ്യസനം ദ്വിധാ ॥ **10** ॥ 875

തസ്മാദ്ദുർഗം കരിഷ്യാമി യദൂനാമരിദുർജയം।
സ്ത്രിയോഽപി യത്ര യുദ്ധേയുഃ കിം പുനർവൃഷ്ണിപുംഗവാഃ ॥ **11** ॥ 876

മയി മത്തേ പ്രമത്തേ വാ സുപ്തേ പ്രവസിതേഽപി വാ।
യാദവാഭിഭവം ദുഷ്ടാ മാ കുർവന്ത്വരയോഽധികാഃ ॥ **12** ॥ 877

ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ഗോവിന്ദോ യോജനാനാം മഹോദധിം।
യയാചേ ദ്വാദശ പുരീം ദ്വാരകാം തത്ര നിർമമേ ॥ **13** ॥ 878

മഹോദ്യാനാം മഹാവപ്രാം തടാകശതശോഭിതാം।
പ്രാസാദഗൃഹസംബാധാമിന്ദ്രസ്യേവാമരാവതീം ॥ **14** ॥ 879

മഥുരാവാസിനം ലോകം തത്രാനീയ ജനാർദനഃ।
ആസന്നേ കാലയവനേ മഥുരാം ച സ്വയം യയൗ ॥ **15** ॥ 880

ബഹിരാവാസിതേ സൈന്യേ മഥുരായാ നിരായുധഃ।
നിർജഗാമ ച ഗോവിന്ദോ ദദർശ യവനശ്ച തം ॥ **16** ॥ 881

സ ജ്ഞാത്വാ വാസുദേവം തം ബാഹുപ്രഹരണം നൃപഃ।
അനുയാതോ മഹായോഗിചേതോഭിഃ പ്രാപ്യതേ ന യഃ ॥ **17** ॥ 882

തേനാനുയാതഃ കൃഷ്ണോഽപി പ്രവിവേശ മഹാഗുഹാം।
യത്ര ശേതേ മഹാവീർയോ മുചുകുന്ദോ നരേശ്വരഃ ॥ **18** ॥ 883

സോഽപി പ്രവിഷ്ടോ യവനോ ദൃഷ്ട്വാ ശയ്യാഗതം നൃപം।
പാദേന താഡയാമാസ മത്വാ കൃഷ്ണം സുദുർമതിഃ ॥ **19** ॥ 884

ഉത്ഥായ മുചുകുന്ദോഽപി ദദർശ യവനം നൃപഃ ॥ **20** ॥ 885

ദൃഷ്ടമാത്രശ്ച തേനാസൗ ജജ്വാല യവനോഽഗ്നിനാ ।
തത്ക്രോധജേന മൈത്രേയ ഭസ്മീഭൂതശ്ച തത്ക്ഷണാത് ॥ **21** ॥ 886

സ ഹി ദേവാസുരേ യുദ്ധേ ഗതോ ഹത്വാ മഹാസുരാൻ ।
നിദ്രാർത്തസ്സുമഹാകാലം നിദ്രാം വവ്രേ വരം സുരാൻ ॥ **22** ॥ 887

പ്രോക്തശ്ച ദേവൈസ്സംസുപ്തം യസ്ത്വാമുത്ഥാപയിഷ്യതി ।
ദേഹജേനാഗ്നിനാ സദ്യസ്സ തു ഭസ്മീഭവിഷ്യതി ॥ **23** ॥ 888

ഏവം ദഗ്ധ്വാ സ തം പാപം ദൃഷ്ട്വാ ച മധുസൂദനം ।
കസ്ത്വമിത്യാഹ സോഽപ്യാഹ ജാതോഽഹം ശശിനഃ കുലേ ।
വസുദേവസ്യ തനയോ യദോർവംശസമുദ്ഭവഃ ॥ **24** ॥ 889

മുചുകുന്ദോഽപി തത്രാസൗ വൃദ്ധഗാർഗ്യവചോഽസ്മരത് ॥ **25** ॥ 890

സംസ്മൃത്യ പ്രണിപത്യൈനം സർവം സർവേശ്വരം ഹരിം ।
പ്രാഹ ജ്ഞാതോ ഭവാൻവിഷ്ണോരംശസ്ത്വം പരമേശ്വര ॥ **26** ॥ 891

പുരാ ഗാർഗ്യേണ കഥിതമഷ്ടാവിംശതിമേ യുഗേ ।
ദ്വാപരാന്തേ ഹരേർജൻമ യദുവംശേ ഭവിഷ്യതി ॥ **27** ॥ 892

സ ത്വം പ്രാപ്തോ ന സന്ദേഹോ മർത്യാനാമുപകാരകൃത് ।
തഥാപി സുമഹത്തേജോ നാലം സോഢുമഹം തവ ॥ **28** ॥ 893

തഥാ ഹി സജലാംഭോദനാദധീരതരം തവ ।
വാക്യം നമതി ചൈവോർവീ യുഷ്മത്പാദപ്രപീഡിതാ ॥ **29** ॥ 894

ദേവാസുരമഹായുദ്ധേ ദൈത്യസൈന്യമഹാഭടാഃ ।
ന സേഹുർമമ തേജസ്തേ ത്വത്തേജോ ന സഹാമ്യഹം ॥ **30** ॥ 895

സംസാരപതിതസ്യൈകോ ജന്തോസ്ത്വം ശരണം പരം।
പ്രസീദ ത്വം പ്രപന്നാർതിഹര നാശയ മേഽശുഭം ॥ **31** ॥ 896

ത്വം പയോനിധയശ്ശൈലസരിതസ്ത്വം വനാനി ച।
മേദിനീ ഗഗനം വായുരാപോഽഗ്നിസ്ത്വം തഥാ മനഃ ॥ **32** ॥ 897

ബുദ്ധിരവ്യാകൃതപ്രാണാഃ പ്രാണേശസ്ത്വം തഥാ പുമാൻ।
പുംസഃ പരതരം യച്ച വ്യാപ്യജൻമവികാരവത് ॥ **33** ॥ 898

ശബ്ദാദിഹീനമജരമമേയം ക്ഷയവർജിതം।
അവൃദ്ധിനാശം തദ്ബ്രഹ്മ ത്വമാദ്യന്തവിവർജിതം ॥ **34** ॥ 899

ത്വത്തോഽമരാസ്സപിതരോ യക്ഷഗന്ധർവകിന്നരാഃ।
സിദ്ധാശ്ചാപ്സരസസ്ത്വത്തോ മനുഷ്യാഃ പശവഃ ഖഗാഃ ॥ **35** ॥ 900

സരീസൃപാ മൃഗാസ്സർവേ ത്വത്തസ്സർവേ മഹീരുഹാഃ।
യച്ച ഭൂതം ഭവിഷ്യം ച കിഞ്ചിദത്ര ചരാചരം ॥ **36** ॥ 901

മൂർതാമൂർതം തഥാ ചാപി സ്ഥൂലം സൂക്ഷ്മതരം തഥാ।
തത്സർവം ത്വം ജഗത്കർതാ നാസ്തി കിഞ്ചിത്ത്വയാ വിനാ ॥ **37** ॥ 902

മയാ സംസാരചക്രേഽസ്മിൻഭ്രമതാ ഭഗവൻ സദാ।
താപത്രയാഭിഭൂതേന ന പ്രാപ്താ നിർവൃതിഃ ക്വചിത് ॥ **38** ॥ 903

ദുഃഖാൻയേവ സുഖാനീതി മൃഗതൃഷ്ണാ ജലാശയാ।
മയാ നാഥ ഗൃഹീതാനി താനി താപായ മേഽഭവൻ ॥ **39** ॥ 904

രാജ്യമുർവീ ബലം കോശോ മിത്രപക്ഷസ്തഥാത്മജാഃ।
ഭാർയാ ഭൃത്യജനോ യേ ച ശബ്ദാദ്യാ വിഷയാഃ പ്രഭോ ॥ **40** ॥ 905

സുഖബുദ്ധ്യാ മയാ സർവം ഗൃഹീതമിദമവ്യയം।
പരിണാമേ തദേവേശ താപാത്മകമഭൂൻമമ ॥ **41** ॥ 906

ദേവലോകഗതിം പ്രാപ്തോ നാഥ ദേവഗണോഽപി ഹി।
മത്തസ്സാഹായ്യകാമോഽഭൂച്ഛാശ്വതീ കുത്ര നിർവൃതിഃ ॥ **42** ॥ 907

ത്വാമനാരാധ്യ ജഗതാം സർവേഷാം പ്രഭവാസ്പദം।
ശാശ്വതീ പ്രാപ്യതേ കേന പരമേശ്വര നിർവൃതിഃ ॥ **43** ॥ 908

ത്വൻമായാമൂഢമനസോ ജൻമമൃത്യുജരാദികാൻ।
അവാപ്യ താപാൻപശ്യന്തി പ്രേതരാജമനന്തരം ॥ **44** ॥ 909

തതോ നിജക്രിയാസൂതി നരകേഷ്വതിദാരുണം।
പ്രാപ്നുവന്തി നരാ ദുഃഖമസ്വരൂപവിദസ്തവ ॥ **45** ॥ 910

അഹമത്യന്തവിഷയീ മോഹിതസ്തവ മായയാ।
മമത്വഗർവഗർത്താന്തർഭ്രമാമി പരമേശ്വര ॥ **46** ॥ 911

സോഽഹം ത്വാം ശരണമപാരമപ്രമേയം
സമ്പ്രാപ്തഃ പരമപദം യതോ ന കിഞ്ചിത്।
സംസാരഭ്രമപരിതാപതപ്തചേതാ
നിർവാണേ പരിണതധാമ്നി സാഭിലാഷഃ ॥ **47** ॥ 912

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്ഥം സ്തുതസ്തദാ തേന മുചുകുന്ദേന ധീമതാ ।
പ്രാഹേശഃ സർവഭൂതാനാമനാദിനിധനോ ഹരിഃ ॥ **1** ॥ 913

ശ്രീഭഗവാനുവാച

യഥാഭിവാംഛിതാന്ദിവ്യാൻഗച്ഛ ലോകാന്നരാധിപ ।
അവ്യാഹതപരൈശ്വർയോ മത്പ്രസാദോപബൃംഹിതഃ ॥ **2** ॥ 914

ഭുക്ത്വാ ദിവ്യാൻമഹാഭോഗാൻഭവിഷ്യസി മഹാകുലേ ।
ജാതിസ്മരോ മത്പ്രസാദാത്തതോ മോക്ഷമവാപ്സ്യസി ॥ **3** ॥ 915

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തഃ പ്രണിപത്യേശം ജഗതാമച്യുതം നൃപഃ ।
ഗുഹാമുഖാദ്വിനിഷ്ക്രാന്തസ്സ ദദർശാൽപകാന്നരാൻ ॥ **4** ॥ 916

തതഃ കലിയുഗം മത്വാ പ്രാപ്തം തപ്തും നൃപസ്തപഃ ।
നരനാരായണസ്ഥാനം പ്രയയൗ ഗന്ധമാദനം ॥ **5** ॥ 917

കൃഷ്ണോഽപി ഘാതയിത്വാരിമുപായേന ഹി തദ്വലം ।
ജഗ്രാഹ മഥുരാമേത്യ ഹസ്ത്യശ്വസ്യന്ദനോജ്ജ്വലം ॥ **6** ॥ 918

ആനീയ ചോഗ്രസേനായ ദ്വാരവത്യാം ൻയവേദയത് ।
പരാഭിഭവനിശ്ശങ്കം ബഭൂവ ച യദോഃ കുലം ॥ **7** ॥ 919

ബലദേവോഽപി മൈത്രേയ പ്രശാന്താഖിലവിഗ്രഹഃ।
ജ്ഞാതിദർശനസോത്കംഠഃ പ്രയയൗ നന്ദഗോകുലം ॥ **8** ॥ 920

തതോ ഗോപാംശ്ച ഗോപീശ്ച യഥാ പൂർവമമിത്രജിത്।
തഥൈവാഭ്യവദത്പ്രേമ്ണാ ബഹുമാനപുരസ്സരം ॥ **9** ॥ 921

സ കൈശ്ചിത്സമ്പരിഷ്വക്തഃ
കാംശ്ചിച്ച പരിഷസ്വജേ।
ഹാസ്യം ചക്രേ സമം കൈശ്ചി -
ദ്ഗോപൈർഗോപീജനൈസ്തഥാ ॥ **10** ॥ 922

പ്രിയാൺയനേകാൻയവദൻ ഗോപാസ്തത്ര ഹലായുധം।
ഗോപ്യശ്ച പ്രേമകുപിതാഃ പ്രോചുസ്സൈർഷ്യമഥാപരാഃ ॥ **11** ॥ 923

ഗോപ്യഃ പപ്രച്ഛുരപരാ നാഗരീജനവൽലഭഃ।
കച്ചിദാസ്തേ സുഖം കൃഷ്ണശ്ചലപ്രേമലവാത്മകഃ ॥ **12** ॥ 924

അസ്മച്ചേഷ്ടാമപഹസന്ന കച്ചിത്പുരയോഷിതാം।
സൗഭാഗ്യമാനമധികം കരോതി ക്ഷണസൗഹൃദഃ ॥ **13** ॥ 925

കച്ചിത്സ്മരതി നഃ കൃഷ്ണോ ഗീതാനുഗമനം കലം।
അപ്യസൗ മാതരം ദ്രഷ്ടും സകൃദപ്യാഗമിഷ്യതി ॥ **14** ॥ 926

അഥവാ കിം തദാലാപൈഃ ക്രിയന്താമപരാഃ കഥാഃ।
യസ്യാസ്മാഭിർവിനാ തേന വിനാസ്മാകം ഭവിഷ്യതി ॥ **15** ॥ 927

പിതാ മാതാ തഥാ ഭ്രാതാ ഭർതാ ബന്ധുജനശ്ച കിം।
സന്ത്യക്തസ്തത്കൃതേഽസ്മാഭിരകൃതജ്ഞധ്വജോ ഹി സഃ ॥ **16** ॥ 928

തഥാപി കച്ചിദാലാപമിഹാഗമനസംശ്രയം।
കരോതി കൃഷ്ണോ വക്തവ്യം ഭവതാ രാമ നാന്യതം ॥ **17** ॥ 929

ദാമോദരോഽസൗ ഗോവിന്ദഃ പുരസ്ത്രീസക്തമാനസഃ।
അപേതപ്രീതിരസ്മാസു ദുർദർശഃ പ്രതിഭാതി നഃ ॥ **18** ॥ 930

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ആമന്ത്രിതശ്ച കൃഷ്ണേതി പുനർദാമോദരേതി ച।
ജഹസുസ്സസ്വരം ഗോപ്യോ ഹരിണാ ഹൃതചേതസഃ ॥ **19** ॥ 931

സന്ദേശൈസ്സാമമധുരൈഃ പ്രേമഗർഭൈരഗർവിതൈഃ।
രാമേണാശ്വാസിതാ ഗോപ്യഃ കൃഷ്ണസ്യാതിമനോഹരൈഃ ॥ **20** ॥ 932

ഗോപൈശ്ച പൂർവവദ്രാമഃ പരിഹാസമനോഹരാഃ।
കഥാശ്ചകാര രേമേ ച സഹ തൈർവ്രജഭൂമിഷു ॥ **21** ॥ 933

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ പഞ്ചവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

വനേ വിചരതസ്തസ്യ സഹ ഗോപൈർമഹാത്മനഃ।
മാനുഷച്ഛദ്മരൂപസ്യ ശേഷസ്യ ധരണീധൃതഃ ॥ **1** ॥ 934

നിഷ്പാദിതോരുകാർയസ്യ കാർയേണോർവീപ്രചാരിണഃ।
ഉപഭോഗാർഥമത്യർഥം വരുണഃ പ്രാഹ വാരുണീം ॥ **2** ॥ 935

അഭീഷ്ടാ സർവദാ യസ്യ മദിരേ ത്വം മഹൗജസഃ।
അനന്തസ്യോപഭോഗായ തസ്യ ഗച്ഛ മുദേ ശുഭേ ॥ **3** ॥ 936

ഇത്യുക്താ വാരുണീ തേന സന്നിധാനമഥാകരോത്।
വൃന്ദാവനസമുത്പന്നകദംബതരുകോടരേ ॥ **4** ॥ 937

വിചരൻ ബലദേവോഽപി മദിരാഗന്ധമുത്തമം।
ആഘ്രായ മദിരാതർഷമവാപാഥ വരാനനഃ ॥ **5** ॥ 938

തതഃ കദംബാത്സഹസാ മദ്യധാരാം സ ലാംഗലീ।
പതന്തീം വീക്ഷ്യ മൈത്രേയ പ്രയയൗ പരമാം മുദം ॥ **6** ॥ 939

പപൗ ച ഗോപഗോപീഭിസ്സമുപേതോ മുദാൻവിതഃ।
പ്രഗീയമാനോ ലലിതം ഗീതവാദ്യവിശാരദൈഃ ॥ **7** ॥ 940

സ മത്തോഽത്യന്തഘർമാംഭഃ കണികാമൗക്തികോജ്ജ്വലഃ।
ആഗച്ഛ യമുനേ സ്നാതുമിച്ഛാമീത്യാഹ വിഹ്വലഃ ॥ **8** ॥ 941

തസ്യ വാചം നദീ സാ തു മത്തോക്കതാമവമത്യ വൈ।
നാജഗാമ തതഃ ക്രുദ്ധോ ഹലം ജഗ്രാഹ ലാംഗലീ ॥ **9** ॥ 942

ഗൃഹീത്വാ താം ഹലാന്തേന ചകർഷ മദവിഹ്വലഃ।
പാപേ നായാസി നായാസി ഗമ്യതാമിച്ഛയാൻയതഃ ॥ **10** ॥ 943

സാകൃഷ്ടാ സഹസാ തേന മാർഗം സന്ത്യജ്യ നിമ്നഗാ।
യത്രാസ്തേ ബലഭദ്രോഽസൗ പ്ലാവയാമാസ തദ്വനം ॥ **11** ॥ 944

ശരീരിണീ തദാഭ്യേത്യ ത്രാസവിഹ്വലലോചനാ।
പ്രസീദേത്യബ്രവീദ്രാമം മുഞ്ച മാം മുസലായുധ ॥ **12** ॥ 945

തതസ്തസ്യാഃ സുവചനമാകർണ്യ സ ഹലായുധഃ।
സോഽബ്രവീദവജാനാസി മമ ശൗർയബലേ നദി।
സോഽഹം ത്വാം ഹലപാതേന നയിഷ്യാമി സഹസ്രധാ ॥ **13** ॥ 946

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തയാതിസന്ത്രാസാത്തയാ നദ്യാ പ്രസാദിതഃ।
ഭൂഭാഗേ പ്ലാവിതേ തസ്മിൻമുമോച യമുനാം ബലഃ ॥ **14** ॥ 947

തതസ്സ്നാതസ്യ വൈ കാന്തിരജായത മഹാത്മനഃ ॥ **15** ॥ 948

അവതംസോത്പലം ചാരു ഗൃഹീത്വൈകം ച കുണ്ഡലം।
വരുണപ്രഹിതാം ചാസ്മൈ മാലാമമ്ലാനപങ്കജാം।
സമുദ്രാഭേ തഥാ വസ്ത്രേ നീലേ ലക്ഷ്മീരയച്ഛത ॥ **16** ॥ 949

കൃതാവതംസസ്സ തദാ ചാരുകുണ്ഡലഭൂഷിതഃ।
നീലാംബരധരസ്സ്രഗ്വീ ശുശുഭേ കാന്തിസംയുതഃ ॥ **17** ॥ 950

ഇത്ഥം വിഭൂഷിതോ രേമേ തത്ര രാമസ്തഥാ വ്രജേ।
മാസദ്വയേന യാതശ്ച സ പുനർദ്വാരകാം പുരീം ॥ **18** ॥ 951

രേവതീം നാമ തനയാം രൈവതസ്യ മഹീപതേഃ।
ഉപയേമേ ബലസ്തസ്യാം ജജ്ഞാതേ നിശഠോൽമുകൗ ॥ **19** ॥ 952

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ പഞ്ചവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംऽശേ ഷഡ്വിംശോऽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഭീഷ്മകഃ കുണ്ഡിനേ രാജാ വിദർഭവിഷയേ ऽഭവത് ।
രുക്മീ തസ്യാഭവത്പുത്രോ രുക്മിണീ ച വരാനനാ ॥ **1** ॥ 953

രുക്മിണീം ചകമേ കൃഷ്ണസ്സാ ച തം ചാരുഹാസിനീ ।
ന ദദൗ യാചതേ ചൈനാം രുക്മീ ദ്വേഷേണ ചക്രിണേ ॥ **2** ॥ 954

ദദൗ ച ശിശുപാലായ ജരാസന്ധപ്രചോദിതഃ ।
ഭീഷ്മകോ രുക്മിണാ സാർധം രുക്മിണീമുരുവിക്രമഃ ॥ **3** ॥ 955

വിവാഹാർഥം തതഃ സർവേ ജരാസന്ധമുഖാ നൃപാഃ ।
ഭീഷ്മകസ്യ പുരം ജഗ്മുശ്ശിശുപാലപ്രിയൈഷിണഃ ॥ **4** ॥ 956

കൃഷ്ണോ ऽപി ബലഭദ്രാദ്യൈർയദുഭിഃ പരിവാരിതഃ ।
പ്രയയൗ കുണ്ഡിനം ദ്രഷ്ടും വിവാഹം ചൈദ്യഭൂഭൃതഃ ॥ **5** ॥ 957

ശ്വോഭാവിനി വിവാഹേ തു താം കൻയാം ഹൃതവാൻഹരിഃ ।
വിപക്ഷഭാരമാസജ്യ രാമാദിഷ്വഥ ബന്ധുഷു ॥ **6** ॥ 958

തതശ്ച പൗണ്ഡ്രകശ്ശ്രീമാന്ദന്തവക്ത്രോ വിദൂരഥഃ ।
ശിശുപാലജരാസന്ധശാൽവാദ്യാശ്ച മഹീഭൃതഃ ॥ **7** ॥ 959

കുപിതാസ്തേ ഹരിം ഹന്തും ചക്രുരുദ്യോഗമുത്തമം ।
നിർജിതാശ്ച സമാഗമ്യ രാമാദ്യൈർയദുപുംഗവൈഃ ॥ **8** ॥ 960

കുണ്ഡിനം ന പ്രവേക്ഷ്യാമി ഹ്യഹത്വാ യുധി കേശവം।
കൃത്വാ പ്രതിജ്ഞാം രുക്മീ ച ഹന്തും കൃഷ്ണമനുദ്രുതഃ ॥ **9** ॥ 961

ഹത്വാ ബലം സനാഗാശ്വം പത്തിസ്യന്ദനസങ്കലം।
നിർജിതഃ പാതിതശ്ചോർവ്യാം ലീലയൈവ സ ചക്രിണാ ॥ **10** ॥ 962

നിർജിത്യ രുക്മിണം സമ്യഗുപയേമേ ച രുക്മിണീം।
രാക്ഷസേന വിവാഹേന സമ്പ്രാപ്താം മധുസൂദനഃ ॥ **11** ॥ 963

തസ്യാം ജജ്ഞേ ച പ്രദ്യുമ്നോ മദനാംശസ്സുവീർയവാൻ।
ജഹാര ശംബരോ യം വൈ യോ ജഘാന ച ശംബരം ॥ **12** ॥ 964

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ഷഡ്വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ സപ്തവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

ശംബരേണ ഹൃതോ വീരഃ പ്രദ്യുമ്നഃ സ കഥം മുനേ।
ശംബരഃ സ മഹാവീർയഃ പ്രദ്യുമ്നേന കഥം ഹതഃ ॥ **1** ॥ 965

യസ്തേനാപഹൃതഃ പൂർവം സ കഥം വിജഘാന തം।
ഏതദ്വിസ്തരതഃ ശ്രോതുമിച്ഛാമി സകലം ഗുരോ ॥ **2** ॥ 966

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഷഷ്ഠേഽഹനി ജാതമാത്രം തു പ്രദ്യുമ്നം സൂതികാഗൃഹാത്।
മമൈഷ ഹന്തേതി മുനേ ഹൃതവാൻകാലശംബരഃ ॥ **3** ॥ 967

ഹൃത്വാ ചിക്ഷേപ ചൈവൈനം
ഗ്രാഹോഗ്രേ ലവണാർണവേ।
കൽലോലജനിതാവർത്തേ
സുഘോരേ മകരാലയേ ॥ **4** ॥ 968

പാതിതം തത്ര ചൈവൈകോ മത്സ്യോ ജഗ്രാഹ ബാലകം।
ന മമാര ച തസ്യാപി ജഠരാഗ്നിപ്രദീപിതഃ ॥ **5** ॥ 969

മത്സ്യബന്ധൈശ്ച മത്സ്യോഽസൗ
മത്സ്യൈരന്യൈസ്സഹ ദ്വിജ।
ഘാതിതോഽസുരവർയായ
ശംബരായ നിവേദിതഃ ॥ **6** ॥ 970

തസ്യ മായാവതീ നാമപത്നീ സർവഗൃഹേശ്വരീ।
കാരയാമാസ സൂദാനാമാധിപത്യമനിന്ദിതാ ॥ **7** ॥ 971

ദാരിതേ മത്സ്യജഠരേ സാ ദദർശാതിശോഭനം।
കുമാരം മൻമഥതരോർദഗ്ധസ്യ പ്രഥമാങ്കുരം ॥ **8** ॥ 972

കോഽയം കഥമയം മത്സ്യജഠരേ പ്രവിവേശിതഃ।
ഇത്യേവം കൗതുകാവിഷ്ടാം തൻവീം പ്രാഹാഥ നാരദഃ ॥ **9** ॥ 973

അയം സമസ്തജഗതഃ സ്ഥിതിസംഹാരകാരിണഃ।
ശംബരേണ ഹൃതോ വിഷ്ണോസ്തനയഃ സൂതികാഗൃഹാത് ॥ **10** ॥ 974

ക്ഷിപ്തസ്സമുദ്രേ മത്സ്യേന നിഗീർണസ്തേ ഗൃഹം ഗതഃ।
നരരത്നമിദം സുഭ്രു വിസ്രബ്ധാ പരിപാലയ ॥ **11** ॥ 975

ശ്രീപരാശര ഉവാച

നാരദേനൈവമുക്താ സാ പാലയാമാസ തം ശിശും।
ബാൽയാദേവാതിരാഗേണ രൂപാതിശയമോഹിതാ ॥ **12** ॥ 976

സ യദാ യൗവനാഭോഗഭൂഷിതോഽഭൂൻമഹാമതേ।
സാഭിലാഷാ തദാ സാപി ബഭൂവ ഗജഗാമിനീ ॥ **13** ॥ 977

മായാവതീ ദദൗ തസ്മൈ മായാസ്സർവാ മഹാമുനേ।
പ്രദ്യുമ്നായാനുരാഗാന്ധാ തന്ന്യസ്തഹൃദയേക്ഷണാ ॥ **14** ॥ 978

പ്രസജ്ജന്തീം തു താം പ്രാഹ
സ കാർഷ്ണിഃ കമലേക്ഷണാം।
മാതൃത്വമപഹായാദ്യ
കിമേവം വർതസേഽന്യഥാ ॥ **15** ॥ 979

സാ തസ്മൈ കഥയാമാസ ന പുത്രസ്ത്വം മമേതി വൈ।
തനയം ത്വാമയം വിഷ്ണോർഹൃതവാൻകാലശംബരഃ ॥ **16** ॥ 980

ക്ഷിപ്തഃ സമുദ്രേ മത്സ്യസ്യ സമ്പ്രാപ്തോ ജഠരാൻമയാ।
സാ ഹി രോദിതി തേ മാതാ കാന്താദ്യാപ്യതിവത്സലാ ॥ **17** ॥ 981

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തശ്ശംബരം യുദ്ധേ പ്രദ്യുമ്നഃ സ സമാഹ്വയത്।
ക്രോധാകുലീകൃതമനാ യുയുധേ ച മഹാബലഃ ॥ **18** ॥ 982

ഹത്വാ സൈന്യമശേഷം തു തസ്യ ദൈത്യസ്യ യാദവഃ।
സപ്ത മായാ വ്യതിക്രമ്യ മായാം പ്രയുയുജ്യേഷ്ടമീം ॥ **19** ॥ 983

തയാ ജഘാന തം ദൈത്യം മായയാ കാലശംബരം।
ഉത്പത്യ ച തയാ സാർധമാജഗാമ പിതുഃ പുരം ॥ **20** ॥ 984

അന്തഃപുരേ നിപതിതം മായാവത്യാ സമൻവിതം।
തം ദൃഷ്ട്വാ കൃഷ്ണസങ്കൽപാ ബഭൂവുഃ കൃഷ്ണയോഷിതഃ ॥ **21** ॥ 985

രുക്മിണീ സാഭവത്പ്രേമ്ണാ സാസ്രദൃഷ്ടിരനിന്ദിതാ।
ധന്യായാഃ ഖൽവയം പുത്രോ വർതതേ നവയൗവനേ ॥ **22** ॥ 986

അസ്മിൻവയസി പുത്രോ മേ പ്രദ്യുമ്നോ യദി ജീവതി।
സഭാഗ്യാ ജനനീ വത്സ സാ ത്വയാ കാ വിഭൂഷിതാ ॥ **23** ॥ 987

അഥവാ യാദൃശഃ സ്നേഹോ മമ യാദൃഗ്വപുസ്തവ।
ഹരേരപത്യം സുവ്യക്തം ഭവാൻവത്സ ഭവിഷ്യതി ॥ **24** ॥ 988

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏതസ്മിന്നന്തരേ പ്രാപ്തസ്സഹ കൃഷ്ണേന നാരദഃ।
അന്തഃപുരചരാം ദേവീം രുക്മിണീം പ്രാഹ ഹർഷയൻ ॥ **25** ॥ 989

ഏഷ തേ തനയഃ സുഭ്രു ഹത്വാ ശംബരമാഗതഃ।
ഹൃതോ യേനാഭവദ്ബാലോ ഭവത്യാസ്സൂതികാഗൃഹാത് ॥ **26** ॥ 990

ഇയം മായാവതീ ഭാർയാ തനയസ്യാസ്യ തേ സതീ।
ശംബരസ്യ ന ഭാർയേയം ശ്രൂയതാമത്ര കാരണം ॥ **27** ॥ 991

മൻമഥേ തു ഗതേ നാശം തദുദ്ഭവപരായണാ।
ശംബരം മോഹയാമാസ മായാരൂപേണ രൂപിണീ ॥ **28** ॥ 992

വിഹാരാദ്യുപഭോഗേഷു രൂപം മായാമയം ശുഭം।
ദർശയാമാസ ദൈത്യസ്യ തസ്യേയം മദിരേക്ഷണാ ॥ **29** ॥ 993

കാമോഽവതീർണഃ പുത്രസ്തേ തസ്യേയം ദയിതാ രതിഃ।
വിശങ്കാ നാത്ര കർതവ്യാ സ്നുഷേയം തവ ശോഭനേ ॥ **30** ॥ 994

തതോ ഹർഷസമാവിഷ്ടൗ രുക്മിണീകേശവൗ തദാ।
നഗരീ ച സമസ്താ സാ സാധുസാധ്വിത്യഭാഷത ॥ **31** ॥ 995

ചിരം നഷ്ടേന പുത്രേണ സംഗതാം പ്രേക്ഷ്യ രുക്മിണീം।
അവാപ വിസ്മയം സർവോ ദ്വാരവത്യാം തദാ ജനഃ ॥ **32** ॥ 996

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ സപ്തവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ചാരുദേഷ്ണം സുദേഷ്ണം ച ചാരുദേഹം ച വീർയവാൻ।
സുഷേണം ചാരുഗുപ്തം ച ഭദ്രചാരും തഥാ പരം ॥ **1** ॥ 997

ചാരുവിന്ദം സുചാരും ച ചാരും ച ബലിനാം വരം।
രുക്മിൺയജനയത്പുത്രാൻകൻയാം ചാരുമതീം തഥാ ॥ **2** ॥ 998

അൻയാശ്ച ഭാർയാഃ കൃഷ്ണസ്യ ബഭൂവുഃ സപ്ത ശോഭനാഃ।
കാലിന്ദീ മിത്രവിന്ദാ ച സത്യാ നാഗ്നജിതീ തഥാ ॥ **3** ॥ 999

ദേവീ ജാംബവതീ ചാപി രോഹിണീ കാമരൂപിണീ।
മദ്രരാജസുതാ ചാൻയാ സുശീലാ ശീലമണ്ഡനാ ॥ **4** ॥ 1000

സാത്രാജിതീ സത്യഭാമാ ലക്ഷ്മണാ ചാരുഹാസിനീ।
ഷോഡശാസൻ സഹസ്രാണി സ്ത്രീണാമൻയാനി ചക്രിണഃ ॥ **5** ॥ 1001

പ്രദ്യുമ്നോഽപി മഹാവീർയോ രുക്മിണസ്തനയാം ശുഭാം।
സ്വയംവരേ താം ജഗ്രാഹ സാ ച തം തനയം ഹരേഃ ॥ **6** ॥ 1002

തസ്യാമസ്യാഭവത്പുത്രോ മഹാബലപരാക്രമഃ।
അനിരുദ്ധോ രണേഽരുദ്ധവീർയോദധിരരിന്ദമഃ ॥ **7** ॥ 1003

തസ്യാപി രുക്മിണഃ പൗത്രീം വരയാമാസ കേശവഃ।
ദൗഹിത്രായ ദദൗ രുക്മീ താം സ്പർദ്ധന്നപി ചക്രിണാ ॥ **8** ॥ 1004

തസ്യാ വിവാഹേ രാമാദ്യാ യാദവാ ഹരിണാ സഹ।
രുക്മിണോ നഗരം ജഗ്മുർനാമ്നാ ഭോജകടം ദ്വിജ ॥ **9** ॥ 1005

വിവാഹേ തത്ര നിർവൃത്തേ പ്രാദ്യുമ്നേസ്തു മഹാത്മനഃ।
കലിംഗരാജപ്രമുഖാ രുക്മിണം വാക്യമബ്രുവൻ ॥ **10** ॥ 1006

അനക്ഷജ്ഞോ ഹലീ ദ്യൂതേ തഥാസ്യ വ്യസനം മഹത്।
ന ജയാമോ ബലം കസ്മാദ്ദ്യൂതേനൈനം മഹാബലം ॥ **11** ॥ 1007

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തഥേതി താനാഹ നൃപാൻരുക്മീ ബലമദാൻവിതഃ।
സഭായാം സഹ രാമേണ ചക്രേ ദ്യൂതം ച വൈ തദാ ॥ **12** ॥ 1008

സഹസ്രമേകം നിഷ്കാണാം രുക്മിണാ വിജിതോ ബലഃ।
ദ്വിതീയേംപി പണേ ചാൻയത്സഹസ്രം രുക്മിണാ ജിതഃ ॥ **13** ॥ 1009

തതോ ദശസഹസ്രാണി നിഷ്കാണാം പണമാദദേ।
ബലഭദ്രോംജയത്താനി രുക്മീ ദ്യൂതവിദാം വരഃ ॥ **14** ॥ 1010

തതോ ജഹാസ സ്വനവത്കലിംഗാധിപതിർദ്വിജ।
ദന്താൻവിദർശയൻമൂഢോ രുക്മീ ചാഹ മദോദ്ധതഃ ॥ **15** ॥ 1011

അവിദ്യോംയം മയാ ദ്യൂതേ ബലഭദ്രഃ പരാജിതഃ।
മുധൈവാക്ഷാവലേപാന്ധോ യോംവമേന്യേക്ഷകോവിദാൻ ॥ **16** ॥ 1012

ദൃഷ്ട്വാ കലിംഗരാജന്തം പ്രകാശദശനാനനം।
രുക്മിണം ചാപി ദുർവാക്യം കോപം ചക്രേ ഹലായുധഃ ॥ **17** ॥ 1013

തതഃ കോപപരീതാത്മാ നിഷ്ക്കകോടിം സമാദദേ।
ഗ്ലഹം ജഗ്രാഹ രുക്മീ ച തദർത്ഥേക്ഷാനപാതയത് ॥ **18** ॥ 1014

അജയദ്ബലദേവസ്തം പ്രാഹോച്ചൈർവിജിതം മയാ।
മയേതി രുക്മീ പ്രാഹോച്ചൈരലീകോക്തേരലം ബല ॥ **19** ॥ 1015

ത്വയോക്തോംയം ഗ്രഹസ്സത്യം ന മയൈഷോംനുമോദിതഃ।
ഏവം ത്വയാ ചേദ്വിജിതം വിജിതം ന മയാ കഥം ॥ **20** ॥ 1016

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അഥാന്തരിക്ഷേ വാഗുച്ചൈഃ പ്രാഹ ഗംഭീരനാദിനീ।
ബലദേവസ്യ തം കോപം വർദ്ധയന്തീ മഹാത്മനഃ ॥ **21** ॥ 1017

ജിതം ബലേന ധർമേണ രുക്മിണാ ഭാഷിതം മൃഷാ।
അനുക്ത്വാപി വചഃ കിഞ്ചിത്കൃതം ഭവതി കർമണാ ॥ **22** ॥ 1018

തതോ ബലഃ സമുത്ഥായ കോപസംരക്തലോചനഃ।
ജഘാനാഷ്ടാപദേനൈവ രുക്മിണം സ മഹാബലഃ ॥ **23** ॥ 1019

കലിംഗരാജം ചാദായ വിസ്ഫുരന്തം ബലാദ്ബലഃ।
ബഭഞ്ജ ദന്താൻകുപിതോ യൈഃ പ്രകാശം ജഹാസ സഃ ॥ **24** ॥ 1020

ആകൃഷ്യ ച മഹാസ്തംഭം ജാതരൂപമയം ബലഃ।
ജഘാന താൻയേ തത്പക്ഷേ ഭൂഭൃതഃ കുപിതോ ഭൃശം ॥ **25** ॥ 1021

തതോ ഹാഹാകൃതം സർവം പലായനപരം ദ്വിജ।
തദ്രാജമണ്ഡലം ഭീതം ബഭൂവ കുപിതേ ബലേ ॥ **26** ॥ 1022

ബലേന നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ രുക്മിണം മധുസൂദനഃ।
നോവാച കിഞ്ചിൻമൈത്രേയ രുക്മിണീബലയോർഭയാത് ॥ **27** ॥ 1023

തതോംനിരുദ്ധമാദായ കൃതദാരം ദ്വിജോത്തമ।
ദ്വാരകാമാജഗാമാഥ യദുചക്രം ച കേശവഃ ॥ **28** ॥ 1024

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേംശേ അഷ്ടാവിംശോംധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ഏകോനത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ദ്വാരവത്യാം സ്ഥിതേ കൃഷ്ണേ ശക്രസ്ത്രിഭുവനേശ്വരഃ।
ആജഗാമാഥ മൈത്രേയ മത്തൈരാവതപൃഷ്ഠഗഃ ॥ **1** ॥ 1025

പ്രവിശ്യ ദ്വാരകാം സോഽഥ സമേത്യ ഹരിണാ തതഃ।
കഥയാമാസ ദൈത്യസ്യ നരകസ്യ വിചേഷ്ടിതം ॥ **2** ॥ 1026

ത്വയാ നാഥേന ദേവാനാം മനുഷ്യത്വേഽപി തിഷ്ഠതാ।
പ്രശമം സർവദുഃഖാനി നീതാനി മധുസൂദന ॥ **3** ॥ 1027

തപസ്വിവ്യസനാർഥായ സോഽരിഷ്ടോ ധേനുകസ്തഥാ।
പ്രവൃത്തോ യസ്തഥാ കേശീ തേ സർവേ നിഹതാസ്ത്വയാ ॥ **4** ॥ 1028

കംസഃ കുവലയാപീഡഃ പൂതനാ ബാലഘാതിനീ।
നാശം നീതാസ്ത്വയാ സർവേ യേഽന്യേ ജഗദുപദ്രവാഃ ॥ **5** ॥ 1029

യുഷ്മദ്ഭോർദണ്ഡസംഭൂതിപരിത്രാതേ ജഗത്ത്രയേ।
യജ്വയജ്ഞാംശസമ്പ്രാപ്ത്യാ തൃപ്തിം യാന്തി ദിവൗകസഃ ॥ **6** ॥ 1030

സോഽഹം സാമ്പ്രതമായാതോ യന്നിമിത്തം ജനാർദന।
തച്ഛ്രുത്വാ തത്പ്രതീകാരപ്രയത്നം കർതുമർഹസി ॥ **7** ॥ 1031

ഭൗമോഽയം നരകോ നാമ പ്രാഗ്ജ്യോതിഷപുരേശ്വരഃ।
കരോതി സർവഭൂതാനാമുപഘാതമരിന്ദമ ॥ **8** ॥ 1032

ദേവസിദ്ധാസുരാദീനാം നൃപാണാം ച ജനാർദന।
ഹൃത്വാ തു സോഽസുരഃ കൻയാ രുരുധേ നിജമന്ദിരേ ॥ **9** ॥ 1033

ഛത്രം യത്സലിലസ്രാവി തജ്ജഹാര പ്രചേതസഃ।
മന്ദരസ്യ തഥാ ശൃംഗം ഹൃതവാൻമണിപർവതം ॥ **10** ॥ 1034

അമൃതസ്രാവിണീ ദിവ്യേ മൻമാതുഃ കൃഷ്ണ കുണ്ഡലേ।
ജഹാര സോഽസുരോഽദിത്യാ വാംഛത്യൈരാവതം ഗജം ॥ **11** ॥ 1035

ദുർനീതമേതദ്ഗോവിന്ദ മയാ തസ്യ നിവേദിതം।
യദത്ര പ്രതി കർതവ്യം തത്സ്വയം പരിമൃശ്യതാം ॥ **12** ॥ 1036

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇതി ശ്രുത്വാ സ്മിതം കൃത്വാ ഭഗവാന്ദേവകീസുതഃ।
ഗൃഹീത്വാ വാസവം ഹസ്തേ സമുത്തസ്ഥൗ വരാസനാത് ॥ **13** ॥ 1037

സഞ്ചിത്യാഗതമാരുഹ്യ ഗരുഡം ഗഗനേചരം।
സത്യഭാമാം സമാരോപ്യ യയൗ പ്രാഗ്ജ്യോതിഷം പുരം ॥ **14** ॥ 1038

ആരുഹ്യൈരാവതം നാഗം ശക്രോഽപി ത്രിദിവം യയൗ।
തതോ ജഗാമ കൃഷ്ണശ്ച പശ്യതാം ദ്വാരകൗകസാം ॥ **15** ॥ 1039

പ്രാഗ്ജ്യോതിഷപുരസ്യാപി
സമന്താച്ഛതയോജനം।
ആചിതാ മൗരവൈഃ പാശൈഃ
ക്ഷുരാന്തൈർഭൂർദ്വിജോത്തമ ॥ **16** ॥ 1040

താംശ്ചിച്ഛേദ ഹരിഃ പാശാൻക്ഷിപ്ത്വാ ചക്രം സുദർശനം।
തതോ മുരസ്സമുത്തസ്ഥൗ തം ജഘാന ച കേശവഃ ॥ **17** ॥ 1041

മുരസ്യ തനയാൻസപ്ത സഹസ്രാംസ്താംസ്തതോ ഹരിഃ।
ചക്രധാരാഗ്നിനിർദഗ്ധാംശ്ചകാര ശലഭാനിവ ॥ **18** ॥ 1042

ഹത്വാ മുരം ഹയഗ്രീവം തഥാ പഞ്ചജനം ദ്വിജ।
പ്രാഗ്ജ്യോതിഷപുരം ധീമാംസ്ത്വരാവാൻസമുപാദ്രവത് ॥ **19** ॥ 1043

നരകേണാസ്യ തത്രാഭൂ -
ന്മഹാസൈന്യേന സംയുഗം।
കൃഷ്ണസ്യ യത്ര ഗോവിന്ദോ
ജഘ്നേ ദൈത്യാൻസഹസ്രശഃ ॥ **20** ॥ 1044

ശസ്ത്രാസ്ത്രവർഷം മുഞ്ചന്തം തം ഭൗമം നരകം ബലീ।
ക്ഷിപ്ത്വാ ചക്രം ദ്വിധാ ചക്രേ ചക്രീ ദൈതേയചക്രഹാ ॥ **21** ॥ 1045

ഹതേ തു നരകേ ഭൂമിർഗൃഹീത്വാദിതികുണ്ഡലേ।
ഉപതസ്ഥേ ജഗന്നാഥം വാക്യം ചേദമഥാബ്രവീത് ॥ **22** ॥ 1046

പൃഥ്വ്യുവാച

യദാഹമുദ്ധൃതാ നാഥ ത്വയാ സൂകരമൂർതിനാ।
ത്വത്സ്പർശസംഭവഃ പുത്രസ്തദായം മയ്യജായത ॥ **23** ॥ 1047

സോഽയം ത്വയൈവ ദത്തോ മേ ത്വയൈവ വിനിപാതിതഃ।
ഗൃഹാണ കുണ്ഡലേ ചേമേ പാലയാസ്യ ച സന്തതിം ॥ **24** ॥ 1048

ഭാരാവതരണാർഥായ മമൈവ ഭഗവാനിമം।
അംശേന ലോകമായാതഃ പ്രസാദസുമുഖഃ പ്രഭോ ॥ **25** ॥ 1049

ത്വം കർതാ ച വികർതാ ച സംഹർതാ പ്രഭവോഽപ്യയഃ।
ജഗതാം ത്വം ജഗദ്രൂപഃ സ്തൂയതേഽച്യുത കിം തവ ॥ **26** ॥ 1050

വ്യാപ്തിർവ്യാപ്യം ക്രിയാ കർതാ
കാർയം ച ഭഗവാൻയഥാ।
സർവഭൂതാത്മഭൂതസ്യ
സ്തൂയതേ തവ കിം തഥാ ॥ **27** ॥ 1051

പരമാത്മാ ച ഭൂതാത്മാ ത്വമാത്മാ ചാവ്യയോ ഭവാൻ।
യഥാ തഥാ സ്തുതിർനാഥ കിമർഥം തേ പ്രവർതതേ ॥ **28** ॥ 1052

പ്രസീദ സർവഭൂതാത്മന്നരകേണ തു യത്കൃതം।
തത്ക്ഷമ്യതാമദോഷായ ത്വത്സുതസ്ത്വന്നിപാതിതഃ ॥ **29** ॥ 1053

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തഥേതി ചോക്ത്വാ ധരണീം ഭഗവാൻഭൂതഭാവനഃ।
രത്നാനി നരകാവാസാജ്ജഗ്രാഹ മുനിസത്തമ ॥ **30** ॥ 1054

കൻയാപുരേ സ കൻയാനാം ഷോഡശാതുലവിക്രമഃ।
ശതാധികാനി ദദൃശേ സഹസ്രാണി മഹാമുനേ ॥ **31** ॥ 1055

ചതുർദംഷ്ട്രാൻഗജാംശ്ചാഗ്ര്യാൻ
ഷട്സഹസ്രാംശ്ച ദൃഷ്ടവാൻ।
കാംബോജാനാം തഥാശ്വാനാം
നിയുതാൻയേകവിംശതിം ॥ **32** ॥ 1056

താഃ കൻയാസ്താംസ്തഥാ നാഗാം -
സ്താനശ്വാൻ ദ്വാരകാം പുരീം।
പ്രാപയാമാസ ഗോവിന്ദ -
സ്സദ്യോ നരകകിങ്കരൈഃ ॥ **33** ॥ 1057

ദദൃശേ വാരുണം ഛത്രം തഥൈവ മണിപർവതം।
ആരോപയാമാസ ഹരിർഗരുഡേ പതഗേശ്വരേ ॥ **34** ॥ 1058

ആരുഹ്യ ച സ്വയം കൃഷ്ണസ്സത്യഭാമാസഹായവാൻ।
അദിത്യാഃ കുണ്ഡലേ ദാതും ജഗാമ ത്രിദശാലയം ॥ **35** ॥ 1059

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേംശേ ഏകോനത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഗരുഡോ വാരുണം ഛത്രം തഥൈവ മണിപർവതം।
സഭാർയം ച ഹൃഷീകേശം ലീലയൈവ വഹൻയയൗ ॥ **1** ॥ 1060

തതശ്ശംഖമുപാധ്മാസീത്സ്വർഗദ്വാരഗതോ ഹരിഃ।
ഉപതസ്ഥുസ്തഥാ ദേവാസ്സാർഘ്യഹസ്താ ജനാർദനം ॥ **2** ॥ 1061

സ ദേവൈരർചിതഃ കൃഷ്ണോ ദേവമാതുർനിവേശനം।
സിതാഭ്രശിഖരാകാരം പ്രവിശ്യ ദദൃശേഽദിതിം ॥ **3** ॥ 1062

സ താം പ്രണമ്യ ശക്രേണ സഹ തേ കുണ്ഡലോത്തമേ।
ദദൗ നരകനാശം ച ശശംസാസ്യൈ ജനാർദനഃ ॥ **4** ॥ 1063

തതഃ പ്രീതാ ജഗൻമാതാ ധാതാരം ജഗതാം ഹരിം।
തുഷ്ടാവാദിതിരവ്യഗ്രാ കൃത്വാ തത്പ്രവണം മനഃ ॥ **5** ॥ 1064

അദിതിരുവാച

നമസ്തേ പുണ്ഡരീകാക്ഷ ഭക്തനാമഭയംകര।
സനാതനാത്മൻ സർവാത്മൻ ഭൂതാത്മൻ ഭൂതഭാവന ॥ **6** ॥ 1065

പ്രണേതർമനസോ ബുദ്ധേരിന്ദ്രിയാണാം ഗുണാത്മക।
ത്രിഗുണാതീത നിർദ്വന്ദ്വ ശുദ്ധസത്ത്വ ഹൃദി സ്ഥിത ॥ **7** ॥ 1066

സിതദീർഘാദിനിശ്ശേഷകൽപനാപരിവർജിത।
ജൻമാദിഭിരസംസ്പൃഷ്ട സ്വപ്നാദിപരിവർജിത ॥ **8** ॥ 1067

സന്ധ്യാ രാത്രിരഹോ ഭൂമിർഗഗനം വായുരംബു ച।
ഹുതാശനോ മനോ ബുദ്ധിർഭൂതാദിസ്ത്വം തഥാച്യുത ॥ **9** ॥ 1068

സർഗസ്ഥിതിവിനാശാനാം കർതാ കർതൃപതിർഭവാൻ।
ബ്രഹ്മവിഷ്ണുശിവാഖ്യാഭിരാത്മമൂർതിഭിരീശ്വര ॥ **10** ॥ 1069

ദേവാ ദൈത്യാസ്തഥാ യക്ഷാ രാക്ഷസാസ്സിദ്ധപന്നഗാഃ।
കൂഷ്മാണ്ഡാശ്ച പിശാചാശ്ച ഗന്ധർവാ മനുജാസ്തഥാ ॥ **11** ॥ 1070

പശവശ്ച മൃഗാശ്ചൈവ പതംഗാശ്ച സരീസൃപാഃ।
വൃക്ഷഗുൽമലതാ ബഹ്വ്യഃ സമസ്താസ്തൃണജാതയഃ ॥ **12** ॥ 1071

സ്ഥൂലാ മധ്യാസ്തഥാ സൂക്ഷ്മാ -
സ്സൂക്ഷ്മാത്സൂക്ഷ്മതരാശ്ച യേ।
ദേഹഭേദാ ഭവാൻ സർവേ
യേ കേചിത്പുർഗലാശ്രയാഃ ॥ **13** ॥ 1072

മായാ തവേയമജ്ഞാതപരമാർഥാതിമോഹിനീ।
അനാത്മൻയാത്മവിജ്ഞാനം യയാ മൂഢോ നിരുദ്ധ്യതേ ॥ **14** ॥ 1073

അസ്വേ സ്വമിതി ഭാവോഽത്ര യത്പുംസാമുപജായതേ।
അഹം മമേതി ഭാവോ യത്പ്രായേണൈവാഭിജായതേ।
സംസാരമാതുർമായായാസ്തവൈതന്നാഥ ചേഷ്ടിതം ॥ **15** ॥ 1074

യൈഃ സ്വധർമപരൈർനാഥ നരൈരാരാധിതോ ഭവാൻ।
തേ തരന്ത്യഖിലാമേതാം മായാമാത്മവിമുക്തയേ ॥ **16** ॥ 1075

ബ്രഹ്മാദ്യാസ്സകലാ ദേവാ മനുഷ്യാഃ പശവസ്തഥാ।
വിഷ്ണുമായാമഹാവർതമോഹാന്ധതമസാവൃതാഃ ॥ **17** ॥ 1076

ആരാധ്യ ത്വാമഭീപ്സന്തേ കാമാനാത്മഭവക്ഷയം।
യദേതേ പുരുഷാ മായാ സൈവേയം ഭഗവംസ്തവ ॥ **18** ॥ 1077

മയാ ത്വം പുത്രകാമിൻയാ വൈരിപക്ഷജയായ ച।
ആരാധിതോ ന മോക്ഷായ മായാവിലസിതം ഹി തത് ॥ **19** ॥ 1078

കൗപീനാച്ഛാദനപ്രായാ വാംഛാ കൽപദ്രുമാദപി।
ജായതേ യദപുൺയാനാം സോഽപരാധഃ സ്വദോഷജഃ ॥ **20** ॥ 1079

തത്പ്രസീദാഖിലജഗൻമായാമോഹകരാവ്യയ।
അജ്ഞാനം ജ്ഞാനസദ്ഭാവഭൂതം ഭൂതേശ നാശയ ॥ **21** ॥ 1080

നമസ്തേ ചക്രഹസ്തായ ശാർംഗഹസ്തായ തേ നമഃ।
ഗദാഹസ്തായ തേ വിഷ്ണോ ശംഖഹസ്തായ തേ നമഃ ॥ **22** ॥ 1081

ഏതത്പശ്യാമി തേ രൂപം സ്ഥൂലചിഹ്നോപലക്ഷിതം।
ന ജാനാമി പരം യത്തേ പ്രസീദ പരമേശ്വര ॥ **23** ॥ 1082

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അദിത്യൈവം സ്തുതോ വിഷ്ണുഃ പ്രഹസ്യാഹ സുരാരണിം।
മാതാ ദേവി ത്വമസ്മാകം പ്രസീദ വരദാ ഭവ ॥ **24** ॥ 1083

അദിതിരുവാച

ഏവമസ്തു തഥേച്ഛാ തേ ത്വമശേഷൈസ്സുരാസുരൈഃ।
അജേയഃ പുരുഷവ്യാഘ്ര മർത്യലോകേ ഭവിഷ്യസി ॥ **25** ॥ 1084

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തതഃ കൃഷ്ണസ്യ പത്നീ ച ശക്രപൽയാ സഹാദിതിം।
സത്യഭാമാ പ്രണമ്യാഹ പ്രസീദേതി പുനഃ പുനഃ ॥ **26** ॥ 1085

അദിതിരുവാച

മത്പ്രസാദാന്ന തേ സുഭ്രു ജരാ വൈരൂപ്യമേവ വാ।
ഭവിഷ്യത്യനവദ്യാംഗി സുസ്ഥിരം നവയൗവനം ॥ **27** ॥ 1086

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അദിത്യാ തു കൃതാനുജ്ഞോ ദേവരാജോ ജനാർദനം।
യഥാവത്പൂജയാമാസ ബഹുമാനപുരസ്സരം ॥ **28** ॥ 1087

ശചീ ച സത്യഭാമായൈ പാരിജാതസ്യ പുഷ്പകം।
ന ദദൗ മാനുഷീം മത്വാ സ്വയം പുഷ്പൈരലങ്കൃതാ ॥ **29** ॥ 1088

തതോ ദദർശ കൃഷ്ണോഽപി സത്യഭാമാസഹായവാൻ।
ദേവോദ്യാനാനി ഹൃദ്യാനി നന്ദനാദീനി സത്തമ ॥ **30** ॥ 1089

ദദർശ ച സുഗന്ധാഢ്യം മഞ്ജരീപുഞ്ജധാരിണം।
നിത്യാഹ്ലാദകരം താമ്രബാലപല്ലവശോഭിതം ॥ **31** ॥ 1090

മഥ്യമാനേഽമൃതേ ജാതം ജാതരൂപോപമത്വചം।
പാരിജാതം ജഗന്നാഥഃ കേശവഃ കേശിസൂദനഃ ॥ **32** ॥ 1091

തുതോഷ പരമപ്രീത്യാ തരുരാജമനുത്തമം।
തം ദൃഷ്ട്വാ പ്രാഹ ഗോവിന്ദം സത്യഭാമാ ദ്വിജോത്തമ।
കസ്മാന്ന ദ്വാരകാമേഷ നീയതേ കൃഷ്ണ പാദപഃ ॥ **33** ॥ 1092

യദി ചേത്ത്വദ്വചഃ സത്യം ത്വമത്യർഥം പ്രിയേതി മേ।
മദ്ഗേഹനിഷ്കുടാർഥായ തദയം നീയതാം തരുഃ ॥ **34** ॥ 1093

ന മേ ജാംബവതീ താദൃഗഭീഷ്ടാ ന ച രുക്മിണീ।
സത്യേ യഥാ ത്വമിത്യുക്തം ത്വയാ കൃഷ്ണാസകൃത്പ്രിയം ॥ **35** ॥ 1094

സത്യം തദ്യദി ഗോവിന്ദ നോപചാരകൃതം മമ।
തദസ്തു പാരിജാതോഽയം മമ ഗേഹവിഭൂഷണം ॥ **36** ॥ 1095

ബിഭ്രതീ പാരിജാതസ്യ കേശപക്ഷേണ മഞ്ജരീം।
സപത്നീനാമഹം മധ്യേ ശോഭേയമിതി കാമയേ ॥ **37** ॥ 1096

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തസ്സ പ്രഹസ്യൈനാം പാരിജാതം ഗരുത്മതി।
ആരോപയാമാസ ഹരിസ്തമൂചുർവനരക്ഷിണഃ ॥ **38** ॥ 1097

ഭോ ശചീ ദേവരാജസ്യ മഹിഷീ തത്പരിഗ്രഹം।
പാരിജാതം ന ഗോവിന്ദ ഹർതുമർഹസി പാദപം ॥ **39** ॥ 1098

ഉത്പന്നോ ദേവരാജായ ദത്തസ്സോഽപി ദദൗ പുനഃ।
മഹിഷ്യൈ സുമഹാഭാഗ ദേവ്യൈ ശച്യൈ കുതൂഹലാത് ॥ **40** ॥ 1099

ശചീവിഭൂഷണാർഥായ ദേവൈരമൃതമന്ഥനേ।
ഉത്പാദിതോഽയം ന ക്ഷേമീ ഗൃഹീത്വൈനം ഗമിഷ്യസി ॥ **41** ॥ 1100

ദേവരാജോ മുഖപ്രേക്ഷീ
യസ്യാസ്തസ്യാഃ പരിഗ്രഹം।
മൗഢ്യാത്പ്രാർഥയസേ ക്ഷേമീ
ഗൃഹീത്വൈനം ഹി കോ വ്രജേത് ॥ **42** ॥ 1101

അവശ്യമസ്യ ദേവേന്ദ്രോ നിഷ്കൃതിം കൃഷ്ണ യാസ്യതി।
വജ്രോദ്യതകരം ശക്രമനുയാസ്യന്തി ചാമരാഃ ॥ **43** ॥ 1102

തദലം സകലൈർദേവൈർവിഗ്രഹേണ തവാച്യുത।
വിപാകകടു യത്കർമ തന്ന ശംസന്തി പണ്ഡിതാഃ ॥ **44** ॥ 1103

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തേ തൈരുവാചൈതാൻ സത്യഭാമാതികോപിനീ ।
കാ ശചീ പാരിജാതസ്യ കോ വാ ശക്രസ്സുരാധിപഃ ॥ **45** ॥ 1104

സാമാൻയസ്സർവലോകസ്യ യദ്യേഷോഽമൃതമന്ഥനേ ।
സമുത്പന്നസ്തരുഃ കസ്മാദേകോ ഗൃഹ്ണാതി വാസവഃ ॥ **46** ॥ 1105

യഥാ സുരാ യഥൈവേന്ദുർയഥാ ശ്രീർവനരക്ഷിണഃ ।
സാമാൻയസ്സർവലോകസ്യ പാരിജാതസ്തഥാ ദ്രുമഃ ॥ **47** ॥ 1106

ഭർതൃബാഹുമഹാഗർവാദ്രുണദ്ധ്യേനമഥോ ശചീ ।
തത്കഥ്യതാമലം ക്ഷാന്ത്യാ സത്യാ ഹാരയതി ദ്രുമം ॥ **48** ॥ 1107

കഥ്യതാം ച ദ്രുതം ഗത്വാ പൗലോമ്യാ വചനം മമ ।
സത്യഭാമാ വദത്യേതദിതി ഗർവോദ്ധതാക്ഷരം ॥ **49** ॥ 1108

യദി ത്വം ദയിതാ ഭർതുർയദി വശ്യഃ പതിസ്തവ ।
മദ്ഭർതുർഹരതോ വൃക്ഷം തത്കാരയ നിവാരണം ॥ **50** ॥ 1109

ജാനാമി തേ പതിം ശക്രം ജാനാമി ത്രിദശേശ്വരം ।
പാരിജാതം തഥാപ്യേനം മാനുഷീ ഹാരയാമി തേ ॥ **51** ॥ 1110

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്താ രക്ഷിണോ ഗത്വാ ശച്യാഃ പ്രോചുർയഥോദിതം ।
ശ്രുത്വാ ചോത്സാഹയാമാസ ശചീ ശക്രം സുരാധിപം ॥ **52** ॥ 1111

തതസ്സമസ്തദേവാനാം സൈൻയൈഃ പരിവൃതോ ഹരിം ।
പ്രയയൗ പാരിജാതാർഥമിന്ദ്രോ യോദ്ധും ദ്വിജോത്തമ ॥ **53** ॥ 1112

തതഃ പരിഘനിസ്ത്രിംശഗദാശൂലവരായുധാഃ ।
ബഭൂവുസ്ത്രിദശാസ്സജ്ജാഃ ശക്രേ വജ്രകരേ സ്ഥിതേ ॥ **54** ॥ 1113

തതോ നിരീക്ഷ്യ ഗോവിന്ദോ നാഗരാജോപരിസ്ഥിതം।
ശക്രം ദേവപരീവാരം യുദ്ധായ സമുപസ്ഥിതം ॥ **55** ॥ 1114

ചകാര ശംഖനിർഘോഷം ദിശശ്ശബ്ദേന പൂരയൻ।
മുമോച ശരസംഘാതാൻസഹസ്രായുതശശ്ശിതാൻ ॥ **56** ॥ 1115

തതോ ദിശോ നഭശ്ചൈവ ദൃഷ്ട്വാ ശരശതൈശ്ചിതം।
മുമുചുസ്ത്രിദശാസ്സർവേ ഹ്യസ്ത്രശസ്ത്രാൺയനേകശഃ ॥ **57** ॥ 1116

ഏകൈകമസ്ത്രം ശസ്ത്രം ച
ദേവൈർമുക്തം സഹസ്രശഃ।
ചിച്ഛേദ ലീലയൈവേശോ
ജഗതാം മധുസൂദനഃ ॥ **58** ॥ 1117

പാശം സലിലരാജസ്യ സമാകൃഷ്യോരഗാശനഃ।
ചകാര ഖണ്ഡശശ്ചഞ്ച്വാ ബാലപന്നഗദേഹവത് ॥ **59** ॥ 1118

യമേന പ്രഹിതം ദണ്ഡം ഗദാവിക്ഷേപഖണ്ഡിതം।
പൃഥിവ്യാം പാതയാമാസ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ ॥ **60** ॥ 1119

ശിബികാം ച ധനേശസ്യ ചക്രേണ തിലശോ വിഭുഃ।
ചകാര ശൗരിരർകം ച ദൃഷ്ടിദൃഷ്ടഹതൗജസം ॥ **61** ॥ 1120

നീതോഽഗ്നിശ്ശീതതാം ബാണൈർദ്രാവിതാ വസവോ ദിശഃ।
ചക്രവിച്ഛിന്നശൂലാഗ്രാ രുദ്രാ ഭുവി നിപാതിതാഃ ॥ **62** ॥ 1121

സാധ്യാ വിശ്വേഽഥ മരുതോ
ഗന്ധർവാശ്ചൈവ സായകൈഃ।
ശാർംഗിണാ പ്രേരിതൈരസ്താ
വ്യോമ്നി ശാൽമലിതൂലവത് ॥ **63** ॥ 1122

ഗരുത്മാനപി തുണ്ഡേന പക്ഷാഭ്യാം ച നഖാങ്കരൈഃ।
ഭക്ഷയംസ്താഡയൻ ദേവാൻ ദാരയംശ്ച ചചാര വൈ ॥ **64** ॥ 1123

തതശ്ശരസഹസ്രേണ ദേവേന്ദ്രമധുസൂദനൗ।
പരസ്പരം വവർഷാതേ ധാരാഭിരിവ തോയദൗ ॥ **65** ॥ 1124

ഐരാവതേന ഗരുഡോ യുയുധേ തത്ര സംകുലേ।
ദേവൈസ്സമസ്തൈർയുയുധേ ശക്രേണ ച ജനാർദനഃ ॥ **66** ॥ 1125

ഭിന്നേഷ്വശേഷബാണേഷു ശസ്ത്രേഷ്വസ്ത്രേഷു ച ത്വരൻ।
ജഗ്രാഹ വാസവോ വജ്രം കൃഷ്ണശ്ചക്രം സുദർശനം ॥ **67** ॥ 1126

തതോ ഹാഹാകൃതം സർവം ത്രൈലോക്യം ദ്വിജസത്തമ।
വജ്രചക്രകരൗ ദൃഷ്ട്വാ ദേവരാജജനാർദനൗ ॥ **68** ॥ 1127

ക്ഷിപ്തം വജ്രമഥേന്ദ്രേണ ജഗ്രാഹ ഭഗവാൻഹരിഃ।
ന മുമോച തദാ ചക്രം ശക്രം തിഷ്ഠേതി ചാബ്രവീത് ॥ **69** ॥ 1128

പ്രണഷ്ടവജ്രം ദേവേന്ദ്രം ഗരുഡക്ഷതവാഹനം।
സത്യഭാമാബ്രവീദ്ധീരം പലായനപരായണം ॥ **70** ॥ 1129

ത്രൈലോക്യേശ ന തേ യുക്തം ശചീഭർതുഃ പലായനം।
പാരിജാതസ്രഗാഭോഗാ ത്വാമുപസ്ഥാസ്യതേ ശചീ ॥ **71** ॥ 1130

കീദൃശം ദേവരാജ്യം തേ പാരിജാതസ്രഗുജ്ജ്വലാം।
അപശ്യതോ യഥാപൂർവം പ്രണയാഭ്യാഗതാം ശചീം ॥ **72** ॥ 1131

അലം ശക്ര പ്രയാസേന ന വ്രീഡാം ഗന്തുമർഹസി।
നീയതാം പാരിജാതോഽയം ദേവാസ്സന്തു ഗതവ്യഥാഃ ॥ **73** ॥ 1132

പതിഗർവാവലേപേന ബഹുമാനപുരസ്സരം।
ന ദദർശ ഗൃഹം യാതാമുപചാരേണ മാം ശചീ ॥ **74** ॥ 1133

സ്ത്രീത്വാദഗുരുചിത്താഹം സ്വഭർതൃശ്ലാഘനാപരാ।
തതഃ കൃതവതീ ശക്ര ഭവതാ സഹ വിഗ്രഹം ॥ **75** ॥ 1134

തദലം പാരിജാതേന പരസ്വേന ഹൃതേന മേ।
രൂപേണ ഗർവിതാ സാ തു ഭർത്രാ കാ സ്ത്രീ ന ഗർവിതാ ॥ **76** ॥ 1135

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തോ വൈ നിവവൃതേ
ദേവരാജസ്തയാ ദ്വിജ।
പ്രാഹ ചൈനാമലം ചണ്ഡി
സഖ്യുഃ ഖേദോക്തിവിസ്തരൈഃ ॥ **77** ॥ 1136

ന ചാപി സർഗസംഹാരസ്ഥിതികർതാഖിലസ്യ യഃ।
ജിതസ്യ തേന മേ വ്രീഡാ ജായതേ വിശ്വരൂപിണാ ॥ **78** ॥ 1137

യസ്മാജ്ജഗത്സകലമേതദനാദിമധ്യാ -
ദ്യസ്മിൻയതശ്ച ന ഭവിഷ്യതി സർവഭൂതാത്।
തേനോദ്ഭവപ്രലയപാലനകാരണേന
വ്രീഡാ കഥം ഭവതി ദേവി നിരാകൃതസ്യ ॥ **79** ॥ 1138

സകലഭുവനസൂതിർമൂർതിരൽപാൽപസൂക്ഷ്മാ
വിദിതസകലവേദൈർജ്ഞായതേ യസ്യ നാൻയൈഃ।
തമജമകൃതമീശം ശാശ്വതം സ്വേച്ഛയൈനം
ജഗദുപകൃതിമർത്യം കോ വിജേതും സമർഥഃ ॥ **80** ॥ 1139

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ഏകത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

സംസ്തുതോ ഭഗവാനിത്ഥം ദേവരാജേന കേശവഃ।
പ്രഹസ്യ ഭാവഗംഭീരമുവാചേന്ദ്രം ദ്വിജോത്തമ ॥ **1** ॥ 1140

ശ്രീകൃഷ്ണ ഉവാച

ദേവരാജോ ഭവാനിന്ദ്രോ വയം മർത്യാ ജഗത്പതേ।
ക്ഷന്തവ്യം ഭവതൈവേദമപരാധം കൃതം മമ ॥ **2** ॥ 1141

പാരിജാതതരുശ്ചായം നീയതാമുചിതാസ്പദം।
ഗൃഹീതോഽയം മയാ ശക്ര സത്യാവചനകാരണാത് ॥ **3** ॥ 1142

വജ്രം ചേദം ഗൃഹാണ ത്വം യദത്ര പ്രഹിതം ത്വയാ।
തവൈവൈതത്പ്രഹരണം ശക്ര വൈരിവിദാരണം ॥ **4** ॥ 1143

ഇന്ദ്ര ഉവാച

വിമോഹയസി മാമീശ മർത്യോഽഹമിതി കിം വദൻ।
ജാനീമസ്ത്വാം ഭഗവതോ ന തു സൂക്ഷ്മവിദോ വയം ॥ **5** ॥ 1144

യോഽസി സോഽസി ജഗത്ത്രാണ -
പ്രവൃത്തോ നാഥ സംസ്ഥിതഃ।
ജഗതശ്ശൽയനിഷ്കർഷം
കരോഷ്യസുരസൂദന ॥ **6** ॥ 1145

നീയതാം പാരിജാതോംയം കൃഷ്ണ ദ്വാരവതീം പുരീം।
മർത്യലോകേ ത്വയാ ത്യക്തേ നായം സംസ്ഥാസ്യതേ ഭുവി ॥ **7** ॥ 1146

ദേവദേവ ജഗന്നാഥ കൃഷ്ണ വിഷ്ണോ മഹാഭുജ।
ശംഖചക്രഗദാപാണേ ക്ഷമസ്വൈതദ്വ്യതിക്രമം ॥ **8** ॥ 1147

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തഥേത്യുക്ത്വാ ച ദേവേന്ദ്രമാജഗാമ ഭുവം ഹരിഃ।
പ്രസക്തൈഃ സിദ്ധഗന്ധർവൈഃ സ്തൂയമാനഃ സുരർഷിഭിഃ ॥ **9** ॥ 1148

തതശ്ശംഖമുപാധ്മായ ദ്വാരകോപരി സംസ്ഥിതഃ।
ഹർഷമുത്പാദയാമാസ ദ്വാരകാവാസിനാം ദ്വിജ ॥ **10** ॥ 1149

അവതീർയാഥ ഗരുഡാത്സത്യഭാമാസഹായവാൻ।
നിഷ്കുടേ സ്ഥാപയാമാസ പാരിജാതം മഹാതരും ॥ **11** ॥ 1150

യമഭ്യേത്യ ജനസ്സർവോ ജാതിം സ്മരതി പൗർവികീം।
വാസ്യതേ യസ്യ പുഷ്പോത്ഥഗന്ധേനോർവീ ത്രിയോജനം ॥ **12** ॥ 1151

തതസ്തേ യാദവാസ്സർവേ ദേഹബന്ധാനമാനുഷാൻ।
ദദൃശുഃ പാദപേ തസ്മിൻ കുർവന്തോ മുഖദർശനം ॥ **13** ॥ 1152

കിംകരൈസ്സമുപാനീതം ഹസ്ത്യശ്വാദി തതോ ധനം।
വിഭജ്യ പ്രദദൗ കൃഷ്ണോ ബാന്ധവാനാം മഹാമതിഃ ॥ **14** ॥ 1153

കൻയാശ്ച കൃഷ്ണോ ജഗ്രാഹ നരകസ്യ പരിഗ്രഹാൻ ॥ **15** ॥ 1154

തതഃ കാലേ ശുഭേ പ്രാപ്തേ ഉപയേമേ ജനാർദനഃ।
താഃ കൻയാ നരകേണാസൻസർവതോ യാസ്സമാഹൃതാഃ ॥ **16** ॥ 1155

ഏകസ്മിന്നേവ ഗോവിന്ദഃ കാലേ താസാം മഹാമുനേ।
ജഗ്രാഹ വിധിവത്പാണീൻപൃഥഗ്ഗേഹേഷു ധർമതഃ ॥ **17** ॥ 1156

ഷോഡശസ്ത്രീസഹസ്രാണി ശതമേകം തതോഽധികം।
താവന്തി ചക്രേ രൂപാണി ഭഗവാൻ മധുസൂദനഃ ॥ **18** ॥ 1157

ഏകൈകമേവ താഃ കൻയാ മേനിരേ മധുസൂദനഃ।
മമൈവ പാണിഗ്രഹണം മൈത്രേയ കൃതവാനിതി ॥ **19** ॥ 1158

നിശാസു ച ജഗത്സ്രഷ്ടാ താസാം ഗേഹേഷു കേശവഃ।
ഉവാസ വിപ്ര സർവാസാം വിശ്വരൂപധരോ ഹരിഃ ॥ **20** ॥ 1159

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ഏകത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ദ്വാത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

പ്രദ്യുമ്നാദ്യാ ഹരേഃ പുത്രാ രുക്മിണ്യാം കഥിതാസ്തവ।
ഭാനുഭൗമേരികാദ്യാംശ്ച സത്യഭാമാ വ്യജായത ॥ **1** ॥ 1160

ദീപ്തിമത്താമ്രപക്ഷാദ്യാ രോഹിണ്യാം തനയാ ഹരേഃ।
ബഭൂവുർജാംബവത്യാം ച സാംബാദ്യാ ബലശാലിനഃ ॥ **2** ॥ 1161

തനയാ ഭദ്രവിന്ദാദ്യാ നാഗ്നജിത്യാം മഹാബലാഃ।
സംഗ്രാമജിത്പ്രധാനാസ്തു ശൈവ്യായാം ച ഹരേസ്സുതാഃ ॥ **3** ॥ 1162

വൃകാദ്യാശ്ച സുതാ മാദ്ര്യാം ഗാത്രവത്പ്രമുഖാൻസുതാൻ।
അവാപ ലക്ഷ്മണാ പുത്രാൻകാലിന്ദ്യാശ്ച ശ്രുതാദയഃ ॥ **4** ॥ 1163

അൻയാസാം ചൈവ ഭാർയാണാം സമുത്പന്നാനി ചക്രിണഃ।
അഷ്ടായുതാനി പുത്രാണാം സഹസ്രാണി ശതം തഥാ ॥ **5** ॥ 1164

പ്രദ്യുമ്നഃ പ്രഥമസ്തേഷാം സർവേഷാം രുക്മിണീസുതഃ।
പ്രദ്യുമ്നാദനിരുദ്ധോഽഭൂദ്വജ്രസ്തസ്മാദജായത ॥ **6** ॥ 1165

അനിരുദ്ധോ രണേഽരുദ്ധോ ബലേഃ പൗത്രീം മഹാബലഃ।
ഉഷാം ബാണസ്യ തനയാമുപയേമേ ദ്വിജോത്തമ ॥ **7** ॥ 1166

യത്ര യുദ്ധമഭൂദ്ഘോരം ഹരിശങ്കരയോർമഹത്।
ഛിന്നം സഹസ്രം ബാഹൂനാം യത്ര ബാണസ്യ ചക്രിണാ ॥ **8** ॥ 1167

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

കഥം യുദ്ധമഭൂദ്ബ്രഹ്മന്നുഷാർഥേ ഹരകൃഷ്ണയോഃ।
കഥം ക്ഷയം ച ബാണസ്യ ബാഹൂനാം കൃതവാൻഹരിഃ ॥ **9** ॥ 1168

ഏതത്സർവം മഹാഭാഗ മമാഖ്യാതും ത്വമർഹസി।
മഹത്കൗതൂഹലം ജാതം കഥാം ശ്രോതുമിമാം ഹരേഃ ॥ **10** ॥ 1169

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഉഷാ ബാണസുതാ വിപ്ര പാർവതീം സഹ ശംഭുനാ।
ക്രീഡന്തീമുപലക്ഷ്യാച്ചൈഃ സ്പൃഹാം ചക്രേ തദാശ്രയാം ॥ **11** ॥ 1170

തതസ്സകലചിത്തജ്ഞാ ഗൗരീ താമാഹ ഭാമിനീം।
അലമത്യർഥതാപേന ഭർത്രാ ത്വമപി രംസ്യസേ ॥ **12** ॥ 1171

ഇത്യുക്താ സാ തയാ ചക്രേ കദേതി മതിമാത്മനഃ।
കോ വാ ഭർതാ മമേത്യാഹ പുനസ്താമാഹ പാർവതീ ॥ **13** ॥ 1172

പാർവത്യുവാച

വൈശാഖശുക്ലദ്വാദശ്യാം സ്വപ്നേ യോഽഭിഭവം തവ।
കരിഷ്യതി സ തേ ഭർതാ രാജപുത്രി ഭവിഷ്യതി ॥ **14** ॥ 1173

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തസ്യാം തിഥാവുഷാസ്വപ്നേ യഥാ ദേവ്യാ സമീരിതം।
തഥൈവാഭിഭവം ചക്രേ കശ്ചിദ്രാഗം ച തത്ര സാ ॥ **15** ॥ 1174

തതഃ പ്രബുദ്ധാ പുരുഷമപശ്യന്തീ സമുത്സുകാ।
ക്വ ഗതോഽസീതി നിർലജ്ജാ മൈത്രേയോക്തവതീ സഖീം ॥ **16** ॥ 1175

ബാണസ്യ മന്ത്രീ കുംഭാണ്ഡശ്ചിത്രലേഖാ ച തത്സുതാ।
തസ്യാഃ സഖ്യഭവത്സാ ച പ്രാഹ കോഽയം ത്വയോച്യതേ ॥ **17** ॥ 1176

യദാ ലജ്ജാകുലാ നാസ്യൈ കഥയാമാസ സാ സഖീ।
തദാ വിശ്വാസമാനീയ സർവമേവാഭ്യവാദയത് ॥ **18** ॥ 1177

വിദിതാർഥം തു താമാഹ പുനശ്ചോഷാ യഥോദിതം।
ദേവ്യാ തഥൈവ തത്പ്രാപ്തൗ യോ ഹ്യുപായഃ കുരുഷ്വ തം ॥ **19** ॥ 1178

ചിത്രലേഖോവാച

ദുർവിജ്ഞേയമിദം വക്തും പ്രാപ്തും വാപി ന ശക്യതേ।
തഥാപി കിഞ്ചിത്കർതവ്യമുപകാരം പ്രിയേ തവ ॥ **20** ॥ 1179

സപ്താഷ്ടദിനപർയന്തം താവത്കാലഃ പ്രതീക്ഷ്യതാം।
ഇത്യുക്ത്വാഭ്യന്തരം ഗത്വാ ഉപായം തമഥാകരോത് ॥ **21** ॥ 1180

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തതഃ പടേ സുരാന്ദൈത്യാൻഗന്ധർവാംശ്ച പ്രധാനതഃ।
മനുഷ്യാംശ്ച വിലിഖ്യാസ്യൈ ചിത്രലേഖാ വ്യദർശയത് ॥ **22** ॥ 1181

അപാസ്യ സാ തു ഗന്ധർവാംസ്തഥോരഗസുരാസുരാൻ।
മനുഷ്യേഷു ദദൗ ദൃഷ്ടിം തേഷ്വപ്യന്ധകവൃഷ്ണിഷു ॥ **23** ॥ 1182

കൃഷ്ണരാമൗ വിലോക്യാസീത്സുഭ്രൂർലജ്ജാജഡേവ സാ।
പ്രദ്യുമ്നദർശനേ വ്രീഡാദൃഷ്ടിം നിൻയേഽൻയതോ ദ്വിജ ॥ **24** ॥ 1183

ദൃഷ്ടമാത്രേ തതഃ കാന്തേ പ്രദ്യുമ്നതനയേ ദ്വിജ।
ദൃഷ്ട്വാത്യർഥവിലാസിൻയാ ലജ്ജാ ക്വാപി നിരാകൃതാ ॥ **25** ॥ 1184

സോഽയം സോഽയമിതീത്യുക്തേ തയാ സാ യോഗഗാമിനീ।
ചിത്രലേഖാബ്രവീദേനാമുഷാം ബാണസുതാം തദാ ॥ **26** ॥ 1185

ചിത്രലേഖോവാച

അയം കൃഷ്ണസ്യ പൗത്രസ്തേ ഭർതാ ദേവ്യാ പ്രസാദിതഃ।
അനിരുദ്ധ ഇതി ഖ്യാതഃ പ്രഖ്യാതഃ പ്രിയദർശനഃ ॥ **27** ॥ 1186

പ്രാപ്നോഷി യദി ഭർതാരമിമം പ്രാപ്തം ത്വയാഖിലം।
ദുഷ്പ്രവേശാ പുരീ പൂർവം ദ്വാരകാ കൃഷ്ണപാലിതാ ॥ **28** ॥ 1187

തഥാപി യത്നാദ്ഭർതാരമാനയിഷ്യാമി തേ സഖി।
രഹസ്യമേതദ്വക്തവ്യം ന കസ്യചിദപി ത്വയാ ॥ **29** ॥ 1188

അചിരാദാഗമിഷ്യാമി സഹസ്വ വിരഹം മമ।
യയൗ ദ്വാരവതീം ചോഷാം സമാശ്വാസ്യ തതഃ സഖീം ॥ **30** ॥ 1189

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ദ്വാത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേഽശേ ത്രയസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ബാണോഽപി പ്രണിപത്യാഗ്രേ മൈത്രേയാഹ ത്രിലോചനം।
ദേവ ബാഹുസഹസ്രേണ നിർവിണ്ണോഽസ്മ്യാഹവം വിനാ ॥ **1** ॥ 1190

കച്ചിൻമമൈഷാം ബാഹൂനാം സാഫല്യജനകോ രണഃ।
ഭവിഷ്യതി വിനാ യുദ്ധം ഭാരായ മമ കിം ഭുജൈഃ ॥ **2** ॥ 1191

ശ്രീശംകര ഉവാച

മയൂരധ്വജഭംഗസ്തേ യദാ ബാണ ഭവിഷ്യതി।
പിശിതാശിജനാനന്ദം പ്രാപ്സ്യസേ ത്വം തദാ രണം ॥ **3** ॥ 1192

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തതഃ പ്രണമ്യ വരദം ശംഭുമഭ്യാഗതോ ഗൃഹം।
സഭഗ്നം ധ്വജമാലോക്യ ഹൃഷ്ടോ ഹർഷം പുനർയയൗ ॥ **4** ॥ 1193

ഏതസ്മിന്നേവ കാലേ തു യോഗവിദ്യാബലേന തം।
അനിരുദ്ധമഥാനിൻയേ ചിത്രലേഖാ വരാപ്സരാഃ ॥ **5** ॥ 1194

കൻയാന്തഃപുരമഭ്യേത്യ രമമാണം സഹോഷയാ।
വിജ്ഞായ രക്ഷിണോ ഗത്വാ ശശംസുർദൈത്യഭൂപതേഃ ॥ **6** ॥ 1195

വ്യാദിഷ്ടം കിംകരാണാം തു സൈൻയം തേന മഹാത്മനാ।
ജഘാന പരിഘം ഘോരമാദായ പരവീരഹാ ॥ **7** ॥ 1196

ഹതേഷു തേഷു ബാണോഽപി രഥസ്ഥസ്തദ്വധോദ്യതഃ।
യുധ്യമാനോ യഥാശക്തി യദുവീരേണ നിർജിതഃ ॥ **8** ॥ 1197

മായയാ യുയുധേ തേന സ തദാ മന്ത്രിചോദിതഃ।
തതസ്തം പന്നഗാസ്ത്രേണ ബബന്ധ യദുനന്ദനം ॥ **9** ॥ 1198

ദ്വാരവത്യാം ക്വ യാതോഽസാവനിരുദ്ധേതി ജൽപതാം।
യദൂനാമാചചക്ഷേ തം ബദ്ധം ബാണേന നാരദഃ ॥ **10** ॥ 1199

തം ശോണിതപുരം നീതം ശ്രുത്വാ വിദ്യാവിദഗ്ധയാ।
യോഷിതാ പ്രത്യയം ജഗ്മുർയാദവാ നാമരൈരിതി ॥ **11** ॥ 1200

തതോ ഗരുഡമാരുഹ്യ സ്മൃതമാത്രാഗതം ഹരിഃ।
ബലപ്രദ്യുമ്നസഹിതോ ബാണസ്യ പ്രയയൗ പുരം ॥ **12** ॥ 1201

പുരപ്രവേശേ പ്രമഥൈർയുദ്ധമാസീൻമഹാത്മനഃ।
യയൗ ബാണപുരാഭ്യാശം നീത്വാ താൻസങ്ക്ഷയം ഹരിഃ ॥ **13** ॥ 1202

തതസ്ത്രിപാദസ്ത്രിശിരാ ജ്വരോ മാഹേശ്വരോ മഹാൻ।
ബാണരക്ഷാർഥമഭ്യേത്യ യുയുധേ ശാർംഗധൻവനാ ॥ **14** ॥ 1203

തദ്ഭസ്മസ്പർശസംഭൂതതാപഃ കൃഷ്ണാംഗസംഗമാത്।
അവാപ ബലദേവോഽപി ശ്രമമാമീലിതേക്ഷണഃ ॥ **15** ॥ 1204

തതസ്സ യുദ്ധ്യമാനസ്തു സഹ ദേവേന ശാർംഗിണാ।
വൈഷ്ണവേന ജ്വരേണാശു കൃഷ്ണദേഹാന്നിരാകൃതഃ ॥ **16** ॥ 1205

നാരായണഭുജാഘാതപരിപീഡനവിഹ്വലം।
തം വീക്ഷ്യ ക്ഷമ്യതാമസ്യേത്യാഹ ദേവഃ പിതാമഹഃ ॥ **17** ॥ 1206

തതശ്ച ക്ഷാന്തമേവേതി പ്രോച്യ തം വൈഷ്ണവം ജ്വരം।
ആത്മന്യേവ ലയം നിന്യേ ഭഗവാൻമധുസൂദനഃ ॥ **18** ॥ 1207

ജ്വര ഉവാച

മമ ത്വയാ സമം യുദ്ധം യേ സ്മരിഷ്യന്തി മാനവാഃ।
വിജ്വരാസ്തേ ഭവിഷ്യന്തീത്യുക്ത്വാ ചൈനം യയൗ ജ്വരഃ ॥ **19** ॥ 1208

തതോഽഗ്നീൻഭഗവാൻപഞ്ച ജിത്വാ നീത്വാ തഥാ ക്ഷയം।
ദാനവാനാം ബലം കൃഷ്ണശ്ചൂർണയാമാസ ലീലയാ ॥ **20** ॥ 1209

തതസ്സമസ്തസൈന്യേന ദൈതേയാനാം ബലേസ്സുതഃ।
യുയുധേ ശങ്കരശ്ചൈവ കാർത്തികേയശ്ച ശൗരിണാ ॥ **21** ॥ 1210

ഹരിശങ്കരയോർയുദ്ധമതീവാസീത്സുദാരുണം।
ചുക്ഷുഭുസ്സകലാ ലോകാഃ ശസ്ത്രാസ്ത്രാംശുപ്രതാപിതാഃ ॥ **22** ॥ 1211

പ്രലയോഽയമശേഷസ്യ ജഗതോ നൂനമാഗതഃ।
മേനിരേ ത്രിദശാസ്തത്ര വർതമാനേ മഹാരണേ ॥ **23** ॥ 1212

ജൃംഭകാസ്ത്രേണ ഗോവിന്ദോ ജൃംഭയാമാസ ശംകരം।
തതഃ പ്രണേശുർദൈതേയാഃ പ്രമഥാശ്ച സമന്തതഃ ॥ **24** ॥ 1213

ജൃംഭാഭിഭൂതസ്തു ഹരോ രഥോപസ്ഥ ഉപാവിശത്।
ന ശശാക തതോ യോദ്ധും കൃഷ്ണേനാക്ലിഷ്ടകർമണാ ॥ **25** ॥ 1214

ഗരുഡക്ഷതവാഹശ്ച പ്രദ്യുമ്നാസ്ത്രേണ പീഡിതഃ।
കൃഷ്ണഹുങ്കാരനിർധൂതശക്തിശ്ചാപയയൗ ഗുഹഃ ॥ **26** ॥ 1215

ജൃംഭിതേ ശങ്കരേ നഷ്ടേ ദൈത്യസൈന്യേ ഗുഹേ ജിതേ।
നീതേ പ്രമഥസൈന്യേ ച സങ്ക്ഷയം ശാർംഗധൻവനാ ॥ **27** ॥ 1216

നന്ദിനാ സംഗൃഹീതാശ്വ -
മധിരുഢോ മഹാരഥം।

ബാണസ്തത്രായയൗ യോദ്ധും
കൃഷ്ണകാർഷ്ണിബലൈസ്സഹ ॥ **28** ॥ 1217

ബലഭദ്രോ മഹാവീർയോ ബാണസൈന്യമനേകധാ ।
വിവ്യാധ ബാണൈഃ പ്രഭ്രശ്യ ധർമതശ്ച പലായത ॥ **29** ॥ 1218

ആകൃഷ്യ ലാംഗലാഗ്രേണ മുസലേനാശു താഡിതം ।
ബലം ബലേന ദദൃശേ ബാണോ ബാണൈശ്ച ചക്രിണാ ॥ **30** ॥ 1219

തതഃ കൃഷ്ണേന ബാണസ്യ യുദ്ധമാസീത്സുദാരുണം ।
സമസ്യതോരിഷൂന്ദീപ്താൻകായന്ത്രാണവിഭേദിനഃ ॥ **31** ॥ 1220

കൃഷ്ണശ്ചിച്ഛേദ ബാണൈസ്താ -
ൻബാണേന പ്രഹിതാംഛരിതാൻ ।
വിവ്യാധ കേശവം ബാണോ
ബാണം വിവ്യാധ ചക്രധൃക് ॥ **32** ॥ 1221

മുമുചാതേ തഥാസ്ത്രാണി ബാണകൃഷ്ണൗ ജിഗീഷയാ ।
പരസ്പരം ക്ഷതികരൗ ലാഘവാദനിശം ദ്വിജ ॥ **33** ॥ 1222

ഭിദ്യമാനേഷ്വശേഷേഷു ശരേഷ്വസ്ത്രേ ച സീദതി ।
പ്രാചുർയേണ തതോ ബാണം ഹന്തും ചക്രേ ഹരിർമനഃ ॥ **34** ॥ 1223

തതോഽർകശതസംഘാതതേജസാ സദൃശദ്യുതി ।
ജഗ്രാഹ ദൈത്യചക്രാരിർഹരിശ്ചക്രം സുദർശനം ॥ **35** ॥ 1224

മുഞ്ചതോ ബാണനാശായ തതശ്ചക്രം മധുദ്വിഷഃ ।
നഗ്നാ ദൈതേയവിദ്യാഭൂത്കോടരീ പുരതോ ഹരേഃ ॥ **36** ॥ 1225

താമഗ്രതോ ഹരിർദൃഷ്ട്വാ മീലിതാക്ഷസ്സുദർശനം ।
മുമോച ബാണമുദ്ദിശ്യച്ഛേത്തും ബാഹുവനം രിപോഃ ॥ **37** ॥ 1226

ക്രമേണ തത്തു ബാഹൂനാം ബാണസ്യാച്യുതചോദിതം।
ഛേദം ചക്രേഽസുരാപാസ്തശസ്ത്രൗഘക്ഷപണാദൃതം ॥ **38** ॥ 1227

ഛിന്നേ ബാഹുവനേ തത്തു കരസ്ഥം മധുസൂദനഃ।
മുമുക്ഷുർബാണനാശായ വിജ്ഞാതസ്ത്രിപുരദ്വിഷാ ॥ **39** ॥ 1228

സമുപേത്യാഹ ഗോവിന്ദം സാമപൂർവമുമാപതിഃ।
വിലോക്യ ബാണം ദോർദണ്ഡച്ഛേദാസൃക്സ്രാവവർഷിണം ॥ **40** ॥ 1229

ശ്രീശംകര ഉവാച

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ ജഗന്നാഥ ജാനേ ത്വാം പുരുഷോത്തമം।
പരേശം പരമാത്മാനമനാദിനിധനം ഹരിം ॥ **41** ॥ 1230

ദേവതിർയങ്മനുഷ്യേഷു ശരീരഗ്രഹണാത്മികാ।
ലീലേയം സർവഭൂതസ്യ തവ ചേഷ്ടോപലക്ഷണാ ॥ **42** ॥ 1231

തത്പ്രസീദാഭയം ദത്തം ബാണസ്യാസ്യ മയാ പ്രഭോ।
തത്ത്വയാ നാന്യഥാ കാർയം യൻമയാ വ്യാഹൃതം വചഃ ॥ **43** ॥ 1232

അസ്മത്സംശ്രയദൃപ്തോഽയം നാപരാധീ തവാവ്യയ।
മയാ ദത്തവരോ ദൈത്യസ്തതസ്ത്വാം ക്ഷമയാമ്യഹം ॥ **44** ॥ 1233

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തഃ പ്രാഹ ഗോവിന്ദഃ ശൂലപാണിമുമാപതിം।
പ്രസന്നവദനോ ഭൂത്വാ ഗതാമർഷോഽസുരം പ്രതി ॥ **45** ॥ 1234

ശ്രീഭഗവാനുവാച

യുഷ്മദ്ദത്തവരോ വാണോ ജീവതാമേഷ ശങ്കര।
ത്വദ്വാക്യഗൗരവാദേതൻമയാ ചക്രം നിവർതിതം ॥ **46** ॥ 1235

ത്വയാ യദഭയം ദത്തം തദ്ദത്തമഖിലം മയാ ।
മത്തോഽവിഭിന്നമാത്മാനം ദ്രഷ്ടുമർഹസി ശങ്കര ॥ **47** ॥ 1236

യോഽഹം സ ത്വം ജഗച്ചേദം സദേവാസുരമാനുഷം ।
മത്തോ നാന്യദശേഷം യത്തത്ത്വം ജ്ഞാതുമിഹാർഹസി ॥ **48** ॥ 1237

അവിദ്യാമോഹിതാത്മാനഃ പുരുഷാ ഭിന്നദർശിനഃ ।
വദന്തി ഭേദം പശ്യന്തി ചാവയോരന്തരം ഹര ॥ **49** ॥ 1238

പ്രസന്നോഽഹം ഗമിഷ്യാമി ത്വം ഗച്ഛ വൃഷഭധ്വജ ॥ **50** ॥ 1239

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാ പ്രയയൗ കൃഷ്ണഃ പ്രാദ്യുമ്നിർയത്ര തിഷ്ഠതി ।
തദ്ബന്ധഫണിനോ നേശുർഗരുഡാനിലപോഥിതാഃ ॥ **51** ॥ 1240

തതോഽനിരുദ്ധമാരോപ്യ സപത്നീകം ഗരുത്മതി ।
ആജഗ്മുർദ്വാരകാം രാമകാഷ്ണിദാമോദരാഃ പുരീം ॥ **52** ॥ 1241

പുത്രപൗത്രൈഃ പരിവൃതസ്തത്ര രേമേ ജനാർദനഃ ।
ദേവീഭിസ്സതതം വിപ്ര ഭൂഭാരതരണേച്ഛയാ ॥ **53** ॥ 1242

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ത്രയസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംऽശേ ചതുസ്ത്രിംശോऽധ്യായഃ ॥

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

ചക്രേ കർമ മഹച്ഛൗരിർബിഭ്രാണോ മാനുഷീം തനും।
ജിഗായ ശക്രം ശർവം ച സർവാന്ദേവാംശ്ച ലീലയാ ॥ **1** ॥ 1243

യച്ചാൻയദകരോത്കർമ ദിവ്യചേഷ്ടാവിഘാതകൃത്।
തത്കഥ്യതാം മഹാഭാഗ പരം കൗതൂഹലം ഹി മേ ॥ **2** ॥ 1244

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഗദതോ മമ വിപ്രർഷേ ശ്രൂയതാമിദമാദരാത്।
നരാവതാരേ കൃഷ്ണേന ദഗ്ധാ വാരാണസീ യഥാ ॥ **3** ॥ 1245

പൗണ്ഡ്രകോ വാസുദേവസ്തു
വാസുദേവോऽഭവദ്ഭുവി।
അവതീർണസ്ത്വമിത്യുക്തോ
ജനൈരജ്ഞാനമോഹിതൈഃ ॥ **4** ॥ 1246

സ മേനേ വാസുദേവോऽഹമവതീർണോ മഹീതലേ।
നഷ്ടസ്മൃതിസ്തതസ്സർവം വിഷ്ണുചിഹ്നമചീകരത് ॥ **5** ॥ 1247

ദൂതം ച പ്രേഷയാമാസ കൃഷ്ണായ സുമഹാത്മനേ।
ത്യക്ത്വാ ചക്രാദികം ചിഹ്നം മദീയം നാമ ചാത്മനഃ ॥ **6** ॥ 1248

വാസുദേവാത്മകം മൂഢ ത്യക്ത്വാ സർവമശേഷതഃ।
ആത്മനോ ജീവിതാർഥായ തതോ മേ പ്രണതിം വ്രജ ॥ **7** ॥ 1249

ഇത്യുക്തസ്സമ്പ്രഹസ്യൈനം ദൂതം പ്രാഹ ജനാർദനഃ।
നിജചിഹ്നമഹം ചക്രം സമുത്സ്രക്ഷ്യേ ത്വയീതി വൈ ॥ **8** ॥ 1250

വാച്യശ്ച പൗണ്ഡ്രകോ ഗത്വാ ത്വയാ ദൂത വചോ മമ।
ജ്ഞാതസ്ത്വദ്വാക്യസദ്ഭാവോ യത്കാർയം തദ്വിധീയതാം ॥ **9** ॥ 1251

ഗൃഹീതചിഹ്നവേഷോഽഹമാഗമിഷ്യാമി തേ പുരം।
ഉത്സ്രക്ഷ്യാമി ച തച്ചക്രം നിജചിഹ്നമസംശയം ॥ **10** ॥ 1252

ആജ്ഞാപൂർവം ച യദിദമാഗച്ഛേതി ത്വയോദിതം।
സമ്പാദയിഷ്യേ ശ്വസ്തുഭ്യം സമാഗമ്യാവിലംബിതം ॥ **11** ॥ 1253

ശരണം തേ സമഭ്യേത്യ കർതാസ്മി നൃപതേ തഥാ।
യഥാ ത്വത്തോ ഭയം ഭൂയോ ന മേ കിഞ്ചിദ്ഭവിഷ്യതി ॥ **12** ॥ 1254

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തേഽപഗതേ ദൂതേ സംസ്മൃത്യാഭ്യാഗതം ഹരിഃ।
ഗരുത്മന്തമഥാരുഹ്യ ത്വരിതസ്തത്പുരം യയൗ ॥ **13** ॥ 1255

തതസ്തു കേശവോദ്യോഗം ശ്രുത്വാ കാശിപതിസ്തദാ।
സർവസൈന്യപരീവാരഃ പാർഷ്ണിഗ്രാഹ ഉപായയൗ ॥ **14** ॥ 1256

തതോ ബലേന മഹതാ കാശിരാജബലേന ച।
പൗണ്ഡ്രകോ വാസുദേവോഽസൗ കേശവാഭിമുഖോ യയൗ ॥ **15** ॥ 1257

തം ദദർശ ഹരിർദൂരാദുദാരസ്യന്ദനേ സ്ഥിതം।
ചക്രഹസ്തം ഗദാശാർംഗബാഹും പാണിഗതാംബുജം ॥ **16** ॥ 1258

സ്രഗ്ധരം പീതവസനം സുപർണരചിതധ്വജം।
വക്ഷഃസ്ഥലേ കൃതം ചാസ്യ ശ്രീവത്സം ദദൃശേ ഹരിഃ ॥ **17** ॥ 1259

കിരീടകുണ്ഡലധരം നാനാരത്നോപശോഭിതം ।
തം ദൃഷ്ട്വാ ഭാവഗംഭീരം ജഹാസ ഗരുഡധ്വജഃ ॥ **18** ॥ 1260

യുയുധേ ച ബലേനാസ്യ ഹസ്ത്യശ്വബലിനാ ദ്വിജ ।
നിസ്ത്രിംശാസിഗദാശൂലശക്തികാർമുകശാലിനാ ॥ **19** ॥ 1261

ക്ഷണേന ശാർംഗനിർമുക്തൈശ്ശരൈരരിവിദാരണൈഃ ।
ഗദാചക്രനിപാതൈശ്ച സൂദയാമാസ തദ്ബലം ॥ **20** ॥ 1262

കാശിരാജബലം ചൈവം ക്ഷയം നീത്വാ ജനാർദനഃ ।
ഉവാച പൗണ്ഡ്രകം മൂഢമാത്മചിഹ്നോപലക്ഷിതം ॥ **21** ॥ 1263

ശ്രീഭഗവാനുവാച

പൗണ്ഡ്രകോക്തം ത്വയാ യത്തു ദൂതവക്ത്രേണ മാം പ്രതി ।
സമുത്സൃജേതി ചിഹ്നാനി തത്തേ സമ്പാദയാമ്യഹം ॥ **22** ॥ 1264

ചക്രമേതത്സമുത്സൃഷ്ടം ഗദേയം തേ വിസർജിതാ ।
ഗരുത്മാനേഷ ചോത്സൃഷ്ടസ്സമാരോഹതു തേ ധ്വജം ॥ **23** ॥ 1265

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുച്ചാര്യ വിമുക്തേന ചക്രേണാസൗ വിദാരിതഃ ।
പാതിതോ ഗദയാ ഭഗ്നോ ധ്വജശ്ചാസ്യ ഗരുത്മതാ ॥ **24** ॥ 1266

തതോ ഹാഹാകൃതേ ലോകേ കാശിപുർയധിപോ ബലീ ।
യുയുധേ വാസുദേവേന മിത്രസ്യാപചിതൗ സ്ഥിതഃ ॥ **25** ॥ 1267

തതശ്ശാർംഗധനുർമുക്തൈശ്ഛിത്ത്വാ തസ്യ ശിരശ്ശരൈഃ ।
കാശിപുർയാം സ ചിക്ഷേപ കുർവൽലോകസ്യ വിസ്മയം ॥ **26** ॥ 1268

ഹത്വാ തം പൗണ്ഡ്രകം ശൗരിഃ കാശിരാജം ച സാനുഗം ।
പുനർദ്വാരവതീം പ്രാപ്തോ രേമേ സ്വർഗഗതോ യഥാ ॥ **27** ॥ 1269

തച്ഛിരഃ പതിതം തത്ര ദൃഷ്ട്വാ കാശിപതേഃ പുരേ।
ജനഃ കിമേതദിത്യാഹച്ഛിന്നം കേനേതി വിസ്മിതഃ ॥ **28** ॥ 1270

ജ്ഞാത്വാ തം വാസുദേവേന ഹതം തസ്യ സുതസ്തതഃ।
പുരോഹിതേന സഹിതസ്തോഷയാമാസ ശങ്കരം ॥ **29** ॥ 1271

അവിമുക്തേ മഹാക്ഷേത്രേ തോഷിതസ്തേന ശങ്കരഃ।
വരം വൃണീഷ്വേതി തദാ തം പ്രോവാച നൃപാത്മജം ॥ **30** ॥ 1272

സ വവ്രേ ഭഗവൻകൃത്യാ പിതൃഹന്തുർവധായ മേ।
സമുത്തിഷ്ഠതു കൃഷ്ണസ്യ ത്വത്പ്രസാദാൻമഹേശ്വര ॥ **31** ॥ 1273

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏവം ഭവിഷ്യതീത്യുക്തേ ദക്ഷിണാഗ്നേരനന്തരം।
മഹാകൃത്യാ സമുത്തസ്ഥൗ തസ്യൈവാഗ്നേർവിനാശിനീ ॥ **32** ॥ 1274

തതോ ജ്വാലാകരാലാസ്യാ ജ്വലത്കേശകപാലികാ।
കൃഷ്ണ കൃഷ്ണേതി കുപിതാ കൃത്യാ ദ്വാരവതീം യയൗ ॥ **33** ॥ 1275

താമവേക്ഷ്യ ജനസ്ത്രാസാദ്വിചലൽലോചനോ മുനേ।
യയൗ ശരണ്യം ജഗതാം ശരണം മധുസൂദനം ॥ **34** ॥ 1276

കാശിരാജസുതേനേയമാരാധ്യ വൃഷഭധ്വജം।
ഉത്പാദിതാ മഹാകൃത്യേത്യവഗമ്യാഥ ചക്രിണാ ॥ **35** ॥ 1277

ജഹി കൃത്യാമിമാമുഗ്രാം വഹ്നിജ്വാലാജടാലകാം।
ചക്രമുത്സൃഷ്ടമക്ഷേഷു ക്രീഡാസക്തേന ലീലയാ ॥ **36** ॥ 1278

തദഗ്നിമാലാജടിലജ്വാലോദ്ഗാരാതിഭീഷണാം।
കൃത്യാമനുജഗാമാശു വിഷ്ണുചക്രം സുദർശനം ॥ **37** ॥ 1279

ചക്രപ്രതാപനിർദഗ്ധാ കൃത്യാ മാഹേശ്വരീ തദാ।
നനാശ വേഗിനീ വേഗാത്തദപ്യനുജഗാമ താം ॥ **38** ॥ 1280

കൃത്യാ വാരാണസീമേവ പ്രവിവേശ ത്വരാൻവിതാ।
വിഷ്ണുചക്രപ്രതിഹതപ്രഭാവാ മുനിസത്തമ ॥ **39** ॥ 1281

തതഃ കാശീബലം ഭൂരി പ്രമഥാനാം തഥാ ബലം।
സമസ്തശസ്ത്രാസ്ത്രയുതം ചക്രസ്യാഭിമുഖം യയൗ ॥ **40** ॥ 1282

ശസ്ത്രാസ്ത്രമോക്ഷചതുരം ദഗ്ധ്വാ തദ്ബലമോജസാ।
കൃത്യാഗർഭാമശേഷാം താം തദാ വാരാണസീം പുരീം ॥ **41** ॥ 1283

സഭൂഭൃദ്ഭൃത്യപൗരാം തു സാശ്വമാതംഗമാനവാം।
അശേഷഗോഷ്ഠകോശാം താം ദുർനിരീക്ഷ്യാം സുരൈരപി ॥ **42** ॥ 1284

ജ്വാലാപരിഷ്കൃതാശേഷഗൃഹപ്രാകാരചത്വരാം।
ദദാഹ തദ്ധരേശ്ചക്രം സകലാമേവ താം പുരീം ॥ **43** ॥ 1285

അക്ഷീണാമർഷമത്യുഗ്രസാധ്യസാധനസസ്പൃഹം।
തച്ചക്രം പ്രസ്ഫുരദ്ദീപ്തി വിഷ്ണോരഭ്യായയൗ കരം ॥ **44** ॥ 1286

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ ചതുസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ പഞ്ചത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

ഭൂയ ഏവാഹമിച്ഛാമി ബലഭദ്രസ്യ ധീമതഃ।
ശ്രോതും പരാക്രമം ബ്രഹ്മൻ തൻമമാഖ്യാതുമർഹസി ॥ **1** ॥ 1287

യമുനാകർഷണാദീനി ശ്രുതാനി ഭഗവൻമയാ।
തത്കഥ്യതാം മഹാഭാഗ യദൻയത്കൃതവാൻബലഃ ॥ **2** ॥ 1288

ശ്രീപരാശര ഉവാച

മൈത്രേയ ശ്രൂയതാം കർമ യദ്രാമേണാഭവത്കൃതം।
അനന്തേനാപ്രമേയേന ശേഷേണ ധരണീധൃതാ ॥ **3** ॥ 1289

സുയോധനസ്യ തനയാം സ്വയംവരകൃതക്ഷണാം।
ബലാദാദത്തവാൻവീരസ്സാംബോ ജാംബവതീസുതഃ ॥ **4** ॥ 1290

തതഃ ക്രുദ്ധാ മഹാവീർയാഃ കർണദുർയോധനാദയഃ।
ഭീഷ്മദ്രോണാദയശ്ചൈനം ബബന്ധുർയുധി നിർജിതം ॥ **5** ॥ 1291

തച്ഛ്രുത്വാ യാദവാസ്സർവേ ക്രോധം ദുർയോധനാദിഷു।
മൈത്രേയ ചക്രുഃ കൃഷ്ണശ്ച താന്നിഹന്തും മഹോദ്യമം ॥ **6** ॥ 1292

താന്നിവാർയ ബലഃ പ്രാഹ മദലോലകലാക്ഷരം।
മോക്ഷ്യന്തി തേ മദ്വചനാദ്യാസ്യാമ്യേകോ ഹി കൗരവാൻ ॥ **7** ॥ 1293

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ബലദേവസ്തതോ ഗത്വാ നഗരം നാഗസാഹ്വയം।
ബാഹ്യോപവനമധ്യേഭൂന്ന വിവേശ ച തത്പുരം ॥ **8** ॥ 1294

ബലമാഗതമാജ്ഞായ ഭൂപാ ദുർയോധനാദയഃ।
ഗാമർഘ്യമുദകം ചൈവ രാമായ പ്രത്യവേദയൻ ॥ **9** ॥ 1295

ഗൃഹീത്വാ വിധിവത്സർവം തതസ്താനാഹ കൗരവാൻ।
ആജ്ഞാപയത്യുഗ്രസേനസ്സാംബമാശു വിമുഞ്ചത ॥ **10** ॥ 1296

തതസ്തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ഭീഷ്മദ്രോണാദയോ നൃപാഃ।
കർണദുർയോധനാദ്യാശ്ച ചുക്ഷുഭുർദ്വിജസത്തമ ॥ **11** ॥ 1297

ഊചുശ്ച കുപിതാസ്സർവേ ബാഹ്ലികാദ്യാശ്ച കൗരവാഃ।
അരാജ്യാർഹം യദോർവംശമവേക്ഷ്യ മുസലായുധം ॥ **12** ॥ 1298

ഭോ ഭോ കിമേതദ്ഭവതാ ബലഭദ്രേരിതം വചഃ।
ആജ്ഞാം കുരുകുലോത്ഥാനാം യാദവഃ കഃ പ്രദാസ്യതി ॥ **13** ॥ 1299

ഉഗ്രസേനോഽപി യദ്യാജ്ഞാം
കൗരവാണാം പ്രദാസ്യതി।
തദലം പാണ്ഡുരൈശ്ഛത്രൈ -
ർനൃപയോഗ്യൈർവിഡംബനൈഃ ॥ **14** ॥ 1300

തദ്ഗച്ഛ ബല മാ വാ ത്വം സാംബമൻയായചേഷ്ടിതം।
വിമോക്ഷ്യാമോ ന ഭവതശ്ചോഗ്രസേനസ്യ ശാസനാത് ॥ **15** ॥ 1301

പ്രണതിർയാ കൃതാസ്മാകം മാൻയാനാം കുകുരാന്ധകൈഃ।
നനാമ സാ കൃതാ കേയമാജ്ഞാ സ്വാമിനി ഭൃത്യതഃ ॥ **16** ॥ 1302

ഗർവമാരോപിതാ യൂയം സമാനാസനഭോജനൈഃ।
കോ ദോഷോ ഭവതാം നീതിർയത്പ്രീത്യാ നാവലോകിതാ ॥ **17** ॥ 1303

അസ്മാഭിരർഘോ ഭവതോ യോഽയം ബല നിവേദിതഃ।
പ്രേമ്ണൈതന്നൈതദസ്മാകം കുലാദ്യുഷ്മത്കുലോചിതം ॥ **18** ॥ 1304

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാ കുരവഃ സാംബം മുഞ്ചാമോ ന ഹരേസ്സുതം।
കൃതൈകനിശ്ചയാസ്തൂർണം വിവിശുർഗജസാഹ്വയം ॥ **19** ॥ 1305

മത്തഃ കോപേന ചാഘൂർണസ്തതോഽധിക്ഷേപജന്മനാ।
ഉത്ഥായ പാർഷ്ണ്യാ വസുധാം ജഘാന സ ഹലായുധഃ ॥ **20** ॥ 1306

തതോ വിദാരിതാ പൃഥ്വീ പാർഷ്ണിഘാതാൻമഹാത്മനഃ।
ആസ്ഫോടയാമാസ തദാ ദിശശ്ശബ്ദേന പൂരയൻ ॥ **21** ॥ 1307

ഉവാച ചാതിതാമ്രാക്ഷോ ഭൃകുടീകുടിലാനനഃ ॥ **22** ॥ 1308

അഹോ മദാവലേപോഽയമസാരാണാം ദുരാത്മനാം।
കൗരവാണാം മഹീപത്വമസ്മാകം കില കാലജം।
ഉഗ്രസേനസ്യ യേ നാജ്ഞാം മൻയന്തേഽദ്യാപി ലംഘനം ॥ **23** ॥ 1309

ഉഗ്രസേനഃ സമധ്യാസ്തേ സുധർമാം ന ശചീപതിഃ।
ധിങ്മാനുഷശതോച്ഛിഷ്ടേ തുഷ്ടിരേഷാം നൃപാസനേ ॥ **24** ॥ 1310

പാരിജാതതരോഃ പുഷ്പമഞ്ജരീർവനിതാജനഃ।
ബിഭർതി യസ്യ ഭൃത്യാനാം സോഽപ്യേഷാം ന മഹീപതിഃ ॥ **25** ॥ 1311

സമസ്തഭൂഭൃതാം നാഥ ഉഗ്രസേനസ്സ തിഷ്ഠതു।
അദ്യ നിഷ്കൗരവാമുർവീ കൃത്വാ യാസ്യാമി തത്പുരീം ॥ **26** ॥ 1312

കർണം ദുർയോധനം ദ്രോണമദ്യ ഭീഷ്മം സബാഹ്ലികം।
ദുശ്ശാസനാദീൻഭൂരിം ച ഭൂരിശ്രവസമേവ ച ॥ **27** ॥ 1313

സോമദത്തം ശലം ചൈവ ഭീമാർജുനയുധിഷ്ഠിരാൻ।
യമൗ ച കൗരവാംശ്ചാൻയാൻഹത്വാ സാശ്വരഥദ്വിപാൻ ॥ **28** ॥ 1314

വീരമാദായ തം സാംബം സപത്നീകം തതഃ പുരീം।
ദ്വാരകാമുഗ്രസേനാദീൻഗത്വാ ദ്രക്ഷ്യാമി ബാന്ധവാൻ ॥ **29** ॥ 1315

അഥ വാ കൗരവാവാസം സമസ്തൈഃ കുരുഭിസ്സഹ।
ഭാഗീരഥ്യാം ക്ഷിപാമ്യാശു നഗരം നാഗസാഹ്വയം ॥ **30** ॥ 1316

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്ത്വാ മദരക്തതാക്ഷഃ കർഷണാധോമുഖം ഹലം।
പ്രാകാരവപ്രദുർഗസ്യ ചകർഷ മുസലായുധഃ ॥ **31** ॥ 1317

ആഘൂർണിതം തത്സഹസാ തതോ വൈ ഹാസ്തിനം പുരം।
ദൃഷ്ട്വാ സംക്ഷുബ്ധഹൃദയാശ്ചുക്ഷുഭുഃ സർവകൗരവാഃ ॥ **32** ॥ 1318

രാമ രാമ മഹാബാഹോ ക്ഷമ്യതാം ക്ഷമ്യതാം ത്വയാ।
ഉപസംഹ്രിയതാം കോപഃ പ്രസീദ മുസലായുധ ॥ **33** ॥ 1319

ഏഷ സാംബസ്സപത്നീകസ്തവ നിർയാതിതോ ബല।
അവിജ്ഞാതപ്രഭാവാണാം ക്ഷമ്യതാമപരാധിനാം ॥ **34** ॥ 1320

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തതോ നിർയാതയാമാസുസ്സാംബം പത്നീസമൻവിതം।
നിഷ്ക്രമ്യ സ്വപുരാത്തൂർണം കൗരവാ മുനിപുംഗവ ॥ **35** ॥ 1321

ഭീഷ്മദ്രോണകൃപാദീനാം പ്രണമ്യ വദതാം പ്രിയം।
ക്ഷാന്തമേവ മയേത്യാഹ ബലോ ബലവതാം വരഃ ॥ **36** ॥ 1322

അദ്യാപ്യാഘൂർണിതാകാരം ലക്ഷ്യതേ തത്പുരം ദ്വിജ।
ഏഷ പ്രഭാവോ രാമസ്യ ബലശൗർയോപലക്ഷണഃ ॥ **37** ॥ 1323

തതസ്തു കൗരവാസ്സാംബം സമ്പൂജ്യ ഹലിനാ സഹ।
പ്രേഷയാമാസുരുദ്വാഹധനഭാർയാസമൻവിതം ॥ **38** ॥ 1324

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേംശേ പഞ്ചത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ ഷട്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

മൈത്രേയൈതദ്ബലം തസ്യ ബലസ്യ ബലശാലിനഃ।
കൃതം യദന്ധകത്തേനാഭൂത്തദപി ശ്രൂയതാം ത്വയാ ॥ **1** ॥ 1325

നരകസ്യാസുരേന്ദ്രസ്യ ദേവപക്ഷവിരോധിനഃ।
സഖാഭവന്മഹാവീർയോ ദ്വിവിദോ വാനരർഷഭഃ ॥ **2** ॥ 1326

വൈരാനുബന്ധം ബലവാൻസ ചകാര സുരാൻപ്രതി।
നരകം ഹതവാൻകൃഷ്ണോ ദേവരാജ്ഞേന ചോദിതഃ ॥ **3** ॥ 1327

കരിഷ്യേ സർവദേവാനാം തസ്മാദേതത്പ്രതിക്രിയാം।
യജ്ഞവിധ്വംസനം കുർവൻ മർത്യലോകക്ഷയം തഥാ ॥ **4** ॥ 1328

തതോ വിധ്വംസയാമാസ യജ്ഞാനജ്ഞാനമോഹിതഃ।
ബിഭേദ സാധുമർയാദാം ക്ഷയം ചക്രേ ച ദേഹിനാം ॥ **5** ॥ 1329

ദദാഹ സവനാന്ദേശാൻപുരഗ്രാമാന്തരാണി ച।
ക്വചിച്ച പർവതാക്ഷേപൈർഗ്രാമാദീൻസമചൂർണയത് ॥ **6** ॥ 1330

ശൈലാനുത്പാട്യ തോയേഷു മുമോചാംബുനിധൗ തഥാ।
പുനശ്ചാർണവമധ്യസ്ഥഃ ക്ഷോഭയാമാസ സാഗരം ॥ **7** ॥ 1331

തേന വിക്ഷോഭിതശ്ചാബ്ധിരുദ്വേലോ ദ്വിജ ജായതേ।
പ്ലാവയംസ്തീരജാൻഗ്രാമാൻപുരാദീനതിവേഗവാൻ ॥ **8** ॥ 1332

കാമരൂപീ മഹാരൂപം കൃത്വാ സസ്യാൻയശേഷതഃ।
ലുഠൻഭ്രമണസമ്മർദൈസ്സഞ്ചൂർണയതി വാനരഃ ॥ **9** ॥ 1333

തേന വിപ്രകൃതം സർവം ജഗദേതദ്ദുരാത്മനാ।
നിസ്സ്വാധ്യായവഷട്കാരം മൈത്രേയാസീത്സുദുഃഖിതം ॥ **10** ॥ 1334

ഏകദാ രൈവതോദ്യാനേ പപൗ പാനം ഹലായുധഃ।
രേവതീ ച മഹാഭാഗാ തഥൈവാൻയാ വരസ്ത്രിയഃ ॥ **11** ॥ 1335

ഉദ്ഗീയമാനോ വിലസൽലലനാമൗലിമധ്യഗഃ।
രേമേ യദുകുലശ്രേഷ്ഠഃ കുബേര ഇവ മന്ദരേ ॥ **12** ॥ 1336

തതസ്സ വാനരോഽഭ്യേത്യ ഗൃഹീത്വാ സീരിണോ ഹലം।
മുസലം ച ചകാരാസ്യ സമ്മുഖം ച വിഡംബനം ॥ **13** ॥ 1337

തഥൈവ യോഷിതാം താസാം ജഹാസാഭിമുഖം കപിഃ।
പാനപൂർണാംശ്ച കരകാഞ്ചിക്ഷേപാഹത്യ വൈ തദാ ॥ **14** ॥ 1338

തതഃ കോപപരീതാത്മാ ഭർത്സയാമാസ തം ഹലീ।
തഥാപി തമവജ്ഞായ ചക്രേ കിലകിലധ്വനിം ॥ **15** ॥ 1339

തതഃ സ്മയിത്വാ സ ബലോ ജഗ്രാഹ മുസലം രുഷാ।
സോഽപി ശൈലശിലാം ഭീമാം ജഗ്രാഹ പ്ലവഗോത്തമഃ ॥ **16** ॥ 1340

ചിക്ഷേപ സ ച താം ക്ഷിപ്താം മുസലേന സഹസ്രധാ।
ബിഭേദ യാദവ ശ്രേഷ്ഠസ്സാ പപാത മഹീതലേ ॥ **17** ॥ 1341

അഥ തൻമുസലം ചാസൗ സമുൽലംഘ്യ പ്ലവംഗമഃ।
വേഗേനാഗത്യ രോഷേണ കരേണോരസ്യതാഡയത് ॥ **18** ॥ 1342

തതോ ബലേന കോപേന മുഷ്ടിനാ മൂർധ്നി താഡിതഃ।
പപാത രുധിരോദ്ഗാരീ ദ്വിവിദഃ ക്ഷീണജീവിതഃ ॥ **19** ॥ 1343

പതതാ തച്ഛരീരേണ ഗിരേശ്ശൃംഗമശീർയത ।
മൈത്രേയ ശതധാ വജ്രിവജ്രേണേവ വിദാരിതം ॥ **20** ॥ 1344

പുഷ്പവൃഷ്ടിം തതോ ദേവാ രാമസ്യോപരി ചിക്ഷിപുഃ ।
പ്രശശംസുസ്തതോംഭ്യേത്യ സാധ്വേതത്തേ മഹത്കൃതം ॥ **21** ॥ 1345

അനേന ദുഷ്ടകപിനാ ദൈത്യപക്ഷോപകാരിണാ ।
ജഗന്നിരാകൃതം വീര ദിഷ്ട്യാ സക്ഷയമാഗതഃ ॥ **22** ॥ 1346

ഇത്യുക്ത്വാ ദിവമാജഗ്മുർദേവാ ഹൃഷ്ടാസ്സഗുഹ്യകാഃ ॥ **23** ॥ 1347

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏവംവിധാൻയനേകാനി ബലദേവസ്യ ധീമതഃ ।
കർമാൺയപരിമേയാനി ശേഷസ്യ ധരണീഭൃതഃ ॥ **24** ॥ 1348

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേംശേ ഷട്ത്രിംശോംധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ സപ്തത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏവം ദൈത്യവധം കൃഷ്ണോ ബലദേവസഹായവാൻ।
ചക്രേ ദുഷ്ടക്ഷിതീശാനാം തഥൈവ ജഗതഃ കൃതേ ॥ **1** ॥ 1349

ക്ഷിതേശ്ച ഭാരം ഭഗവാൻഫാൽഗുനേന സമൻവിതഃ।
അവതാരയാമാസ വിഭുസ്സമസ്താക്ഷൗഹിണീവധാത് ॥ **2** ॥ 1350

കൃത്വാ ഭാരാവതരണം ഭുവോ ഹത്വാഖിലാന്നൃപാൻ।
ശാപവ്യാജേന വിപ്രാണാമുപസംഹൃതവാൻകുലം ॥ **3** ॥ 1351

ഉത്സൃജ്യ ദ്വാരകാം കൃഷ്ണസ്ത്യക്ത്വാ മാനുഷ്യമാത്മനഃ।
സാംശോ വിഷ്ണുമയം സ്ഥാനം പ്രവിവേശ മുനേ നിജം ॥ **4** ॥ 1352

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

സ വിപ്രശാപവ്യാജേന സംജഹ്രേ സ്വകുലം കഥം।
കഥം ച മാനുഷം ദേഹമുത്സസർജ ജനാർദനഃ ॥ **5** ॥ 1353

ശ്രീപരാശര ഉവാച

വിശ്വാമിത്രസ്തഥാ കൺവോ നാരദശ്ച മഹാമുനിഃ।
പിണ്ഡാരകേ മഹാതീർഥേ ദൃഷ്ടാ യദുകുമാരകൈഃ ॥ **6** ॥ 1354

തതസ്തേ യൗവനോൻമത്താ ഭാവികാർയപ്രചോദിതാഃ।
സാംബം ജാംബവതീപുത്രം ഭൂഷയിത്വാ സ്ത്രിയം യഥാ ॥ **7** ॥ 1355

പ്രശ്രിതാസ്താൻമുനീനൂചുഃ പ്രണിപാതപുരസ്സരം।
ഇയം സ്ത്രീ പുത്രകാമാ വൈ ബ്രൂത കിം ജനയിഷ്യതി ॥ **8** ॥ 1356

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ദിവ്യജ്ഞാനോപപന്നാസ്തേ വിപ്രലബ്ധാഃ കുമാരകൈഃ।
മുനയഃ കുപിതാഃ പ്രോചുർമുസലം ജനയിഷ്യതി ॥ **9** ॥ 1357

സർവയാദവസംഹാരകാരണം ഭുവനോത്തരം।
യേനാഖിലകുലോത്സാദോ യാദവാനാം ഭവിഷ്യതി ॥ **10** ॥ 1358

ഇത്യുക്തസ്തേ കുമാരാസ്തു ആചചക്ഷുർയഥാതഥം।
ഉഗ്രസേനായ മുസലം ജജ്ഞേ സാംബസ്യ ചോദരാത് ॥ **11** ॥ 1359

തദുഗ്രസേനോ മുസലമയശ്ചൂർണമകാരയത്।
ജജ്ഞേ തദേരകാചൂർണം പ്രക്ഷിപ്തം തൈർമഹോദധൗ ॥ **12** ॥ 1360

മുസലസ്യാഥ ലോഹസ്യ ചൂർണിതസ്യ തു യാദവൈഃ।
ഖണ്ഡം ചൂർണിതശേഷം തു തതോ യത്നോമരാകൃതി ॥ **13** ॥ 1361

തദപ്യംബുനിധൗ ക്ഷിപ്തം മത്സ്യോ ജഗ്രാഹ ജാലിഭിഃ।
ഘാതിതസ്യോദരാത്തസ്യ ലുബ്ധോ ജഗ്രാഹ തജ്ജരാഃ ॥ **14** ॥ 1362

വിജ്ഞാതപരമാർഥോഽപി ഭഗവാൻമധുസൂദനഃ।
നൈച്ഛത്തദന്യഥാ കർതും വിധിനാ യത്സമീഹിതം ॥ **15** ॥ 1363

ദേവൈശ്ച പ്രഹിതോ വായുഃ പ്രണിപത്യാഹ കേശവം।
രഹസ്യേവമഹം ദൂതഃ പ്രഹിതോ ഭഗവൻസുരൈഃ ॥ **16** ॥ 1364

വസ്വശ്വിമരുദാദിത്യരുദ്രസാധ്യാദിഭിസ്സഹ।
വിജ്ഞാപയതി ശക്രസ്ത്വാം തദിദം ശ്രൂയതാം വിഭോ ॥ **17** ॥ 1365

ഭാരാവതരണാർഥായ വർഷാണാമധികം ശതം।
ഭഗവാനവതീർണോഽത്ര ത്രിദശൈസ്സഹ ചോദിതഃ ॥ **18** ॥ 1366

ദുർവൃത്താ നിഹതാ ദൈത്യാ ഭുവോ ഭാരോഽവതാരിതഃ।
ത്വയാ സനാഥാസ്ത്രിദശാ ഭവന്തു ത്രിദിവേ സദാ ॥ **19** ॥ 1367

തദതീതം ജഗന്നാഥ വർഷാണാമധികം ശതം।
ഇദാനീം ഗമ്യതാം സ്വർഗോ ഭവതാ യദി രോചതേ ॥ **20** ॥ 1368

ദേവൈർവിജ്ഞാപ്യതേ ദേവ തഥാത്രൈവ രതിസ്തവ।
തത്സ്ഥീയതാം യഥാകാലമാഖ്യേയമനുജീവിഭിഃ ॥ **21** ॥ 1369

ശ്രീഭഗവാനുവാച

യത്ത്വമാത്ഥാഖിലം ദൂത വേദ്മ്യേതദഹമപ്യുത।
പ്രാരബ്ധ ഏവ ഹി മയാ യാദവാനാം പരിക്ഷയഃ ॥ **22** ॥ 1370

ഭുവോ നാദ്യാപി ഭാരോഽയം യാദവൈരനിബർഹിതൈഃ।
അവതാര്യ കരോമ്യേതത്സപ്തരാത്രേണ സത്വരഃ ॥ **23** ॥ 1371

യഥാ ഗൃഹീതാമംഭോധേർദത്ത്വാഹം ദ്വാരകാഭുവം।
യാദവാനുപസംഹൃത്യ യാസ്യാമി ത്രിദശാലയം ॥ **24** ॥ 1372

മനുഷ്യദേഹമുത്സൃജ്യ സംകർഷണസഹായവാൻ।
പ്രാപ്ത ഏവാസ്മി മന്തവ്യോ ദേവേന്ദ്രേണ തഥാമരൈഃ ॥ **25** ॥ 1373

ജരാസന്ധാദയോ യേഽന്യേ നിഹതാ ഭാരഹേതവഃ।
ക്ഷിതേസ്തേഭ്യഃ കുമാരോഽപി യദൂനാം നാപചീയതേ ॥ **26** ॥ 1374

തദേതം സുമഹാഭാരമവതാര്യ ക്ഷിതേരഹം।
യാസ്യാമ്യമരലോകസ്യ പാലനായ ബ്രവീഹി താൻ ॥ **27** ॥ 1375

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തോ വാസുദേവേന ദേവദൂതഃ പ്രണമ്യ തം ।
മൈത്രേയ ദിവ്യയാ ഗത്യാ ദേവരാജാന്തികം യയൗ ॥ **28** ॥ 1376

ഭഗവാനപ്യഥോത്പാതാന്ദിവ്യഭൗമാന്തരിക്ഷജാൻ ।
ദദർശ ദ്വാരകാപുർയാം വിനാശായ ദിവാനിശം ॥ **29** ॥ 1377

താന്ദൃഷ്ട്വാ യാദവാനാഹ പശ്യധ്വമതിദാരുണാൻ ।
മഹോത്പാതാഞ്ഛമായൈഷാം പ്രഭാസം യാമ മാ ചിരം ॥ **30** ॥ 1378

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഏവമുക്തേ തു കൃഷ്ണേന യാദവപ്രവരസ്തതഃ ।
മഹാഭാഗവതഃ പ്രാഹ പ്രണിപത്യോദ്ധവോ ഹരിം ॥ **31** ॥ 1379

ഭഗവൻയൻമയാ കാർയം തദാജ്ഞാപയ സാമ്പ്രതം ।
മൻയേ കുലമിദം സർവം ഭഗവാൻസംഹരിഷ്യതി ॥ **32** ॥ 1380

നാശായാസ്യ നിമിത്താനി കുലസ്യാച്യുത ലക്ഷയേ ॥ **33** ॥ 1381

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഗച്ഛ ത്വം ദിവ്യയാ ഗത്യാ മത്പ്രസാദസമുത്ഥയാ ।
യദ്വദർയാശ്രമം പുൺയം ഗന്ധമാദനപർവതേ ।
നരനാരായണസ്ഥാനേ തത്പവിത്രം മഹീതലേ ॥ **34** ॥ 1382

മൻമനാ മത്പ്രസാദേന തത്ര സിദ്ധിമവാപ്സ്യസി ।
അഹം സ്വർഗം ഗമിഷ്യാമി ഹ്യുപസംഹൃത്യ വൈ കുലം ॥ **35** ॥ 1383

ദ്വാരകാം ച മയാ ത്യക്തം സമുദ്രഃ പ്ലാവയിഷ്യതി ।
മദ്വേശ്മ ചൈകം മുക്ത്വാ തു ഭയാൻമത്തോ ജലാശയേ ।
തത്ര സന്നിഹിതശ്ചാഹം ഭക്തനാം ഹിതകാമ്യയാ ॥ **36** ॥ 1384

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തഃ പ്രണിപത്യൈനം ജഗാമാശു തപോവനം।
നരനാരായണസ്ഥാനം കേശവേനാനുമോദിതഃ ॥ **37** ॥ 1385

തതസ്തേ യാദവാസ്സർവേ രഥാനാരുഹ്യ ശീഘ്രഗാൻ।
പ്രഭാസം പ്രയയുസ്സാർധം കൃഷ്ണരാമാദിഭിർദ്വിജ ॥ **38** ॥ 1386

പ്രഭാസം സമനുപ്രാപ്താഃ കുകുരാന്ധകവൃഷ്ണയഃ।
ചക്രുസ്തത്ര മഹാപാനം വാസുദേവേന ചോദിതാഃ ॥ **39** ॥ 1387

പിബതാം തത്ര ചൈതേഷാം സംഘർഷേണ പരസ്പരം।
അതിവാദേന്ധനോ ജജ്ഞേ കലഹാഗ്നിഃ ക്ഷയാവഹഃ ॥ **40** ॥ 1388

ശ്രീമൈത്രേയ ഉവാച

സ്വം സ്വം വൈ ഭുഞ്ജതാം തേഷാം കലഹഃ കിന്നിമിത്തകഃ।
സംഘർഷോ വാ ദ്വിജശ്രേഷ്ഠ തൻമമാഖ്യാതുമർഹസി ॥ **41** ॥ 1389

ശ്രീപരാശര ഉവാച

മൃഷ്ടം മദീയമന്നം തേ ന മൃഷ്ടമിതി ജൽപതാം।
മൃഷ്ടാമൃഷ്ടകഥാ ജജ്ഞേ സംഘർഷകലഹൗ തതഃ ॥ **42** ॥ 1390

തതശ്ചാൻയോൻയമഭ്യേത്യ ക്രോധസംരക്തലോചനാഃ।
ജഘ്നുഃ പരസ്പരം തേ തു ശസ്ത്രൈർദേവബലാത്കൃതാഃ ॥ **43** ॥ 1391

ക്ഷീണശസ്ത്രാശ്ച ജഗൃഹുഃ പ്രത്യാസന്നാമഥൈരകാം ॥ **44** ॥ 1392

ഏരകാ തു ഗൃഹീതാ വൈ വജ്രഭൂതേവ ലക്ഷ്യതേ।
തയാ പരസ്പരം ജഘ്നുസ്സംപ്രഹാരേ സുദാരുണേ ॥ **45** ॥ 1393

പ്രദ്യുമ്നസാംബപ്രമുഖാഃ കൃതവർമാഥ സാത്യകിഃ।
അനിരുദ്ധാദയശ്ചാൻയേ പൃഥുർവിപൃഥുരേവ ച ॥ **46** ॥ 1394

ചാരുവർമാ ചാരുകശ്ച തഥാക്രൂരാദയോ ദ്വിജ ।
ഏരകാരൂപിഭിർവജ്രൈസ്തേ നിജഘ്നുഃ പരസ്പരം ॥ **47** ॥ 1395

നിവാരയാമാസ ഹരിർയാദവാംസ്തേ ച കേശവം ।
സഹായം മേനിരേഽരീണാം പ്രാപ്തം ജഘ്നുഃ പരസ്പരം ॥ **48** ॥ 1396

കൃഷ്ണോഽപി കുപിതസ്തേഷാമേരകാമുഷ്ടിമാദദേ ।
വധായ സോഽപി മുസലം മുഷ്ടിർലൗഹമഭൂത്തദാ ॥ **49** ॥ 1397

ജഘാന തേന നിശ്ശേഷാൻയാദവാനാതതായിനഃ ।
ജഘ്നുസ്തേ സഹസാഭ്യേത്യ തഥാൻയേഽപി പരസ്പരം ॥ **50** ॥ 1398

തതശ്ചാർണവമധ്യേന ജൈത്രോഽസൗ ചക്രിണോ രഥഃ ।
പശ്യതോ ദാരുകസ്യാഥ പ്രായാദശ്വൈർധൃതോ ദ്വിജ ॥ **51** ॥ 1399

ചക്രം ഗദാ തഥാ ശാർംഗ തൂണീ ശംഖോഽസിരേവ ച ।
പ്രദക്ഷിണം ഹരിം കൃത്വാ ജഗ്മുരാദിത്യവർത്മനാ ॥ **52** ॥ 1400

ക്ഷണേന നാഭവത്കശ്ചിദ്യാദവാനാമഘാതിതഃ ।
ഋതേ കൃഷ്ണം മഹാത്മാനം ദാരുകം ച മഹാമുനേ ॥ **53** ॥ 1401

ചക്രമ്യമാണൗ തൗ രാമം വൃക്ഷമൂലേ കൃതാസനം ।
ദദൃശാതേ മുഖാച്ചാസ്യ നിഷ്ക്രാമന്തം മഹോരഗം ॥ **54** ॥ 1402

നിഷ്ക്രമ്യ സ മുഖാത്തസ്യ മഹാഭോഗോ ഭുജംഗമഃ ।
പ്രയയാവർണവം സിദ്ധൈഃ പൂജ്യമാനസ്തഥോരഗൈഃ ॥ **55** ॥ 1403

തതോഽർഘ്യമാദായ തദാ ജലധിസ്തമ്മുഖം യയൗ ।
പ്രവിവേശ തതസ്തോയം പൂജിതഃ പന്നഗോത്തമൈഃ ॥ **56** ॥ 1404

ദൃഷ്ട്വാ ബലസ്യ നിർയാണം ദാരുകം പ്രാഹ കേശവഃ ।
ഇദം സർവം സമാചക്ഷ്വ വസുദേവോഗ്രസേനയോഃ ॥ **57** ॥ 1405

നിർയാണം ബലഭദ്രസ്യ യാദവാനാം തഥാ ക്ഷയം।
യോഗേ സ്ഥിത്വാഹമപ്യേതത്പരിത്യക്ഷ്യേ കലേവരം ॥ **58** ॥ 1406

വാച്യശ്ച ദ്വാരകാവാസീ ജനസ്സർവസ്തഥാഹുകഃ।
യഥേമാം നഗരീം സർവാം സമുദ്രഃ പ്ലാവയിഷ്യതി ॥ **59** ॥ 1407

തസ്മാദ്ഭവദ്ഭിസ്സർവൈസ്തു പ്രതീക്ഷ്യോ ഹ്യർജുനാഗമഃ।
ന സ്ഥേയം ദ്വാരകാമധ്യേ നിഷ്ക്രാന്തേ തത്ര പാണ്ഡവേ ॥ **60** ॥ 1408

തേനൈവ സഹ ഗന്തവ്യം യത്ര യാതി സ കൗരവഃ ॥ **61** ॥ 1409

ഗത്വാ ച ബ്രൂഹി കൗന്തേയമർജുനം വചനാൻമമ।
പാലനീയസ്ത്വയാ ശക്ത്യാ ജനോഽയം മത്പരിഗ്രഹഃ ॥ **62** ॥ 1410

ത്വമർജുനേന സഹിതോ ദ്വാരവത്യാം തഥാ ജനം।
ഗൃഹീത്വാ യാഹി വജ്രശ്ച യദുരാജോ ഭവിഷ്യതി ॥ **63** ॥ 1411

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്യുക്തോ ദാരുകഃ കൃഷ്ണം പ്രണിപത്യ പുനഃ പുനഃ।
പ്രദക്ഷിണം ച ബഹുശഃ കൃത്വാ പ്രായാദ്യഥോദിതം ॥ **64** ॥ 1412

സ ച ഗത്വാ തദാചഷ്ട ദ്വാരകായാം തഥാർജുനം।
ആനിനായ മഹാബുദ്ധിർവജ്രം ചക്രേ തഥാ നൃപം ॥ **65** ॥ 1413

[ഭഗവാനപി ഗോവിന്ദോ വാസുദേവാത്മകം പരം।
ബ്രഹ്മാത്മനി സമാരോപ്യ സർവഭൂതേഷ്വധാരയത് ॥] 1414

നിഷ്പ്രപഞ്ചേ മഹാഭാഗ സംയോജ്യാത്മാനമാത്മനി।
തുർയാവസ്ഥം സലീലം ച ശേതേ സ്മ പുരുഷോത്തമഃ ॥ **66** ॥ 1415

സമ്മാനയന്ത്യിജവചോ ദുർവാസാ യദുവാച ഹ।
യോഗയുക്തോഽഭവത്പാദം കൃത്വാ ജാനുനി സത്തമ ॥ **67** ॥ 1416

ആയയൗ ച ജരാനാമ തദാ തത്ര സ ലുബ്ധകഃ।
മുസലാവശേഷലോഹൈകസായകൻയസ്തതോമരഃ ॥ **68** ॥ 1417

സ തത്പാദം മൃഗാകാരമവേക്ഷ്യാരാദവസ്ഥിതഃ।
തലേ വിവ്യാധ തേനൈവ തോമരേണ ദ്വിജോത്തമ ॥ **69** ॥ 1418

തതശ്ച ദദൃശേ തത്ര ചതുർബാഹുധരം നരം।
പ്രണിപത്യാഹ ചൈവൈനം പ്രസീദേതി പുനഃ പുനഃ ॥ **70** ॥ 1419

അജാനതാ കൃതമിദം മയാ ഹരിണശംകയാ।
ക്ഷമ്യതാം മമ പാപേന ദഗ്ധം മാം ത്രാതുമർഹസി ॥ **71** ॥ 1420

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തതസ്തം ഭഗവാനാഹ ന തേഽസ്തു ഭയമൺവപി।
ഗച്ഛ ത്വം മത്പ്രസാദേന ലുബ്ധ സ്വർഗം സുരാസ്പദം ॥ **72** ॥ 1421

വിമാനമാഗതം സദ്യസ്തദ്വാക്യസമനന്തരം।
ആരുഹ്യ പ്രയയൗ സ്വർഗം ലുബ്ധകസ്തത്പ്രസാദതഃ ॥ **73** ॥ 1422

ഗതേ തസ്മിൻസ ഭഗവാൻസംയോജ്യാത്മാനമാത്മനി।
ബ്രഹ്മഭൂതേഽവ്യയേഽചിന്ത്യേ വാസുദേവമയേഽമലേ ॥ **74** ॥ 1423

അജൻമൻയമരേ വിഷ്ണാവപ്രമേയേഽഖിലാത്മനി।
തത്യാജ മാനുഷം ദേഹമതീത്യ ത്രിവിധാം ഗതിം ॥ **75** ॥ 1424

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ സപ്തത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ പഞ്ചമേംശേ അഷ്ടാത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീപരാശര ഉവാച

അർജുനോഽപി തദാൻവിഷ്യ രാമകൃഷ്ണകലേവരേ ।
സംസ്കാരം ലംഭയാമാസ തഥാൻയേഷാമനുക്രമാത് ॥ **1** ॥ 1425

അഷ്ടൗ മഹിഷ്യഃ കഥിതാ രുക്മിണീപ്രമുഖാസ്തു യാഃ ।
ഉപഗുഹ്യ ഹരേർദേഹം വിവിശുസ്താ ഹുതാശനം ॥ **2** ॥ 1426

രേവതീ ചാപി രാമസ്യ ദേഹമാശ്ലിഷ്യ സത്തമാ ।
വിവേശ ജ്വലിതം വഹ്നിം തത്സംഗാഹ്ലാദശീതലം ॥ **3** ॥ 1427

ഉഗ്രസേനസ്തു തച്ഛ്രുത്വാ തഥൈവാനകദുന്ദുഭിഃ ।
ദേവകീ രോഹിണീ ചൈവ വിവിശുർജാതവേദസം ॥ **4** ॥ 1428

തതോഽർജുനഃ പ്രേതകാർയം കൃത്വാ തേഷാം യഥാവിധി ।
നിശ്ചക്രാമ ജനം സർവം ഗൃഹീത്വാ വജ്രമേവ ച ॥ **5** ॥ 1429

ദ്വാരവത്യാ വിനിഷ്ക്രാന്താഃ കൃഷ്ണപത്ന്യഃ സഹസ്രശഃ ।
വജ്രം ജനം ച കൗന്തേയഃ പാലയംഛനകൈർയയൗ ॥ **6** ॥ 1430

സഭാ സുധർമാ കൃഷ്ണേന മർത്യലോകേ സമുജ്ഝിതേ ।
സ്വർഗം ജഗാമ മൈത്രേയ പാരിജാതശ്ച പാദപഃ ॥ **7** ॥ 1431

യസ്മിന്ദിനേ ഹരിർയാതോ ദിവം സന്ത്യജ്യ മേദിനീം ।
തസ്മിന്നേവാവതീർണോഽയം കാലകായോ ബലീ കലിഃ ॥ **8** ॥ 1432

പ്ലാവയാമാസ താം ശൂൻയാം ദ്വാരകാം ച മഹോദധിഃ।
വാസുദേവഗൃഹം ത്വേകം ന പ്ലാവയതി സാഗരഃ ॥ **9** ॥ 1433

നാതിക്രാന്തുമലം ബ്രഹ്മംസ്തദദ്യാപി മഹോദധിഃ।
നിത്യം സന്നിഹിതസ്തത്ര ഭഗവാൻകേശവോ യതഃ ॥ **10** ॥ 1434

തദതീവ മഹാപുൺയം സർവപാതകനാശനം।
വിഷ്ണുശ്രിയാൻവിതം സ്ഥാനം ദൃഷ്ട്വാ പാപാദ്വിമുച്യതേ ॥ **11** ॥ 1435

പാർഥഃ പഞ്ചനദേ ദേശേ ബഹുധാൻയധനാൻവിതേ।
ചകാര വാസം സർവസ്യ ജനസ്യ മുനിസത്തമഃ ॥ **12** ॥ 1436

തതോ ലോഭസ്സമഭവത്പാർഥേനൈകേന ധൻവിനാ।
ദൃഷ്ട്വാ സ്ത്രിയോ നീയമാനാ ദസ്യൂനാം നിഹതേശ്വരാഃ ॥ **13** ॥ 1437

തതസ്തേ പാപകർമാണോ ലോഭോപഹൃതചേതസഃ।
ആഭീരാ മന്ത്രയാമാസുസ്സമേത്യാത്യന്തദുർമദാഃ ॥ **14** ॥ 1438

അയമേകോ ഽർജുനോ ധൻവീ സ്ത്രീജനം നിഹതേശ്വരം।
നയത്യസ്മാനതിക്രമ്യ ധിഗേതദ്ഭവതാം ബലം ॥ **15** ॥ 1439

ഹത്വാ ഗർവസമാരൂഢോ ഭീഷ്മദ്രോണജയദ്രഥാൻ।
കർണാദീംശ്ച ന ജാനാതി ബലം ഗ്രാമനിവാസിനാം ॥ **16** ॥ 1440

യഷ്ടിഹസ്താനവേക്ഷ്യാസ്മാന്ധനുഷ്പാണിസ്സ ദുർമതിഃ।
സർവാനേവാവജാനാതി കിം വോ ബാഹുഭിരുന്നതൈഃ ॥ **17** ॥ 1441

തതോ യഷ്ടിപ്രഹരണാ ദസ്യവോ ലോഷ്ടധാരിണഃ।
സഹസ്രശോഽഭ്യധാവന്ത തം ജനം നിഹതേശ്വരം ॥ **18** ॥ 1442

തതോ നിർഭർത്സ്യ കൗന്തേയഃ പ്രാഹാഭീരാൻഹസന്നിവ।
നിവർതധ്വമധർമജ്ഞാ യദി ന സ്ഥ മുമൂർഷവഃ ॥ **19** ॥ 1443

അവജ്ഞായ വചസ്തസ്യ ജഗൃഹുസ്തേ തദാ ധനം।
സ്ത്രീധനം ചൈവ മൈത്രേയ വിഷ്വക്സേനപരിഗ്രഹം ॥ **20** ॥ 1444

തതോംർജുനോ ധനുർദിവ്യം ഗാണ്ഡീവമജരം യുധി।
ആരോപയിതുമാരേഭേ ന ശശാക ച വീർയവാൻ ॥ **21** ॥ 1445

ചകാര സജ്യം കൃച്ഛ്രാച്ച തച്ചാഭൂച്ഛിഥിലം പുനഃ।
ന സസ്മാര തതോംസ്ത്രാണി ചിന്തയന്നപി പാണ്ഡവഃ ॥ **22** ॥ 1446

ശരാൻമുമോച ചൈതേഷു പാർഥോ വൈരിഷ്വമർഷിതഃ।
ത്വഗ്ഭേദം തേ പരം ചക്രുരസ്താ ഗാണ്ഡീവധൻവിനാ ॥ **23** ॥ 1447

വഹ്നിനാ യേംക്ഷയാ ദത്താശ്ശരാസ്തേംപി ക്ഷയം യയുഃ।
യുദ്ധ്യതസ്സഹ ഗോപാലൈരർജുനസ്യ ഭവക്ഷയേ ॥ **24** ॥ 1448

അചിന്തയച്ച കൗന്തേയഃ കൃഷ്ണസ്യൈവ ഹി തദ്ബലം।
യൻമയാ ശരസംഘാതൈസ്സകലാ ഭൂഭൃതോ ഹതാഃ ॥ **25** ॥ 1449

മിഷതഃ പാണ്ഡുപുത്രസ്യ തതസ്താഃ പ്രമദോത്തമാഃ।
ആഭീരൈരപകൃഷ്യന്ത കാമം ചാൻയാഃ പ്രദുദ്രുവുഃ ॥ **26** ॥ 1450

തതശ്ശരേഷു ക്ഷീണേഷു ധനുഷ്കോട്യാ ധനഞ്ജയഃ।
ജഘാന ദസ്യൂംസ്തേ ചാസ്യ പ്രഹാരാഞ്ജഹസുർമുനേ ॥ **27** ॥ 1451

പ്രേക്ഷതസ്തസ്യ പാർഥസ്യ വൃഷ്ണ്യന്ധകവരസ്ത്രിയഃ।
ജഗ്മുരാദായ തേ മ്ലേച്ഛാഃ സമസ്താ മുനിസത്തമ ॥ **28** ॥ 1452

തതസ്സുദുഃഖിതോ ജിഷ്ണുഃ കഷ്ടം കഷ്ടമിതി ബ്രുവൻ।
അഹോ ഭഗവതാനേന വഞ്ചിതോംസ്മി രുരോദ ഹ ॥ **29** ॥ 1453

തദ്ധനുസ്താനി ശസ്ത്രാണി സ രഥസ്തേ ച വാജിനഃ।
സർവമേകപദേ നഷ്ടം ദാനമശ്രോത്രിയേ യഥാ ॥ **30** ॥ 1454

അഹോഽതിബലവദ്ദൈവം വിനാ തേന മഹാത്മനാ।
യദസാമർഥ്യയുക്തേഽപി നീചവർഗേ ജയപ്രദം ॥ **31** ॥ 1455

തൗ ബാഹൂ സ ച മേ മുഷ്ടിഃ
സ്ഥാനം തത്സോഽസ്മി ചാർജുനഃ।
പുൺയേനൈവ വിനാ തേന
ഗതം സർവമസാരതാം ॥ **32** ॥ 1456

മമാർജുനത്വം ഭീമസ്യ ഭീമത്വം തത്കൃതേ ധ്രുവം।
വിനാ തേന യദാഭീരൈർജിതോഽഹം രഥിനാം വരഃ ॥ **33** ॥ 1457

ശ്രീപരാശര ഉവാച

ഇത്ഥം വദൻയയൗ ജിഷ്ണുരിന്ദ്രപ്രസ്ഥം പുരോത്തമം।
ചകാര തത്ര രാജാനം വജ്രം യാദവനന്ദനം ॥ **34** ॥ 1458

സ ദദർശ തതോ വ്യാസം ഫാൽഗുനഃ കാനനാശ്രയം।
തമുപേത്യ മഹാഭാഗം വിനയേനാഭ്യവാദയത് ॥ **35** ॥ 1459

തം വന്ദമാനം ചരണാവവലോക്യ മുനിശ്ചിരം।
ഉവാച വാക്യം വിച്ഛായഃ കഥമദ്യ ത്വമീദൃശഃ ॥ **36** ॥ 1460

അവീരജോഽനുഗമനം ബ്രഹ്മഹത്യാ കൃതാഥ വാ।
ദൃഢാശാഭംഗദുഃഖീവ ഭ്രഷ്ടച്ഛായോഽസി സാമ്പ്രതം ॥ **37** ॥ 1461

സാന്താനികാദയോ വാ തേ യാചമാനാ നിരാകൃതാഃ।
അഗമ്യസ്ത്രീരതിർവാ ത്വം യേനാസി വിഗതപ്രഭഃ ॥ **38** ॥ 1462

ഭുങ്ക്തേഽപ്രദായ വിപ്രേഭ്യോ മിഷ്ടമേകോഽഥ വാ ഭവാൻ।
കിം വാ കൃപണവിത്താനി ഹൃതാനി ഭവതാർജുന ॥ **39** ॥ 1463

കച്ചിന്നു ശൂർപവാതസ്യ ഗോചരത്വം ഗതോഽർജുന।
ദുഷ്ടചക്ഷുർഹതോ വാഽസി നിശ്ശ്രീകഃ കഥമന്യഥാ ॥ **40** ॥ 1464

സ്പൃഷ്ടോ നഖാംഭസാ വാഥ ഘടവാർയുക്ഷിതോഽപി വാ।
കേന ത്വം വാസി വിച്ഛായോ ന്യൂനൈർവാ യുധി നിർജിതഃ ॥ **41** ॥ 1465

ശ്രീപരാശര ഉവാച

തതഃ പാർഥോ വിനിഃശ്വസ്യ ശ്രൂയതാം ഭഗവന്നിതി।
ഉക്ത്വാ യഥാവദാചഷ്ടേ വ്യാസായാത്മപരാഭവം ॥ **42** ॥ 1466

അർജുന ഉവാച

യദ്ബലം യച്ച മത്തേജോ യദ്വീർയം യഃ പരാക്രമഃ।
യാ ശ്രീശ്ചരായാ ച നഃ സോഽസ്മാൻപരിത്യജ്യ ഹരിർഗതഃ ॥ **43** ॥ 1467

ഈശ്വരേണാപി മഹതാ സ്മിതപൂർവാഭിഭാഷിണാ।
ഹീനാ വയം മുനേ തേന ജാതാസ്തൃണമയാ ഇവ ॥ **44** ॥ 1468

അസ്ത്രാണാം സായകാനാം ച ഗാണ്ഡീവസ്യ തഥാ മമ।
സാരതാ യാഭവൻമൂർത്തിസ്സ ഗതഃ പുരുഷോത്തമഃ ॥ **45** ॥ 1469

യസ്യാവലോകനാദസ്മാംശ്രീർജയഃ സമ്പദുന്നതിഃ।
ന തത്യാജ സ ഗോവിന്ദസ്ത്യക്ത്വാസ്മാൻഭഗവാൻഗതഃ ॥ **46** ॥ 1470

ഭീഷ്മദ്രോണാംഗരാജാദ്യാസ്തഥാ ദുർയോധനാദയഃ।
യത്പ്രഭാവേണ നിർദഗ്ധാസ്സ കൃഷ്ണസ്ത്യക്തവാൻഭുവം ॥ **47** ॥ 1471

നിർയൗവനാ ഗതശ്രീകാ നഷ്ടച്ഛായേവ മേദിനീ।
വിഭാതി താത നൈകോഽഹം വിരഹേ തസ്യ ചക്രിണഃ ॥ **48** ॥ 1472

യസ്യ പ്രഭാവാദ്ഭീഷ്മാദ്യൈർമയ്യഗ്നൗ ശലഭായിതം।
വിനാ തേനാദ്യ കൃഷ്ണേന ഗോപാലൈരസ്മി നിർജിതഃ ॥ **49** ॥ 1473

ഗാണ്ഡീവസ്ത്രിഷു ലോകേഷു ഖ്യാതിം യദനുഭാവതഃ।
ഗതസ്തേന വിനാഭീരലഗുഡൈസ്സ തിരസ്കൃതഃ ॥ **50** ॥ 1474

സ്ത്രീസഹസ്രാൺയനേകാനി മന്നാഥാനി മഹാമുനേ।
യതതോ മമ നീതാനി ദസ്യുഭിർലഗുഡായുധൈഃ ॥ **51** ॥ 1475

ആനീയമാനമാഭീരൈഃ കൃഷ്ണ കൃഷ്ണാവരോധനം।
ഹൃതം യഷ്ടിപ്രഹരണൈഃ പരിഭൂയ ബലം മമ ॥ **52** ॥ 1476

നിശ്ശ്രീകതാ ന മേ ചിത്രം യജ്ജീവാമി തദദ്ഭുതം।
നീചാവമാനപങ്കാങ്കീ നിർലജ്ജോഽസ്മി പിതാമഹ ॥ **53** ॥ 1477

ശ്രീവ്യാസ ഉവാച

അലം തേ വ്രീഡയാ പാർഥ ന ത്വം ശോചിതുമർഹസി।
അവേഹി സർവഭൂതേഷു കാലസ്യ ഗതിരീദൃശീ ॥ **54** ॥ 1478

കാലോ ഭവായ ഭൂതാനാമഭവായ ച പാണ്ഡവ।
കാലമൂലമിദം ജ്ഞാത്വാ ഭവ സ്ഥൈർയപരോഽർജുന ॥ **55** ॥ 1479

നദ്യഃ സമുദ്രാ ഗിരയസ്സകലാ ച വസുന്ധരാ।
ദേവാ മനുഷ്യാഃ പശവസ്തരവശ്ച സരീസൃപാഃ ॥ **56** ॥ 1480

സൃഷ്ടാഃ കാലേന കാലേന പുനർയാസ്യന്തി സംക്ഷയം।
കാലാത്മകമിദം സർവം ജ്ഞാത്വാ ശമമവാപ്നുഹി ॥ **57** ॥ 1481

കാലസ്വരൂപീ ഭഗവാൻകൃഷ്ണഃ കമലലോചനഃ।
യച്ചാത്ഥ കൃഷ്ണമാഹാത്മ്യം തത്തഥൈവ ധനഞ്ജയ ॥ **58** ॥ 1482

ഭാരാവതാരകാർയാർഥമവതീർണസ്സ മേദിനീം।
ഭാരാക്രാന്താ ധരാ യാതാ ദേവാനാം സമിതിം പുരാ ॥ **59** ॥ 1483

തദർഥമവതീർണോഽസൗ കാലരൂപീ ജനാർദനഃ।
തച്ച നിഷ്പാദിതം കാർയമശേഷാ ഭൂഭുജോ ഹതാഃ ॥ **60** ॥ 1484

വൃഷ്ണ്യന്ധകകുലം സർവം തഥാ പാർഥോപസംഹൃതം।
ന കിഞ്ചിദന്യത്കർതവ്യം തസ്യ ഭൂമിതലേ പ്രഭോഃ ॥ **61** ॥ 1485

അതോ ഗതസ്സു ഭഗവാൻകൃതകൃത്യോ യഥേച്ഛയാ।
സൃഷ്ടിം സർഗേ കരോത്യേഷ ദേവദേവഃ സ്ഥിതൗ സ്ഥിതിം।
അന്തേഽന്തായ സമർഥോഽയം സാമ്പ്രതം വൈ യഥാ ഗതഃ ॥ **62** ॥ 1486

തസ്മാത്പാർഥ ന സന്താപസ്ത്വയാ കാർയഃ പരാഭവേ।
ഭവന്തി ഭാവാഃ കാലേഷു പുരുഷാണാം യതഃ സ്തുതിഃ ॥ **63** ॥ 1487

ത്വയൈകേന ഹതാ ഭീഷ്മദ്രോണകർണാദയോ രണേ।
തേഷാമർജുന കാലോത്ഥഃ കിം ൻയൂനാഭിഭവോ ന സഃ ॥ **64** ॥ 1488

വിഷ്ണോസ്തസ്യ പ്രഭാവേണ യഥാ തേഷാം പരാഭവഃ।
കൃതസ്തഥൈവ ഭവതോ ദസ്യുഭ്യസ്സു പരാഭവഃ ॥ **65** ॥ 1489

സ ദേവേശശ്ശരീരാണി സമാവിശ്യ ജഗത്സ്ഥിതിം।
കരോതി സർവഭൂതാനാം നാശമന്തേ ജഗത്പതിഃ ॥ **66** ॥ 1490

ഭഗോദയേ തേ കൗന്തേയ സഹായോഽഭൂജ്ജനാർദനഃ।
തഥാന്തേ തദ്വിപക്ഷാസ്തേ കേശവേന വിലോകിതാഃ ॥ **67** ॥ 1491

കശ്ശ്രദ്ദധ്യാത്സഗാംഗേയാൻഹൻയാസ്ത്വം കൗരവാനിതി।
ആഭീരേഭ്യശ്ച ഭവതഃ കഃ ശ്രദ്ദധ്യാത്പരാഭവം ॥ **68** ॥ 1492

പാർഥൈതത്സർവഭൂതസ്യ ഹരേർലീലാവിചേഷ്ടിതം।
ത്വയാ യത്കൗരവാ ധ്വസ്താ യദാഭീരൈർഭവാഞ്ജിതഃ ॥ **69** ॥ 1493

ഗൃഹീതാ ദസ്യുഭിർയാശ്ച ഭവാംഛോചതി താസ്സ്ത്രിയഃ।
ഏതസ്യാഹം യഥാവൃത്തം കഥയാമി തവാർജുന ॥ **70** ॥ 1494

അഷ്ടാവക്രഃ പുരാ വിപ്രോ ജലവാസരതോംഭവത്।
ബഹൂൻവർഷഗണാൻപാർഥ ഗൃണൻബ്രഹ്മ സനാതനം ॥ **71** ॥ 1495

ജിതേഷ്വസുരസംഘേഷു മേരുപൃഷ്ഠേ മഹോത്സവഃ।
ബഭൂവ തത്ര ഗച്ഛന്ത്യോ ദദൃശുസ്തം സുരസ്ത്രിയഃ ॥ **72** ॥ 1496

രംഭാതിലോത്തമാദ്യാസ്തു ശതശോംഥ സഹസ്രശഃ।
തുഷ്ടുവുസ്തം മഹാത്മാനം പ്രശശംസുശ്ച പാണ്ഡവ ॥ **73** ॥ 1497

ആകംഠമഗ്നം സലിലേ ജടാഭാരവഹം മുനിം।
വിനയാവനതാശ്ചൈനം പ്രണേമുഃ സ്തോത്രതത്പരാഃ ॥ **74** ॥ 1498

യഥാ യഥാ പ്രസന്നോംസൗ തുഷ്ടുവുസ്തം തഥാ തഥാ।
സർവാസ്താഃ കൗരവശ്രേഷ്ഠ തം വരിഷ്ഠം ദ്വിജൻമനാം ॥ **75** ॥ 1499

അഷ്ടാവക്ര ഉവാച

പ്രസന്നോംഹം മഹാഭാഗാ ഭവതീനാം യദിഷ്യതേ।
മത്തസ്തദ്വിയതാം സർവം പ്രദാസ്യാമ്യതിദുർലഭം ॥ **76** ॥ 1500

രംഭാതിലോത്തമാദ്യാസ്തം
വൈദിക്യോംപ്സരസോംബ്രുവൻ।
പ്രസന്നേ ത്വയ്യപര്യാപ്തം
കിമസ്മാകമിതി ദ്വിജ ॥ **77** ॥ 1501

ഇതരാസ്ത്വബ്രുവൻവിപ്ര പ്രസന്നോ ഭഗവാൻയദി।
തദിച്ഛാമഃ പതിം പ്രാപ്തും വിപ്രേന്ദ്ര പുരുഷോത്തമം ॥ **78** ॥ 1502

ശ്രീവ്യാസ ഉവാച

ഏവം ഭവിഷ്യതീത്യുക്ത്വാ ഹ്യുത്തതാര ജലാൻമുനിഃ।
തമുത്തീർണം ച ദദൃശുർവിരൂപം വക്രമഷ്ടധാ ॥ **79** ॥ 1503

തം ദൃഷ്ട്വാ ഗൂഹമാനാനാം യാസാം ഹാസഃ സ്ഫുടോംഭവത്।
താശ്ശശാപ മുനിഃ കോപമവാപ്യ കുരുനന്ദന ॥ **80** ॥ 1504

യസ്മാദ്വികൃതരൂപം മാം മത്വാ ഹാസാവമാനനാ।
ഭവതീഭിഃ കൃതാ തസ്മാദേതം ശാപം ദദാമി വഃ ॥ **81** ॥ 1505

മത്പ്രസാദേന ഭർതാരം ലബ്ധ്വാ തു പുരുഷോത്തമം।
മച്ഛാപോപഹതാസ്സർവാ ദസ്യുഹസ്തം ഗമിഷ്യഥ ॥ **82** ॥ 1506

ശ്രീവ്യാസ ഉവാച

ഇത്യുദീരിതമാകർണ്യ മുനിസ്താഭിഃ പ്രസാദിതഃ।
പുനസ്സുരേന്ദ്രലോകം വൈ പ്രാഹ ഭൂയോ ഗമിഷ്യഥ ॥ **83** ॥ 1507

ഏവം തസ്യ മുനേശ്ശാപാദഷ്ടാവക്രസ്യ ചക്രിണം।
ഭർതാരം പ്രാപ്ത താ യാതാ ദസ്യുഹസ്തം സുരാംഗനാഃ ॥ **84** ॥ 1508

തത്ത്വയാ നാത്ര കർത്തവ്യ -
ശ്ശോകോംൽപോംപി ഹി പാണ്ഡവ।
തേനൈവാഖിലനാഥേന
സർവം തദുപസംഹൃതം ॥ **85** ॥ 1509

ഭവതാം ചോപസംഹാര ആസന്നസ്തേന പാണ്ഡവ।
ബലം തേജസ്തഥാ വീർയം മാഹാത്മ്യം ചോപസംഹൃതം ॥ **86** ॥ 1510

ജാതസ്യ നിയതോ മൃത്യുഃ പതനം ച തഥോന്നതേഃ।
വിപ്രയോഗാവസാനസ്തു സംയോഗഃ സഞ്ചയേ ക്ഷയഃ ॥ **87** ॥ 1511

വിജ്ഞായ ന ബുധാശ്ശോകം ന ഹർഷമുപയാന്തി യേ।
തേഷാമേവേതരേ ചേഷ്ടാം ശിക്ഷന്തസ്സന്തി താദൃശാഃ ॥ **88** ॥ 1512

തസ്മാത്ത്വയാ നരശ്രേഷ്ഠ ജ്ഞാത്വൈതദ്ഭ്രാതൃഭിസ്സഹ।
പരിത്യജ്യാഖിലം തന്ത്രം ഗന്തവ്യം തപസേ വനം ॥ **89** ॥ 1513

തദ്ഗച്ഛ ധർമരാജായ നിവേദ്യൈതദ്വചോ മമ।
പരശ്വോ ഭ്രാതൃഭിസ്സാർധം യഥാ യാസി തഥാ കുരു ॥ **90** ॥ 1514

ഇത്യുക്തോഽഭ്യേത്യ പാർഥാഭ്യാം യമാഭ്യാം ച സഹാർജുനഃ।
ദൃഷ്ടം ചൈവാനുഭൂതം ച സർവമാഖ്യാതവാംസ്തഥാ ॥ **91** ॥ 1515

വ്യാസവാക്യം ച തേ സർവേ ശ്രുത്വാർജുനമുഖേരിതം।
രാജ്യേ പരീക്ഷിതം കൃത്വാ യയുഃ പാണ്ഡുസുതാ വനം ॥ **92** ॥ 1516

ഇത്യേതത്തവ മൈത്രേയ വിസ്തരേണ മയോദിതം।
ജാതസ്യ യദ്യദോർവംശേ വാസുദേവസ്യ ചേഷ്ടിതം ॥ **93** ॥ 1517

യശ്ചൈതച്ചരിതം തസ്യ കൃഷ്ണസ്യ ശൃണുയാത്സദാ।
സർവപാപവിനിർമുക്തോ വിഷ്ണുലോകം സ ഗച്ഛതി ॥ **94** ॥ 1518

॥ ഇതി ശ്രീവിഷ്ണുപുരാണേ പഞ്ചമേഽശേ അഷ്ടാത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥